

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

Sanna Savilahti

Lapsiperheitä koskevat asenteet uutiskommentoinnissa

Keskusteluketjun argumentaatio ja suhde verkkouutiseen

Markkinoinnin ja viestinnän akateeminen yksikkö
Digitaalisen median pro gradu -tutkielma
Viestinnän monialainen maisterinohjelma

Vaasa 2024

VAASAN YLIOPISTO**Markkinoinnin ja viestinnän akateeminen yksikkö**

Tekijä:	Sanna Savilahti		
Tutkielman nimi:	Lapsiperheitä koskevat asenteet uutiskommentoinnissa : Keskusteluketjun argumentaatio ja suhde verkkouutiseen		
Tutkinto:	Filosofian maisteri		
Oppiaine:	Viestinnän monialainen maisteriohjelma Digitaalinen media		
Työn ohjaaja:	Eveliina Salmela		
Valmistumisvuosi:	2024	Sivumäärä:	86

TIIVISTELMÄ:

Tutkimuksen aihe on lapsiin ja heidän vanhempiinsa kohdistuvat asenteet uutiskommentoinnissa. Tutkimuksessa selvitetään, millaisia diskursseja uutiskommentojien käymässä keskustelussa argumentoinnin kautta rakentui. Erityisesti tarkastellaan sitä, millaisia argumentaatiotekniikoita keskusteluketjussa hyödynnettiin. Lisäksi selvitetään, siirtyivätkö keskustelun aloittaneen verkkouutisen journalistiset sisällöt ja affektit uutiskommenttiketjuun. Tutkimuksen aineistona on YLE uutisten 8.2.2023 julkaisema verkkoartikkeli ja sen uutiskommentit ajalta 8.-9.2.2023. Uutiskommentteja oli yhteensä 172 kappaletta.

Tutkimusmenetelminä toimivat analyttinen diskurssianalyysi ja uusi retoriikka, erityisesti Chaïm Perelmanin argumentaatiotekniikat. Analyysin ensimmäisessä vaiheessa uutiskommentoinnista löydettiin viisi lapsiin ja heidän vanhempiinsa kohdistuviin asenteisiin liittyvää diskurssia: aikuisten rauhaa rikkovat lapset, hyvin käyttäytyvät lapset ovat ok, lapsilla oikeus näkyä ja kuulua, huonosti käyttäytyvät vanhemmat sekä vapaa tai olematon suomalainen kasvatus. Uutiskommentoinnin diskurssit sisälsivät Perelmanin argumentaatioteoriasta todellisuuden rakenteeseen perustuvia (peräkkäisyyside, rinnakkaisuuside, kaksoishierarkia, symbolinen side) ja todellisuuden rakennetta luovia tai muokkaavia (esimerkki, havainnollisuus, malli, vastamalli, analogia ja metafora) argumentaatiotekniikoita. Eniten käytettiin puhekielessäkin paljon käytettäviä peräkkäisyysidettä, esimerkkiä ja havainnollisuutta.

Analyysin toisessa vaiheessa uutiskommenttiketjua peilattiin sen pohjana olleeseen verkkouutiseen, jolloin teoreettisesta viitekehystä hyödynnettiin erityisesti journalismin päiväjärjestykseen liittyvää tutkimusta. Uutiskommentoinnissa käsiteltiin pääasiassa samoja aihealueita kuin uutisartikkelissa ja artikkelin negatiivisävytteiset affektit siirtyivät keskustelun tunneilmapiiriin. Keskusteluketju kasvoi pitkäksi verrattain lyhyessä ajassa, mihin oli todennäköisesti vaikuttamassa se, että ihmisiä kiinnostavat yleensäkin eniten ongelmalähtöiset aiheet sekä se, että lapsiperheet ovat tuttu, käytännönläheinen aihe mihin on helppo tarttua. Toisaalta negatiivinen tunneilmapiiri sekä verkkokeskustelujen yleiset ominaispiirteet vaikuttivat mahdollisesti siihen, että uutiskommenteissa oli kirjoituksia, jotka keikkuivat asiallisen ja epäasiallisen verkkokeskustelun rajalla ja sai osan kommentoijista reagoimaan voimakkaasti toistensa kirjoituksiin.

AVAINSANAT: uutiskomentointi, verkkojournalismi, diskurssianalyysi, argumentaatiotekniikat, lapsiperheet, asenteet

Sisällys

1	Johdanto	4
1.1	Tavoite	5
1.2	Aineisto	8
1.3	Menetelmä	11
2	Journalismin ja verkkokeskustelujen hälventynyt raja	15
2.1	Journalismi julkisen keskustelun virittäjänä	15
2.2	Verkkokeskustelujen ominaispiirteet julkison tilana	20
2.3	Uutiskomentointi vuorovaikutusta mahdollistamassa	24
2.4	Epäasiallisuus ja vihapuhe verkkokeskusteluissa	27
3	Diskurssit ja retoriikka uutiskomentointia tutkittaessa	29
3.1	Selonteot ja konteksti diskurssianalyyseissä	29
3.2	Vaikuttamisulottuvuus uudessa retoriikassa	33
3.2.1	Perelmanin argumentaatioteoria	34
3.2.2	Digitaalisen retoriikan lähtökohtia	41
4	Uutiskomentoinnin asenteet, aiheet ja affektit	44
4.1	Lapsia ja heidän vanhempiaan koskevat diskurssit	45
4.1.1	Aikuisten rauhaa rikkovat lapset	46
4.1.2	Hyvin käyttäytyvät lapset ovat ok	49
4.1.3	Lapsilla oikeus näkyä ja kuulua	52
4.1.4	Huonosti käyttäytyvät vanhemmat	56
4.1.5	Ongelmana suomalainen kasvatus	59
4.1.6	Yhteenvedo diskursseista ja argumentaatiotekniikoista	63
4.2	Verkkouutisen vaikutus uutiskomenttiketjuun	66
4.2.1	Aiheen siirtyminen keskustelun sisältöön	67
4.2.2	Affektien siirtyminen keskustelun tunnelataukseen	70
5	Päätäntö	75
	Lähteet	81

1 Johdanto

Lasten hyvinvoinnin ja lapsiperheisiin kohdistuvien yhteiskunnan rakenteiden näkökulmasta Suomea pidetään yhtenä maailman lapsiystävällisimmistä maista (Unicef, 2020). Aika ajoin keskusteluun nostetaan kuitenkin suomalaisten asenteissa näkyvä negatiivisuus ja asenteiden kiristyminen lapsia ja heidän käyttäytymistään kohtaan. Ilmiötä on alettu kutsua lapsivihamielisyydeksi. Kun aiheesta tekee haun internetin hakukoneella, samaa keskustelua tunnutaan käyvän vähintään vuosittain. Keskusteluissa ruoditaan lähes poikkeuksetta myös vanhempia ja heidän käyttäytymistään, jolloin ilmiötä voisi kutsua myös lapsiperhevihamielisyydeksi. Asenteella tarkoitetaan tässä tutkimuksessa tunnetta tai mielipidettä lapsia ja heidän vanhempiaan kohtaan. Keskustelu lapsiperheisiin kohdistuvista negatiivisista asenteista on huomiota vaativa yhteiskunnallinen ilmiö. Yhtä lailla huomionarvoista on se, että kyseistä keskustelua käydään toistuvasti valtamediassa ja sen liepeillä sosiaalisessa mediassa.

Alkuvuodesta 2023 keskustelua herätti Helsingin Sanomien 5.2.2023 julkaisema verkkoartikkeli: ”Lapsiperheet valtasivat Oodin” (Hovi-Horkan, 2023). Iltalehti jatkoi aiheesta 7.2.2023 verkkoartikkelilla: ”Mistään muusta ryhmästä ei voisi kirjoittaa näin” - HS:n juttu lapsiperheiden kirjastoinvaasiosta nosti älämölön” (Pöytäri, 2023). Iltalehden artikkelissa tuodaan esille, että Helsingin Sanomien otsikko oli alun perin ollut: ”Lapsiperheet valtasivat Oodin, eikä se miellytä kaikkia”. Otsikkoa oli siis keskustelun herättyä muutettu. Iltalehden otsikko ei toisaalta ole sen neutraalimpi puhuessaan invaasiosta ja älämölöstä. Helsingin Sanomien artikkelissa (Hovi-Horkan, 2023) toimittaja muun muassa kuvailee näkymäänsä Oodissa siten, että hän näkee vauvoja joka puolella ”...Niitä mönkii latioilla, istuu syöttötuoleissa, itkee vaunuissa” ja toteaa, että: ”vauvoista lähtee sen sorttista ääntä, jota kaikki eivät halua kuunnella”.

Helsingin Sanomien artikkeliin reagoitiin nopeasti erilaisilla verkkoalustoilla. Verkkoalustien lisäksi aiheesta laadittiin aloituksia muun muassa blogeissa, Instagramissa ja Twitterissä (nykyisin X). Myös julkista keskustelua käytiin

uutisartikkelien kommenttikentistä sosiaalisen median eri kanaviin. Ensinäkemältä vaikutti siltä, että toimittajan sanavalinnat olivat aiheuttaneet monissa närkästystä ja hänen koettiin kirjoittaneen lapsista ja lapsiperheistä jopa hämmentävän negatiivisesti siihen nähden, että kyseessä oli ”kaiken kansan” Helsingin Sanomat.

Yle Uutiset osallistui aiheen käsittelyyn julkaisemalla 8.2.2023 verkkouutisen: ”Suomessa saa vapaasti sanoa, ettei pidä lapsista - Oodissa käyvä äiti sanoo huomaavansa Suomen lapsivihamielisyyden aina tullessaan Espanjasta” (Nivala & Uusitalo, 2023). Verkkouutisessa haastateltiin äitejä, Väestöliiton toimitusjohtajaa ja keskustelujoukko Oodin johtajaa. Vaikka artikkelissa palattiin myös Oodiin, pääosassa olivat kokemukset ja pohdinta suomalaisten asenteista lapsiperheitä kohtaan.

Artikkeliin (Nivala & Uusitalo, 2023) avattiin kommentointimahdollisuus, jota lukijat käyttivät aktiivisesti hyödyksi. Keskusteluketjusta teki mielenkiintoisen se, että kommentoijat pitäytyivät pitkälti muutamassa isommassa lapsiperheitä koskevassa keskustelunaiheessa. Toisaalta mielipiteet näiden aiheiden sisällä vaihtelivat laidasta laitaan ja niitä höystettiin vahvoillakin tunteilla. Sosiaalisen median keskusteluille on tyypillistä, että syntyvät ne sitten pienistä tai suurista aiheista, ne voivat kasvaa hyvin nopeasti. Keskustelujen kehitys ei ole suoraviivaista vaan siihen vaikuttavat keskustelijoiden keskinäisen vuorovaikutuksen lisäksi monenlaiset taustatekijät. Tässä tutkimuksessa mielenkiinto kohdistuu taustatekijöiden osalta erityisesti keskusteluketjun aloittaneeseen verkkouutiseen.

1.1 Tavoite

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millaista lapsiin ja heidän vanhempiinsa kohdistuviin asenteisiin liittyvää verkkokeskustelua käytiin aihetta käsittelevän verkkouutisen pohjalta. Lapsista puhuttaessa tarkoitetaan vauva- ja leikki-ikäisiä eli 0-7-vuotiaita lapsia, sillä aineistosta voi tehdä tulkinnan, että keskustelussa on kyse lapsiperheistä, joissa on suunnilleen tämän ikäisiä lapsia. Verkkokeskustelun voi

määritellä kattokäsitteeksi monimuotoiselle, keskustelunomaiselle toiminnalle internetin mahdollistamalla alustoilla (Kangaspunta, 2016, s. 24). Tässä tutkimuksessa keskitytään artikkelin lukijakommenteihin eli uutiskomentointiin yhtenä verkkokeskustelun muotona. Uutiskomentoinnissa lukijat voivat toimia reaktiivisesti antamalla palautetta toimittajalle tai kommentoimalla artikkelissa käsiteltyä aihetta tai vuorovaikutteisesti vastaamalla toistensa kommentteihin ja tuomalla keskusteluun aineksia myös kyseisen journalistisen sisällön ulkopuolelta (Breiner ja muut, 2017, s. 1419; Kangaspunta, 2021, s. 74). Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Millaisia diskursseja uutiskomentoinnissa rakentui liittyen lapsia ja heidän vanhempiaan koskeviin asenteisiin?
2. Siirtyivätkö verkkouutisen aiheisällöt ja mahdolliset tunnelataukset keskusteluketjuun?

Ensimmäinen tutkimuskysymys tarkoittaa tutkimuksen tavoitetta. Tutkimuskysymyksen kautta uutiskomentoinnista etsitään kielellisiä merkityksiä eli diskursseja, joita aiheen tiimoilta rakentui. Diskursseja etsitään kommentoijien esittämien argumenttien kautta eli siitä lähtökohdasta, millaisia perusteltuja mielipiteitä he esittivät lapsista ja heidän vanhemmistaan. Löytyneiden diskurssien sisällä tarkastellaan niissä esiintyviä argumentaatiotekniikoita eli sitä, millaisin keinoin argumentteja perusteltiin.

Toisen tutkimuskysymyksen kautta palataan keskustelun aloittaneeseen verkkouutiseen. Tutkimuskysymykseen etsitään vastauksia selvittämällä, näkyivätkö verkkouutisessa käsitellyt aiheet uutiskomenttiketjussa. Lisäksi tarkastellaan, onko verkkouutisessa havaittavissa sellaista negatiivisiin tai positiivisiin tunteisiin viittaavaa latausta, joka voisi siirtyä uutiskomentoinnin tunneilmapiiriin ja jos on, tapahtuiko siirtymistä.

Tutkimuskysymykset on esitetty nimenomaan tässä järjestyksessä sen vuoksi, että tutkimuksen pääpaino halutaan pitää uutiskomentoinnissa yhtenä julkisen keskustelun muotona. Uutiskomentoinnin yksi erityispiirre verkkokeskustelujen

maailmassa on se, että sitä ei teknisesti katsoen voi syntyä ilman verkkoartikkelia ja toimituksen tekemää päätöstä avata kommenttikenttä. Tämän vuoksi olisi ehkä loogista olettaa, että uutiskommentoijat ovat lukeneet artikkelin, jonka kommenttikenttään he kirjoittavat. On kuitenkin mahdollista, että kommentoijat ohittavat artikkelin ja kirjoittavat kommenttinsa esimerkiksi artikkelin otsikon perusteella tai vastaamalla jonkun aikaisemmin kommentoijan kirjoitukseen. Uutiskommenttiketjua olisi täten mahdollista tutkia kokonaan itsenäisenä kokonaisuutena, irrallaan sen pohjana olleesta verkkoartikkelista. Tässä tutkimuksessa halutaan kuitenkin tutkia myös sitä, miksi aineistona toimivan uutiskommentoinnin diskurssit muotoutuvat sellaisiksi kuin ne muotoutuvat. Näkökulmaksi on valittu verkkouutinen sen luontaisen läheisyyden vuoksi uutiskommenttiketjun kanssa.

Lapsiin tai lapsiperheisiin kohdistuneista asenteista ei ole löydettävissä suomalaista tutkimusta ja muutoinkin tutkimusta on vähänlaisesti. Tällä hetkellä nähdään, että yhteiskuntamme rakenteissa lapsiperheet on huomioitu hyvin (Unicef, 2020). Jos huoli asenteiden kiristymisestä pitää paikkansa, se voi pitkällä tähtäimellä vaikuttaa perheisiin kohdistuvaan budjetointiin ja palveluihin. Aihe on siis yhteiskunnallisesti merkittävä ja tämä tutkimus täyttää aiheeseen liittyvää tutkimusaukkoa viestintätieteiden näkökulmasta.

Verkkokeskusteluja on 2000-luvulla tutkittu kasvavissa määrin ja niiden tutkimusta pidetään tutkimuskentällä yleisesti ottaen merkityksellisenä (Brandt ja muut, 2023, s. 163). Kangaspunta (2021, s. 22) on todennut, että uutiskommentoinnin tutkimus on jäänyt Suomessa melko vähäiseksi, vaikka sen on todettu olevan yksi yleisimpiä verkkokeskustelun muotoja (Esim. Ojajärvi ja Valtonen, 2011; Kangaspunta, 2021; Jasinskaja-Lahti ja muut, 2022). Tämä tutkimus lisää osaltaan suomalaista uutiskommentoinnin tutkimusta ja laajemmin ajateltuna osallistavan journalismin tutkimusta. Osallistavassa journalismissa on tiivistettynä kyse siitä, että etenkin digitalisaation myötä kansalaiset ovat kasvavissa määrin osallisina journalististen sisältöjen tuottamisessa ja jakamisessa (Ahva, 2018, s. 75-76). Uutiskommentointi on

yksi jo vakiintuneeksi laskettava osallistavan journalismin muoto. Tässä tutkimuksessa uudenlaisena lähtökohtana on uutiskomentoinnissa käytettävien argumentaatiotekniikoiden tarkastelu sekä se, että uutiskomentointia peilataan verkkoartikkeliin sekä aihesisältöjen että tunnelatausten näkökannalta, ei vain toisesta näkökulmasta käsin.

1.2 Aineisto

Tutkimuksen aineistona on Yle Uutisten verkkouutisen (Nivala ja Uusitalo, 2023) kommenttikentässä käyty keskustelu ajalla 8.–9.2.2023 sekä itse artikkeli. Artikkelin otsikko on: ”Suomessa saa vapaasti sanoa, ettei pidä lapsista - Oodissa käyvä äiti sanoo huomaavansa Suomen lapsivihamielisyyden aina tullessaan Espanjasta”. Keskustelun kommentteja on luettavissa yhteensä 172 ja analyysivaiheessa ne kaikki käydään läpi.

Yle Uutisten (Nivala ja Uusitalo, 2023) verkkouutinen alkaa vauvaikäistä lasta sylissään pitävän helsinkiläisen äidin haastattelulla. Haastateltu äiti kertoo käyvänsä usein Oodi-kirjastossa, jonka tilat ovat lasten ja perheiden kannalta upeat. Hän tuo esille, että on kokenut Suomessa yllättävän paljon lapsivihamielisyyttä ja kertoo, kuinka on kokenut espanjalaisen kulttuurin lapsiystävällisemmäksi. Artikkelissa haastateltu Oodin johtaja kertoo, että kun Oodia suunniteltiin, kaupunkilaisten toiveita keskuskirjaston suhteen kartoitettiin laajalla kyselyllä ja lapsiperheiden toiveet ei-kaupallisesta ajanviettopaikasta nousivat ykkösasiaksi. Lapsiperheiden on siis hänen mukaansa toivottukin löytävän Oodiin. Kirjaston johtaja korostaa, että erilaisia tiloja löytyy kuitenkin kaikille ja arkkitehdit ovat luoneet hyviä ratkaisuja siihen, että samassa kerroksessa on mahdollisuus sekä äänekkääksikin äityvään lasten leikkiin että hiljaisempaan lehtien lukuun. Haastateltavana on lisäksi Väestöliiton toimitusjohtaja, joka tuo esille, ettei lasten oikeuksia hahmoteta Suomessa täysimittaisesti, vaan lapset on totuttu pitämään aikuisille alisteisina. Hänen mukaansa suomalaisessa kulttuurissa suhtautuminen lapsiin vaihtelee. Toisaalta lapsiin investoidaan yhteiskuntatasolla paljon,

mutta toisaalta on tilanteita, joissa lapsiin suhtautumisessa näkyy avoimesti kielteisiä tunteita, jopa vihamielisyyttä.

Verkkouutisen kommenttikenttä on avattu heti artikkelin julkaisemisen jälkeen 8.2.2023 klo 19.49 ja ensimmäinen kommentti on tullut samana iltana klo 19.57. Artikkelin lopussa on ilmoitettu, että keskustelua voi käydä 9.2.2023 klo 23 saakka eli hieman yli vuorokauden ajan. Keskusteluun ovat siis voineet osallistua henkilöt, jotka ovat löytäneet artikkelin ajankohtaisesti ja päättäneet kommentoida sitä melko nopeasti. Koska kommenttikenttä on ollut auki vain rajatun ajan, aineisto on ikään kuin ulkoapäin rajattu, mutta se on myös riittävän kokoinen saturaation kannalta, sillä samat aiheet alkoivat toistua kommentteissa loppua kohden eivätkä ne täten tuoneet esille enää mitään uutta. Artikkelin on julkaistu Yle Uutisten ”perheet”-osiossa, joten tämä on voinut vaikuttaa siihen, ketkä artikkelin ovat lukeneet. Todennäköisesti artikkeli on heti julkaisemisen jälkeen näkynyt myös yleisemmässä ”tuoreimmat”-osiossa.

Yle Uutisten verkkosivuilta löytyy keskusteluohje, jossa todetaan, että ”Yle tukee demokratiaa ja kansalaisten osallistumismahdollisuuksia moniäänisellä keskustelulla ylläpitämässään palveluissa ja sosiaalisen median tileillään”. Keskusteluohjeessa tuodaan esille, että osallistumismahdollisuus tuo mukanaan myös velvollisuuksia. Yle velvoittaa, että verkkokeskustelut käydään ”hyvässä hengessä ja muiden keskustelijoiden näkemyksiä kunnioittaen”. Keskusteluun saa osallistua omalla nimellä tai nimimerkillä. Tämä voi toisaalta madaltaa keskusteluun osallistumisen kynnyistä ja toisaalta siitä voi seurata tunnepitoisempaa keskustelua (Harju, 2018, s. 52).

Edelleen keskusteluohjeessa tuodaan esille, että Yle ei julkaise ihmisarvoa loukkaavia, rikoksiin yllyttäviä, rasistisia, muuten sopimattomia tai journalistisen hyvän tavan vastaisia kommentteja. Tätä valvotaan moderoinnin avulla, mikä tarkoittaa sitä, että keskustelun ylläpitäjä tekee päätöksiä sen suhteen, millaiset kirjoitukset ovat riittävän asiallisia, jotta ne voidaan julkaista. On siis mahdollista, että keskustelu on jossain

vaiheessa ollut erilainen kuin mitä se on aineistonkeruuvaiheessa Ylen moderaattorien tekemien valintojen vuoksi.

Yle Uutisten verkkoartikkeli (Nivala ja Uusitalo, 2023) uutiskommentteineen on valittu aineistoksi siitä syystä, että kyseinen artikkeli ja sen synnyttämä kommentointi keskittyvät ”alkuperäistä” Helsingin Sanomien artikkelia (Hovi-Horkan, 2023) yleisemmin lapsiin ja heidän vanhempiinsa kohdistuviin asenteisiin eikä niin vahvasti keskittyen keskustelurajasta Oodiin. Aineiston artikkeli ei myöskään itsessään aiheuttanut kohua, joten sen voisi ajatella olevan tyyliltään neutraalimpi. Tällöin on helpompi keskittyä tämän tutkimuksen varsinaiseen aiheeseen eikä niinkään siihen, millaista arvostelua artikkeli sai aikaiseksi.

Yle Uutisten linjauksen, että uutiskommentointiin voi osallistua anonymisti ja kirjautumatta, voisi ajatella lisäävän moniäänisyyttä. Kommentointi on tehty käytännössä helpoksi toteuttaa ja toisaalta nimettömänä erilaisten mielipiteiden esittäminen voi olla helpompaa mikä voi mahdollistaa myös erilaisten diskurssien syntymisen. Helsingin Sanomien kommenttiketjussa kommentteja oli 96, Iltalehden artikkelia (Pöyhtäri, 2023) kommentoi 44 henkilöä ja esimerkiksi Savon Sanomien 17.2.2023 kirjoitettua kolumnia (Ruuskanen, 2023) kommentoi vain kaksi henkilöä, joten Yle Uutisten keskusteluketju oli myös määrällisesti laaja.

Aineiston valinnassa on mietitty tutkimuksen eettisiä lähtökohtia. Buck ja Ralston (2021, s. 4) tuovat esille, että eettisyyttä tulee verkkokeskusteluissa pohtia muun muassa sen vuoksi, että keskustelijat eivät välttämättä ymmärrä kuinka julkisia heidän kommenttinsa lopulta ovatkaan. Keskustelijat eivät ajattele kommenttia kirjoittaessaan, että se saattaa päätyä tutkimuskäyttöön eikä tutkimuslupia pyydetä. Kun tutkitaan julkisen keskustelun diskursseja eikä ihmisiä niiden takana, tutkimus voidaan kuitenkin tehdä ilman osallistuneiden suostumusta (Buck ja Ralston, 2021, s. 8). Tässä tutkimuksessa käytetyistä sitaateista poistetaan sekä nimet että nimimerkit, koska niiden merkityksiä itsessään ei tutkita. Yle Uutisten artikkelit eivät ole maksumuurin takana eikä niiden

lukeminen tai kommentointi vaadi kirjautumista. Tämä lisää artikkelien ja niistä syntyneiden keskustelujen julkisuutta. Tutkimuksen aihe ei ole varsinaisesti sensitiivinen eivätkä keskustelijat paljasta siinä erityisen henkilökohtaisia asioita elämästään. Nämä seikat vähentävät eettistä huolta, vaikeivat sitä täysin pystykään poistamaan.

1.3 Menetelmä

Tutkimus on laadullinen eli Juutia ja Puusaa (2020, s. 14) mukailten tavoitteena on nostaa esille erilaisia näkökulmia, joista valittua aihetta voidaan tarkastella. Tutkimuksen lähtökohta on laadulliselle tutkimukselle tyypillisesti induktiivinen eli johtopäätöksiä pyritään tekemään aineistosta käsin käyden kuitenkin vuoropuhelua teoreettisen viitekehyksen kanssa (Juuti & Puusa, 2020, s. 11).

Analyysiä lähdetään tekemään ensinnäkin analyttisen diskurssianalyysin avulla selvittäen verkkokeskustelussa ja uutisartikkelissa esiintyviä kielellisiä ilmaisuja ja niiden tuottamia merkityksiä. Analyttistä diskurssianalyysiä tehtäessä on tavoitteena olla mahdollisimman avoin aineistolle ja sieltä löytyville jäsenyksille toisin kuin kriittisen diskurssianalyysin kohdalla, jossa keskitytään alistus- / valtasuhteiden tarkasteluun (Jokinen ja Juhila, 2016, s. 301). Aineistolta ei lähtötilanteessa odoteta mitään vaan pyrkimys on siihen, että se ikään kuin puhuisi puolestaan, toki kuitenkin tutkimuksen metodologisten valintojen kautta.

Jokinen ja muut (2016, s. 25) toteavat, että diskurssianalyysiä luonnehditaan väljäksi teoreettiseksi viitekehykseksi, joka sallii tutkijan tekevän valintoja oman tutkimuksellisen painopisteensä suhteen ja soveltavan menetelmiä tutkimustyötä tehdessään. Diskurssianalyttinen viitekehys rakentuu erilaisista tieteellisistä lähtöoletuksista (Jokinen ja muut, 2016, s. 25–26). Tässä tutkimuksessa näistä lähtöoletuksista hyödynnetään kahta. Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen haetaan vastausta siitä oletuksesta käsin, että kielenkäyttö rakentaa sosiaalista todellisuutta. Tällöin verkkokeskustelussa nähdään syntyvän sellaisia diskursseja lapsiin ja heidän

vanhempiinsa kohdistuvista asenteista, jotka heijastelevat vallitsevaa todellista asenneilmapiiriä, vaikkeivat yhtä totuutta pystykään siitä kertomaan. Toisen tutkimuskysymyksen pohjalla on oletus siitä, että kielenkäytöllä on seurauksia tuottava luonne. Tällöin nähdään, että sekä uutiskommentointiin osallistuneiden että verkkoartikkelin toimittajien kielellisillä valinnoilla voi olla yhteys siihen, millaiseksi keskustelu kokonaisuudessaan rakentui.

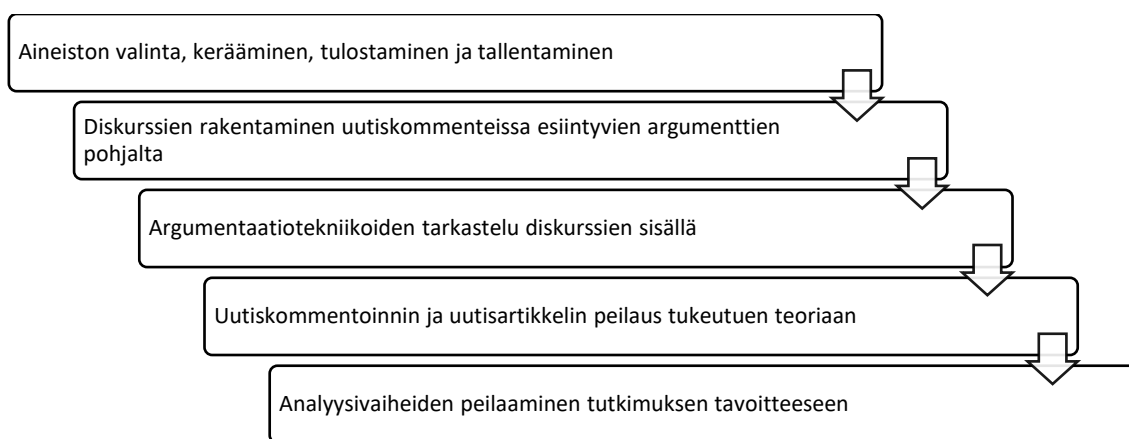
Diskurssianalyysi kaipaa yleensä tuekseen muuta menetelmällistä pohjaa. Retoriikka on toinen itsenäinen metodologinen lähestymistapa tieteelliseen tutkimukseen. Jokisen (2016, s. 251) mukaan se sisältää diskurssianalyysin kanssa riittävästi yhtenäisiä lähtökohtaoletuksia siihen, että näitä menetelmiä voidaan perustellusti yhdistää. Leiwon ja Pietikäisen (1996, s. 95) mukaan retoriikalla tarkoitetaan yleisön vakuuttamista jonkin argumentin pätevydestä. Retoriikan tarkoituksena on saada yleisö kannattamaan kyseistä argumenttia ja sitoutumaan siihen.

Eronen-Valli ja Lehti (2018, s. 158–159) tuovat esille, että retoriikan tarkempia määrittelyksiä on monia erilaisia hyvin kapeista määritelmistä laajempiin kokonaisuuksiin. Heidän oma näkemyksensä on, että retoriikkaa on kaikessa viestinnässä ja sen avulla voidaan jäsentää tietoa ja kokemusta. Heidän mukaansa retoriikka ei kuitenkaan hallitse inhimillistä olemassaoloa vaan on osa sitä. Eronen-Valli ja Lehti jatkavat (2018, s. 159), että retoriikassa puhuja ja yleisö kohtaavat. Puhuja voi olla viestin tuottaja ja sen lähettäjä tai hän voi muulla tavoin vastata siitä, että viesti tulee yleisön kuultavaksi. Yleisön sijaan voi olla puhujan tarkoituksenmukainen kohderyhmä tai viestin spontaani vastaanottaja.

Tämän tutkimuksen menetelmällistä valintaa tehtäessä on huomioitu sekä tutkimuksen aineisto että tavoite. Jokinen (2016, s. 251) kirjoittaa, että yhteistä diskurssianalyysille ja retoriikalle on se, että niitä hyödyntämällä ei pyritä löytämään yhtä oikeaa totuutta tutkimuksen kohteesta. Käyttämämme kielen ja sen kautta syntyvän vuorovaikutuksen nähdään kuitenkin tuovan esille olennaisia osia siitä todellisuudesta, jota elämme.

Kumpikin lähtökohta suosii aineistolähtöisyyttä eli olennaiset jäsennykset luodaan aineiston analyysin tuloksena eikä ulkopuolisista teorioista käsin. Tämä tutkimus on saanut alkunsa aineistosta ja teoriapohjaa on alettu rakentaa sen tutkimista tukevaksi.

Tavoitteen osalta menetelmävalinta on perusteltu sen vuoksi, että diskurssianalyysin ja retoriikan yhdistelmällä saadaan vastauksia siihen, millaisia asenteita uutiskomentoinnissa ilmeni lapsiin ja heidän vanhempinsa liittyen sekä siihen, miten niitä perusteltiin. Asenteita koskevat diskurssit rakentuvat yksittäisistä uutiskommenteista sekä siitä vuorovaikutuksesta, johon ne mahdollisesti osallistuvat. Vuorovaikutus voi tarkoittaa esimerkiksi kommentoijien keskinäistä keskustelua tai kommentoijan keskustelua uutisartikkelin kanssa. Yhden yksittäisen kommentin perusteella ei vielä voida puhua uutiskommenttiketjussa vallinneesta asenteesta, mutta kun tunnistetaan samaan asiaan viittaavia kommentteja, syntyy asennetta kuvaava diskurssi. Kun diskurssianalyysiä tehdään retoriikan tutkimusta hyödyntäen, ei tutkita vain tekstin sisäisiä rakenteita ja retorisia keinoja vaan myös sitä, mitä kyseisillä argumenteilla tehdään niissä tilanteissa, joissa ne tuotetaan (Jokinen, 2016, s. 259). Kuviossa 1. on kuvattu tutkimuksen analyysin vaiheet.

Kuvio 1. Tutkimuksen analyysin ja siitä tehtävien johtopäätösten kulku vaiheittain

Tutkimuksen aineisto sekä tulostetaan paperille että tallennetaan kuvakaappauksina tutkimuksen teon ajaksi. Tällä varmistetaan aineiston pysyvyys ja mahdollisuus sen

lähilukuun ja manuaaliseen koodaukseen. Analyysin ensimmäisessä vaiheessa uutiskommentteja luetaan läpi merkiten samalla kohtia, joissa käsitellään lapsiin ja heidän vanhempia kohtuvia asenteita. Asenteita etsitään sen perusteella millaisella suhtautumistavalla, positiivisella, neutraalilla vai negatiivisella, uutiskomentoijat lapsista ja heidän vanhemmistaan kirjoittavat. Toinen etsinnän kohde on se, millaisista lapsiperheitä koskevistä aihepiireistä uutiskomentoijat kirjoittavat.

Ensimmäisillä lukukerroilla aineistosta rakennetaan ja nimetään diskursseja sen pohjalta millaiset asenteisiin liittyvät argumentit toistuvat ja täten muodostavat kokonaisuuksia. Kun diskurssit ovat hahmottuneet, uutiskommentteja luetaan uudelleen merkiten niissä esiintyviä argumentaatiotekniikoita. Analyysin toisessa vaiheessa huomio keskitetään verkkoutiseen, kun sen sisältöjä sekä mahdollista tunnelatausta verrataan uutiskomentoinnin sisältöihin tutkimuksen teoreettista viitekehystä eli aiempaa tutkimustietoa hyödyntäen. Lopuksi analyysin vaiheita kootaan yhteen ja pohditaan kokonaisuutena.

2 Journalismin ja verkkokeskustelujen hälventynyt raja

Tässä luvussa esitellään tutkimuksen teoreettinen viitekehys, joka toimii koko tutkimuksen taustana ja käsitteiden määrittelijänä. Lisäksi aikaisempia tutkimustuloksia peilataan tutkimuksen aineistosta tehtäviin havaintoihin erityisesti analyysin toisessa vaiheessa, kun uutiskommentteja verrataan verkkouutiseen. Ensimmäisessä alaluvussa käsitellään journalismia ja sen vaikutusta yleisöön. Toisessa alaluvussa tutustutaan verkkokeskustelujen ja kolmannessa alaluvussa erityisesti uutiskomentoinnin ominaispiirteisiin. Neljännessä alaluvussa käsitellään lyhyesti epäasiallista käytöstä verkkokeskusteluissa. Näin tehdään ensinnäkin sen vuoksi, että epäasiallisuus ja vihapuhe ovat valitettavan yleinen ominaispiirre verkkokeskusteluissa. Toisaalta koska tutkimuksessa käsitellään lapsivihamielisyyttä sivuavaa aihetta, on todennäköistäkin, että ne ovat jollain tapaa läsnä tutkimuksen aineistossa.

2.1 Journalismi julkisen keskustelun virittäjänä

Yksi joukkoviestinnän tarkoitus on tarjota mahdollisuus julkiseen, yhteiskunnalliseen keskusteluun. Ojajärvi ja Valtonen (2011, s. 20) kirjoittavat, että journalistiset sisällöt, kuten uutisartikkelit, tuovat esille mistä aiheista julkisuudessa kulloinkin keskustellaan. Niiden perusteella voidaan myös pohtia, millainen keskustelu mistäkin aiheesta on mahdollista. Tällöin puhutaan median päiväjärjestyksestä (agenda setting).

Ojajärvi ja Valtonen (2011, s. 20) jatkavat, että journalistiset tekstit ja niiden yhteydessä käytävä verkkokeskustelu muodostavat julkisuustilan, jossa sosiaalista todellisuutta kuvataan ja tulkitaan eri toimijoiden toimesta. Tässä tutkimuksessa sosiaalisen todellisuuden kohde on lapsiperheisiin kohdistuvat asenteet. Verkkouutinen ja sitä rakentamassa olleet toimijat (toimittajat ja heidän haastattelemansa henkilöt) luovat aiheelle perusasetelman, jota vasten uutiskomenttiketjun toimijat (kommentoijat) lähtevät liikkeelle. Toisaalta on huomioitava, että kommentointiin vaikuttavat myös muut

aiheesta kirjoitetut uutisartikkelit, verkkokeskusteluketjut tai sosiaalisen median julkaisut, joita kommentoijat ovat mahdollisesti lukeneet.

Päiväjärjestyksen merkitys julkisessa keskustelussa vaihtelee esimerkiksi yksittäisten lukijoiden ja käsiteltävien aiheiden osalta. Lukijoista toiset ovat luonnollisesti kriittisempiä mediaa kohtaan kuin toiset. Alkazemin ja Wantan (2018, s. 190–191) mukaan tähän vaikuttaa muun muassa se, jos lukijalla on tai hän hakee käsitellystä aiheesta tietoa myös muualta kuin mediasta. He jatkavat, että käsiteltävien asioiden osalta lukijoita lähellä olevat, henkilökohtaisemmilta tuntuvat aiheet vaikuttavat enemmän kuin kaukana tapahtuvat asiat, vaikka jälkimmäisistä uutisoitaisiin massiivisesti. Toisaalta konkreettiset, helpommin ymmärrettävät aiheet vaikuttavat julkiseen keskusteluun enemmän kuin abstraktit, vaikeammin ymmärrettävät aiheet. Näitä Alkazemin ja Wantan (2018) tutkimustuloksia verrataan tutkimuksen aineistoon analyysivaiheessa.

Median valta-asemaa päiväjärjestyksen asettajana alettiin tutkia 2000-luvulla uudella tavalla. Sheaffer (2007, s. 22) kirjoittaa, että aikaisemmin tutkimuksessa oli keskitytty median sisältöjen tarkasteluun (first-level agenda setting), mutta nyt alettiin tutkia sitä, miten media ohjaa ajattelemaan jostain asiasta (second-level agenda setting). Kaikkein uusimmassa tutkimuksessa on alettu ottaa huomioon ihmisten mielissä vaikuttavat asioiden verkostot, joita rakentuu sekä median että julkisen keskustelun kautta (third-level agenda setting) ja jotka siten osaltaan vaikuttavat päiväjärjestyksen merkitykseen (Alkazemi ja Wanta, 2018, s. 196).

Sheaferin (2007, s. 30–31) tutkimustulokset vahvistavat ensinnäkin, että median päiväjärjestyksellä on merkitystä siihen, mitä lukijat pitävät tärkeinä aiheina. Aiheen tärkeys vahvistuu sitä enemmän mitä enemmän sitä mediassa toistetaan. Toiseksi Sheaffer tuo esille, että affektiivinen medianäkyvyys vaikuttaa lukijoihin enemmän kuin pelkkä medianäkyvyys. Affektin käsitettä määritellään eri tutkimuksissa hieman eri tavoin. Yleisesti ottaen ajatellaan, että affekti voi olla hyvinkin voimakas reaktio, joka

syntyy ihmisen mielessä ainakin jossain määrin tiedostamatta ja jäsentymättä. Papacharissin (2015, s. 25) näkemys on, että affektia ei tule sekoittaa tunteisiin ja emootioihin, vaikka se nähdään niille läheiseksi käsitteeksi. Affektit ovat usein ristiriitaisia tuntemuksia jostain yksityisestä tai julkisesta asiasta ja ne toimivat kuin voimana, joka ajaa ihmisiä tarrautumaan kyseiseen aiheeseen ja toiminaan jollain tavalla sen suhteen (Papacharissi, 2015, s. 7). Affekti, joka saa uutiskommentoijan osallistumaan keskusteluun, voi syntyä esimerkiksi kyseisen verkkouutisen lukemisesta tai jostain keskusteluketjun aikaisemmasta kommentista.

Tässä tutkimuksessa affektin käsitettä ja etenkin Sheaferin (2007) tutkimustuloksia hyödynnetään analyysin toisessa vaiheessa, kun verkkouutisen ja uutiskommenttiketjun mahdollisia yhteyksiä tarkastellaan asiasisältöjen lisäksi affektisten latausten kautta. Affektin käsitettä ei rajata niin tarkasti kuin Papacharissi (2015) esittää vaan kuten Rantasila (2018, s. 33) on omassa tutkimuksessaan tehnyt, affektin käsitteeseen sisältyy sekä sellaiset tuntemukset, jotka pystytään nimeämään joksikin tunteeksi että sellaiset, joita ei ole määritelty.

Sheafer (2007, s. 23–24) jatkaa, että negatiiviset affektit siirtyvät esimerkiksi uutisartikkelista kaikkein todennäköisimmin. Tämä johtuu hänen mukaansa kahdesta syystä. Ensinnäkin negatiiviset asiat ylipäättään herättävät ihmisten huomion helpommin kuin positiiviset asiat. Negatiivissävyinen artikkeli herättää ihmisten mielenkiinnon helpommin kuin positiivissävyinen. Toiseksi jos esimerkiksi kysymys esitetään negatiivisesti latautuneena, ”Onko valtion heikentynyt taloustilanne jo ongelma?”, lukijat keskittyvät todennäköisesti negatiiviseen sanaan ”heikentynyt” ja siihen että potentiaalinen ongelma on olemassa eikä niinkään siihen, että kokonaisuus saattaa olla edelleen kunnossa.

Kuten Sheaferin (2007, s. 31) tutkimus tuo esille, medialla on myös epäsuoria, affektien kautta syntyviä vaikutuksia lukijoiden reaktioihin. Jos edellä kuvatulla tavalla tärkeäksi aiheeksi muodostunut valtion talous esitettiin olevan hyvällä mallilla, myös valtaapitävät

poliitikot saivat lukijoilta kiitosta nimenomaan talouden hoitamisesta. Kun talous oli iskostettu lukijoiden mieliin tärkeänä aiheena, se vaikutti myös muita aiheita enemmän siihen, miten hyvin valtaapitävien poliitikkojen ajateltiin tehtävässään onnistuneen.

Edellä on tuotu esille sitä, miten eri tavoin median päiväjärjestys voi vaikuttaa lukijoihin. Mutta miten päiväjärjestys rakentuu eli miten journalistisia valintoja tehdään ennen kuin esimerkiksi uutisartikkeli tavoittaa lukijan? Ojajärven ja Valtosen (2011, s. 30–31) mukaan kaikenlaiseen julkiseen keskusteluun latautuu näkökulmia, tulkintoja ja arvoja. Sitä, miten journalismi toimii näiden latautumisten alulle panijana, voidaan tutkia kehysajattelun kautta.

Ojajärvi ja Valtonen (2011, s. 30-31) kirjoittavat, että kehykset syntyvät journalististen käytäntöjen ja rutiinien myötä. Ne ovatkin pitkälti tiedostamattomia tai ainakin julkilausumattomia tapoja tulkita ja tuoda jotain aihetta esille. Kehys sisältää ennakkokäsityksen siitä, miten todellisuus on rakentunut eli mistä jossakin ilmiössä on kyse ja mihin kyseinen ilmiö liittyy. Kehyksen avulla journalisti asettaa käsittelemänsä aiheen tulkinnalliseen kontekstiin, joka toisaalta kertoo mistä artikkelissa on kyse ja toisaalta ohjeistaa, miten artikkeli tulisi lukea.

Kehysajattelu tuo hyvin esille se, ettei edes uutisjournalismi voi olla täysin neutraalia tai objektiivista, koska kyse on aina toimittajan ja toimituksen tekemistä tulkinnoista ja valinnoista. Uutisartikkeleissa kuitenkin pyritään siihen, etteivät ne näyttäisi sisältävän toimittajan kannanottoja. Ojajärvi ja Valtonen (2011, s. 31) toteavatkin, että uutisia toimitettaessa pyritään objektivoivaan uutismuotoon, jolloin sekä aineiston kuvailu että mahdolliset journalistin omat kommentit pyritään esittämään mahdollisimman objektiivisesti. Tarkoituksena on, että vaikutus lukijaan on luonnollinen ja luottamusta herättävä.

Kehystäminen on siis sekä tietoinen että tiedostamaton prosessi, jossa esimerkiksi uutisartikkeli tuotetaan erilaisten valintojen kautta. Seppänen ja Väliaverron (2012, s.

97) kirjoittavat, että sen lisäksi, että kehystämiseen kuuluvat kielelliset, visuaaliset ja äänelliset valinnat, se on myös kontekstin rakentamista asioille, joita journalistisessa tekstissä representoidaan. Representaatiot rakentavat todellisuutta, koska journalisti nostaa käsittelemästään aiheesta esille vain joitain puolia ja jättää toisia mainitsematta (Seppänen ja Väliverronen, 2012, s. 90). Representaatio ei ole hyvästä yrityksestä huolimattakaan koskaan kovin onnistunut kopio todellisuudesta, koska se on aina vain yksi ulottuvuus siitä (Seppänen ja Väliverronen, 2012, s. 92–93). Kehysajattelun ja representaatioiden käsitteet on määritelty sen vuoksi, että niihin palataan analyysin toisessa vaiheessa pohdittaessa sitä, millaisen kuvan Yle Uutisten verkkouutinen (Nivala & Uusitalo, 2023) lapsiperheitä koskevasta keskustelusta loi. Tämä pohdinta on olennaista, jotta uutiskommenttiketjua pystytään peilaamaan verkkouutiseen.

Hermida (2011, s. 15) tuo esille, että digitaaliset mediateknologiat ovat haastaneet journalismin valta-asemaa päiväjärjestyksen asettajana. Verkossa myös yleisö voi luoda ja jakaa informaatiota omien havaintojensa tai mielipiteidensä pohjalta ja täten vaikuttaa siihen mistä ja miten julkisuudessa keskustellaan. Journalistit ovat nykyään osa verkostoa, johon myös yleisö kuuluu ja perinteiset hierarkkiset suhteet yhteiskunnallisen keskustelun osallistujien välillä ovat hälventyneet (Hermida, 2011, s. 15).

Edellä kuvattu voi näkyä esimerkiksi siinä, että uutisartikkeli voi herättää voimakasta keskustelua, joka ei myötäile artikkelin kirjoittaneen journalistin valintoja vaan voi jopa kääntyä sitä vastaan. Tämän tutkimuksen lähtökohdissa on kyse juuri tästä. Alkuperäistä Helsingin Sanomien artikkelia (Hovi-Horkan, 2023) kritisoitiin yleisesti ottaen paljon ja toimittajaa arvosteltiin lapsivihamieliseksi. Muut artikkelit, joita aiheesta kirjoitettiin, alkoivat poikkeuksetta siten, että niissä viitattiin kyseiseen Helsingin Sanomien artikkeliin ja sen nostamaan kohuun. On mahdollista, että ilman sosiaalisen median kohahdusta, aihe ei olisi saanut näin paljoa tulta alleen.

2.2 Verkkokeskustelujen ominaispiirteet julkison tilana

Verkkokeskustelut ovat jatkuvassa määrittelyn tilassa, kun uusia teknisiä mahdollisuuksia syntyy ja tavat käydä keskustelua muokkautuvat. Verkkokeskusteluja myös määritellään monin eri tavoin laajemmista suppeampiin määritelmiin. Saarikoski ja muut (2019, s. 16) määrittelevät tekstimuotoisen verkkokeskustelun siten, että se on vähintään kahden ihmisen verkkoympäristössä käymää keskustelua eli ajatustenvaihtoa. Kyseinen määritelmä korostaa verkkokeskusteluja kattokäsitteenä, jolloin ne voivat olla melkein mitä tahansa sähköpostista pikaviestimiin (esim. WhatsApp).

Arpon (2005, s. 16–17) määritelmä on tarkkarajaisempi ja sen mukaan verkkokeskustelut sijoittuvat viestintäprosesseina puhutun ja kirjoitetun viestinnän välimaastoon. Ne ovat pääsääntöisesti nopeampaa ”puhetta” kirjoittajan ja vastaanottajan välillä kuin perinteiset kirjallisen kommunikaation tavat. Arpo jatkaa, että koska verkkokeskustelussa on kyse jatkuvasta kommenttien, vastakommenttien ja täsmennysten jatkumosta, yhdellä kommentilla ei välttämättä ole niin suurta merkitystä kokonaisuuden kannalta kuin perinteisessä kirjallisessa kommunikaatiossa. Arpon (2005) määritelmän voi ajatella koskevan esimerkiksi verkkokeskustelupalstoja kuten uutiskomentointia, joissa keskusteluun osallistuu yleensä useita toisilleen tuntemattomia henkilöitä ja viestejä saattaa tulla lyhyessä ajassa paljon. Vertauskohtana voisi toimia sähköpostikeskustelu, joka on pääsääntöisesti kahden ihmisen tai pienen ryhmän välistä viestien vaihtoa ja jossa jokaisella yksittäisellä viestillä on suurempi merkitys.

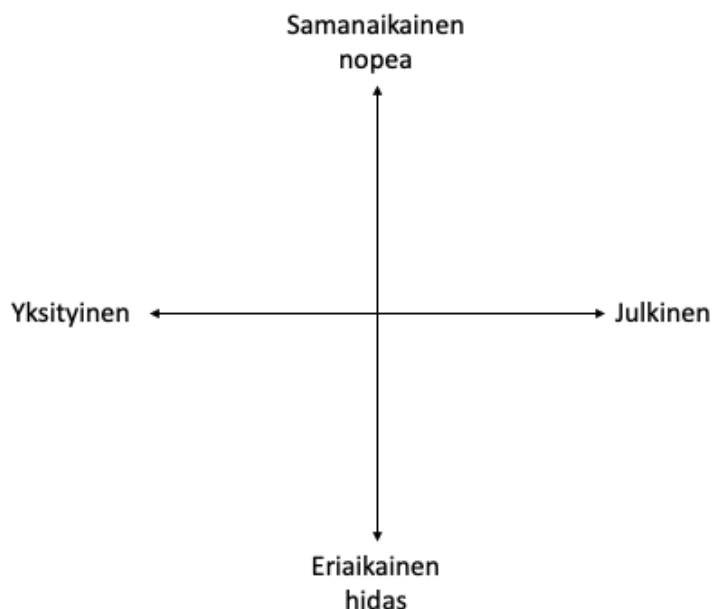
Verkkokeskustelut haastavat monin tavoin sitä, miten keskustelu on perinteisesti käsitetty. Rafaeli ja Sudweeks (1998, s. 175) kirjoittavat, että verkkokeskusteluissa ilmenee sekä monologisia, reaktiivisia että vuorovaikutteisia viestejä. Monologinen viesti on yksisuuntainen, reaktiivinen viesti reagoi johonkin edelliseen viestiin ja vuorovaikutteinen viesti ottaa huomioon useamman edellisen viestin sekä keskustelun kontekstin kokonaisuudessaan.

Saarikoski ja muut (2019, s. 16) tuovat esille lisää verkkokeskustelun ominaispiirteitä toteamalla, että niille on tyypillistä, että keskustelijat eksyvät välillä aiheesta, puhuvat jatkuvasti toistensa ohi tai vaihtelevat aihetta. Lisäksi tyypillistä on, että keskustelijat pyrkivät joko tukemaan toistensa näkemyksiä, vastaamaan toistensa kysymyksiin tai ärsyttämään tahallaan toisiaan. Tässä tutkimuksessa ei ole tarkoitus tutkia syvemmin uutiskommentoinnin sisäistä vuorovaikutusta, mutta edellä mainittuihin Rafaelin ja Sudweeks (1998) sekä Saarikosken ja muiden (2019) havaintoihin palataan lyhyesti analyysi- ja päätäntö-luvuissa. Rafaelin ja Sudweeks (1998) artikkeli on nopeasti muuttuvassa verkkokeskustelujen maailmassa jo pitkän ajan takaa ja uudemmassa tarkastelussa viestimutoja voisi löytyä enemmänkin, mutta edellä mainitusta syystä, ne ovat riittävät tämän tutkimuksen kannalta.

Laaksonen ja Matikainen (2013 s. 194) kirjoittavat, että verkkokeskustelut on perinteisesti jaettu synkronisiin ja asynkronisiin palveluihin. Synkroniset palvelut ovat reaaliaikaisia keskusteluja, kuten chatit ja pikaviestimet, kun taas asynkronisissa palveluissa viestintä voi tapahtua viiveellä, kuten sähköpostissa. Saarikosken ja muiden (2019, s. 18–19) mukaan myös verkkokeskustelupalstat on nähty asynkronisina palveluina, koska niissä vastauksen saaminen voi kestää useita päiviä. He tuovat esille, että synkronisten palvelujen keskusteluja ei yleensä tallenneta näkyville, ne jäävät vain lokitietoihin. Asynkronisissa palveluissa keskustelut jäävät näkyville.

Tutkimuksen aineistona toimiva uutiskommenttiketju sijoittuu synkronisten ja asynkronisten palvelujen välimaastoon. Keskustelu ei ole täysin reaaliaikaista kuten synkronisissa palveluissa, mutta toisaalta viive ei voi olla päiväkausia, koska keskustelu suljettiin melko pian. Asynkronisten palvelujen tapaan keskustelu on tallennettu näkyville, niin että se on löydettävissä todennäköisesti tänäkin päivänä. Saarikoski ja muut (2019, s. 20) toteavatkin, että sosiaalisen median aikakaudella jako asynkronisiin ja synkronisiin palveluihin ei enää täysin toimi. He esittelevät uuden jaottelutavan, jota havainnollistetaan kuviossa 2. Siinä synkronisten palvelujen sijaan käytetään

käsitettä ”samanaikainen nopea” ja asynkronisten palvelujen sijaan käsitettä ”eriaikainen hidas”.

Kuvio 2. Verkkokeskustelujen jaottelutapoja (Saarikoski, Suominen & Vaahensalo, 2019, s. 20).

Saarikosken ja muiden (2019, s. 20) jaottelussa huomioidaan se, että vaikka monilla sosiaalisen median alustoilla viestit jäävät näkyviin pidemmäksi aikaa, niihin voidaan reagoida hyvin nopeasti, kun esimerkiksi puhelin ilmoittaa uudesta julkaisusta saman tien. Reagointi ei aina tarkoita, että keskusteluun vastataan viestillä vaan se voi olla tykkäys-toimintojen hyödyntämistä tai vielä laveammin ajateltuna vain sitä, että julkaisu luetaan ilman muita toimenpiteitä. Kuviossa 2 otetaan lisäksi huomioon verkkokeskustelujen yksityisyys tai julkisuus sekä se, että eri verkkokeskustelun muodot voivat asettua ääripäiden sijaan jonnekin välimaastoon.

Tutkimuksen aineistona toiminut Yle Uutisten kommenttiketju sijoittuu ”samanaikainen nopea–eriaikainen hidas -akselilla” hieman eriaikaisen hitaan puolelle. Kommentointia on käyty hitaammassa tahdissa kuin esimerkiksi pikaviestimissä, mutta sille on Ylen toimesta asetettu tiukahko aikaraja. Kommenttiketju on täysin julkinen, koska sitä on pystynyt kommentoimaan ja pystyy edelleen lukemaan anonyymisti ja kirjautumatta.

Yksityisen ja julkisen välinen rajanveto on hyvä pitää mielessä verkkokeskusteluja tutkittaessa, koska se voi vaikuttaa siihen minkä sisältöisiä ja minkä sävyisiä viestejä kommentoija rohkenee kirjoittaa.

Verkkokeskustelun funktioita ovat Saarikosken ja muiden (2019, s. 16–17) mukaan oman mielipiteen muodostaminen johonkin aiheeseen, toisten keskustelijoiden mielipiteen muokkaaminen, tiedon etsiminen jostain asiasta tai ihan vain ajanvietto ilman sen erityisempää syytä. Monilla verkkokeskustelufoorumeilla lukijoita onkin paljon enemmän kuin viestien kirjoittajia. Uutiskommentoinnin kohdalla on hyvin todennäköisesti kyse tästä ja se korostuu vielä enemmän, kun kommentointimahdollisuus suljetaan tietyn ajan kuluttua. Kommentoijien määrää vähentää toki myös se, että sama kommentoija voi olla aktiivinen useampaan kertaan.

Verkkokeskustelut ovat osa julkista keskustelua, joten niihin osallistuvan yleisön ja tarkemmin ottaen julkison käsitettä on hyvä määritellä. Pietilä ja Ridell (2010, s. 291–220) kirjoittavat, että sekä yleisön että julkison käsite määrittyy kiinteässä yhteydessä joukkoviestintään. Yleisö kuluttaa, seuraa ja vastaanottaa, kun taas julkiso suuntautuu joukkoviestinnän mahdollisuuksiin omalähtöisemmin esimerkiksi tuottamalla itsekin mediasisältöjä. Pietilä ja Ridell toteavat, että yleisökään ei ole passiivinen, sen aktiivinen toiminta vain on erilaista kuin julkisolla.

Kangaspunta (2021, s. 40) kirjoittaa, että julkison käsite on yleisimmin ymmärretty niin, että se on jostain aiheesta erilaisia mielipiteitä omaava ihmisryhmä, joka antautuu kyseisen aiheen pohjalta julkiseen keskusteluun. Tällaisessa tilanteessa on Kangaspunnan (2021, s. 43) mukaan kyse spontaanista julkisosta, joka hajoaa keskustelun päätyttyä. Laajempi käsitys julkisosta olisi siis pysyvämpi ihmisryhmä, jota tietty näkemys pitää yhdessä. Tässä tutkimuksessa julkison käsite rajautuu nimenomaan julkiseen keskusteluun osallistumisen näkökulmaan (vs. mediasisältöjen tuottaminen) ja uutiskommentoinnissa on kyse spontaanista julkisosta. Pietilä ja Ridell (2010, s. 219) huomauttavat, että samat ihmiset voivat toimia toisinaan yleisönä ja toisinaan julkisona,

mikä on korostunut uusien teknologioiden myötä. Siirtymät yleisöstä julkisoksi ja taas takaisin yleisöksi voivat olla hyvin nopeita.

Kangaspunta (2021, s. 55) tuo esille, että varhaisissa käsityksistä julkisosta korostettiin järkipäätäistä keskustelua ilman tunteiden sekoittamista siihen. Kun affektiivisuutta on alettu ylipäätään tutkia enemmän, järjen ja tunteiden välinen vastakkainasettelu on myös julkison osalta hälventynyt. Pietilä ja Ridellin (2010, s. 293) mukaan affektit liittyvät julkison toimintaan sekä siltä kannalta, että julkiseen keskusteluun astuminen voi synnyttää tunteita ja toisaalta jonkin itselle tärkeän asian esille tuomiseen ja ajamiseen liittyy hyvin todennäköisestikin tunnelatausta. Papacharissin (2015, s. 19) näkemys on, että ihmiset osallistuvat julkiseen keskusteluun eli toimivat julkisena nimenomaan affektiivisuuden myötä. Nämä näkökulmat perustelevat osaltaan sitä, miksi tässä tutkimuksessa tutkitaan sekä verkkouutisen aiheiden että affektien mahdollista vaikutusta uutiskommenttiketjun sisältöön.

2.3 Uutiskomentointi vuorovaikutusta mahdollistamassa

Uutiskomentointi on yksi osallistavan journalismin muoto. Haara ja muut (2013, s. 164–165) kirjoittavat, että uutismediat ovat lisänneet yleisön osallistumismahdollisuuksia verkkosivuillaan siitä saakka, kun internet on alkanut yleistyä. He toteavat, että uutiskomentoinnin mahdollistamisella pyritään pitämään yllä suhdetta yleisöön kiristyneessä kilpailutilanteessa. Sillä pyritään houkuttelemaan uusia sukupolvia uutismedioiden äärelle ja sitoutumaan niihin. Haaran ja muiden (2013, s. 166) tutkimuksessa journalistit totesivat, että he toivovat lukijoiden käyvän keskustelua nimenomaan heidän uutisartikkelinsa yhteydessä eikä siirtyvän keskustelemaan muille verkkokeskustelualustoille.

Reichin (2011, s. 113) mukaan uutiskomentointi on muuttanut osallistavan journalismin käytäntöjä merkittävästi, sillä mikään muu foorumi ei ole tarjonnut yleisölle niin avointa ja välitöntä mahdollisuutta kommentoida tiettyä uutista. Voisiko myös

ajatella, että uutiskomentointi tarjoaa kaikille kommentoijille tasapäisen tilanteen sen suhteen, että aiheen on tarjonnut ja kommenttikentän teknisesti avannut esimerkiksi Yle Uutiset, ei joku kommentoijista, kuten monilla muilla verkkokeskustelufoorumeilla.

Journalismin kannalta uutiskomentoinnin funktio on siinä, että se antaa uutismedialle vinkkejä siitä, mitä yleisö erilaisista aiheista ajattelee ja mikä aihe milloinkin herättää tunteita (Haara ja muut, 2013, s. 166). Jos journalisti tarttuu uutiskomentoinnin tai muun verkkokeskustelun tunneilmapiiriin, voi käydä niin, että kansan tunteet jotain asiaa kohtaan saavat uutisessa isomman sijan kuin alkuperäinen aihe (Haara ja muut, 2013, s. 225). Näin käy esimerkiksi silloin, kun kirjoitetaan uutisartikkeli sosiaalisen median kohahduksesta. Tämä näkyi osittain taustatyössä, jota tehtiin tämän tutkimuksen kohdalla. Eri uutismedioiden artikkelit, jotka kirjoitettiin Helsingin Sanomien artikkelin (Hovi-Horkan, 2023) pohjalta, sisälsivät keskusteluja lapsiperheisiin kohdistuvista asenteista tai Suomen lapsivihamielisyydestä, mutta myös siitä, että aihe oli aiheuttanut alkuperäisen artikkelin lukijoissa vahvoja tunteita.

Kommentoijien näkökulmasta uutiskomentoinnin funktioita voivat Kangaspunnan (2021, s. 74) mukaan olla kyseisen verkkouutisen kommentointi ja palautteen antaminen journalistille, keskustelijoiden toistensa kommentointi tai se, että kommentoijat tuovat keskusteluun aineksia kyseisen artikkelin ulkopuolelta. Atkinin ja Wun (2017, s. 77) mukaan uutiskomentoijalla voi ensinnäkin olla henkilökohtainen tarve saada kommentteillaan muiden huomiota ja arvostusta. Toiseksi kommentoija voi kaivata lisää tietoa uutisartikkelin kirjoittajalta tai muilta lukijoilta. Kolmanneksi kommentointi voi olla ylipäättään hakeutumista sosiaaliseen kanssakäymiseen ja toisille se voi olla helpompaa kuin kasvokkainen kommunikaatio.

Breiner ja muut (2017, s. 1430–1432) ovat tutkineet sitä, miten verkkouutisen sisältö ja kommenttikentän vuorovaikutuksen dynamiikka muokkaavat myöhempää kommentointikäyttäytymistä. Tutkimuksen tuloksissa on yhtäläisyyksiä luvussa 2.1 esille tuotuun Shaeferin (2007) tutkimukseen journalismin päiväjärjestyksen vaikutuksista.

Breinerin ja muiden (2017, s. 1430–1432) mukaan verkkouutinen, jossa käsitellään joidenkin osapuolten erimielisyyttä jostain asiasta tai sellaista aihetta, josta on haittaa yksilölle tai yhteiskunnalle, lisää lukijoiden halukkuutta kommentoida uutista sekä asiapainotteisilla että affektiivisilla kommentteilla. Harkitut lukijakommentit, jotka sisälsivät kysymyksen tai lisätietoa verkkouutisen sisältöön nähden, lisäsivät asiapainotteista kommentointia. Epäkohteliaat kommentit sekä harhautuminen alkuperäisestä aiheesta lisäsivät halukkuutta kommentoida affektiivisesti. Jos uutisartikkeli tai aikaisempi kommentointi herätti negatiivista affektiota, syntyi enemmän epäkohteliasta kommentointia. Sitä vastoin harkitummat, asiapitoiset kommentit vähensivät epäkohteliasta kommentointia.

Edelleen Breinerin ja muiden (2017, s. 1430-1432) tutkimustuloksena oli, että affektiivinen uutisartikkeli ja keskustelu sai kommentoijat reagoimaan enemmän toistensa kommentteihin. Kun taas asiapainotteisuus sai osallistujat reagoimaan vain uutisartikkelin sisältöön. Breinerin ja muiden (2017) tutkimustuloksia hyödynnetään verkkouutisen vaikutusten osalta analyysiä tehtäessä ja kommenttikentän vuorovaikutuksen osalta tutkimuksen johtopäätöksissä.

Verkkokeskustelujen yhteiskunnallisesta roolista sekä niiden laadusta ja luonteesta on esitetty kahdenlaisia arvioita. Ojajärven ja Valtosen (2011, s. 66) mukaan pessimistinen arvio on se, että verkkokeskustelut rakentuvat muutaman kovaäänisimmän keskustelijan ja heidän agendojensa ja argumenttiensa varaan. Tällöin verkkokeskustelut yksinkertaistavat yhteiskunnallisia aiheita ja luovat mustavalkoisia vastakkainasetteluja eivätkä täten juuri osallistu rakentavaan julkiseen dialogiin. Ojajärvi ja Valtonen jatkavat, että optimistinen arvio on se, että verkkokeskustelut luovat ennennäkemättömän mahdollisuuden julkiseen dialogiin osallistumiseen ja täten laajentavat kansalaisten osallistumisen mahdollisuuksia. Jälkimmäisessä ajatusmallissa nähdään, että myös journalismi voi rikastua verkkokeskusteluista, koska ne tarjoavat esimerkiksi journalistisia mielipidekirjoituksia laajemman näkökulman käsiteltyyn aiheeseen.

Uutiskomentoinnin mahdollisuuksia voi myös tarkastella pessimistisemmän ja optimistisemmän näkemyksen kautta. Ylen ratkaisu siitä, että kommentointi on auki vain rajatun ajan, voi toisaalta vaikuttaa siten, että kovaäänisimmät keskustelijat eivät saa rajattomasti tilaa tuoda omaa agendaansa esille tai esimerkiksi liittoutua keskenään ja täten hallita keskustelua. Rajatussa ajassa ei myöskään välttämättä ehdi syntyä niin vakiintuneita tapoja ja sääntöjä siitä, mitä keskustelussa ”saa tai ei saa” tuoda esille kuin jos verkkokeskustelu olisi auki pidemmän aikaa tai sen sisälle syntyisi ryhmittymiä. Tällöin voi olla, että uutiskomentointi pysyy raikkaampana ja avoimempana kuin pidempään auki olevat keskusteluketjut. Toki vuorokaudessakin ehtii halutessaan kirjoittaa paljon ja toisaalta jos uutisartikkelin lukee vasta myöhemmin, ei mahdollisuutta vasta-argumentointiin enää ole. Voi siis käydä niinkin, että keskustelu lukittuu kokonaisuudeksi siinä kohtaa, kun kovaäänisimmät ovat jo sanoneet sanansa.

2.4 Epäasiallisuus ja vihapuhe verkkokeskusteluissa

Verkkokeskustelut eivät välttämättä lainkaan noudata sitä, mitä on perinteisesti pidetty hyvän keskustelun normina, kuten vastavuoroisuutta ja moninaisuutta (Saarikoski ja muut, 2019, s. 17). Sen sijaan ne voivat mahdollistaa kasvokkaista keskustelua helpommin epäasiallisen käytöksen ja vihapuheen. Täysin anonyymit keskustelut ovat usein sekä sisältönsä että asiallisuutensa kannalta heikompi tasoisia kuin oikeilla nimillä käydyt keskustelut (Laaksonen ja Matikainen, 2013, s. 199). Osa uutismedioista, kuten Helsingin Sanomat pyrkii pitämään keskustelua maltillisempänä vaatimalla kirjautumisen tai esimerkiksi Facebookin kautta tapahtuvan tunnistautumisen ennen kuin uutiskomentointiin voi osallistua.

Vihapuhe on voimakkaalta kuulostava käsite, mutta sitä käytetään melko laveasti puhuttaessa epäasiallisesta käytöksestä verkkokeskusteluissa. Kantola ja Pöyhtäri (2013, s. 26) tuovat esille, että vihapuhetta voi määritellä juridisten näkökulmien kautta, jolloin tarkastellaan kirjoituksia, joista voi joutua rikosoikeudelliseen vastuuseen. Laajemmassa näkökulmassa verkkovihalla ei tarkoiteta vain suoranaisesti aggressiivista viestintää vaan

sitä, että myös neutraalin oloinen argumentointi voi levittää vihamielisyyttä (Kantola ja Pöyhtäri, 2013, s. 49). Tässä tutkimuksessa on kyse jälkimmäisestä, laajemmasta verkkovihamielisyyden määritelmästä, koska aineisto ei ole sen kaltainen, että siinä suoranaisen aggressiivisesti hyökättäisiin lapsia tai heidän vanhempiaan kohtaan. Toisaalta jos tällaista kirjoittelua olisi ollut, se olisi saatettu moderoida pois.

Keskustelunaiheella on osaltaan merkitystä siinä, onko keskustelulla potentiaalia äityä vihamieliseksi. Haaran ja muiden (2013, s. 79–80) mukaan laajoista aihepiireistä esimerkiksi maahanmuutto saa usein aikaan kiivasta ja aggressiivistakin keskustelua. Toisaalta heidän tutkimuksensa naisvaltaisilta keskustelufoorumeilta osoittaa, että sitä voivat aiheuttaa myös hyvin arkiset asiat, kuten lasten päiväunet, päiväkotiin meno ja d-vitamiinin syönti. Tämä kertoo osaltaan siitä, miten sensitiivisiä lapsiin ja vanhemmuuteen liittyvät aiheet voivat olla, mikä taas on huomion arvioinen seikka tässä tutkimuksessa.

Haara ja muut (2013, s. 227) ovat tutkimuksessaan tiivistäneet suhtautumisen aggressiiviseen verkkokeskusteluun kolmeksi eri ajattelumalliksi. Ensimmäkin ajatellaan, että vihamielisellä keskustelulla on vakavia ja kielteisiä yhteiskunnallisia seurauksia. Toiseksi voidaan ajatella, että on parempi, että aggressiiviset purkaukset toteutuvat verkossa kuin mahdollisesti reaali maailmassa. Kolmas näkökanta on, että verkossa tapahtuvaa vihamielisyyttä ei kannata ottaa niin vakavasti, koska sitä harjoittaa vain pieni häiriköiden joukko. Tässä näkökannassa ajatellaan, että verkossa voidaan sallia epäasiallista huutelua enemmän kuin muussa julkisessa keskustelussa. Pohdintaan epäasiallisista uutiskommenteista ja suhtautumisesta niihin palataan tutkimuksen johtopäätöksissä.

3 Diskurssit ja retoriikka uutiskomentointia tutkittaessa

Tutkimuksen menetelminä käytetään diskurssianalyysia ja retoriikan tutkimusta. Tässä luvussa tarkastellaan ensin analyttistä diskurssianalyysia ja sen jälkeen uutta retoriikkaa. Retoriikan osalta keskitytään erityisesti Chaïm Perelmanin argumentaatioteoriaan, jonka osia käytetään tutkimuksen analyysivaiheessa. Digitaalisen retoriikan käsite määritellään myös lyhyesti. Uutiskomentointia tutkittaessa on hyvä ottaa huomioon digitaalisen retoriikan erityispiirteitä, etenkin kun uusi retoriikka ja Perelmanin argumentaatioteoria ovat saaneet alkunsa vuosikymmeniä ennen nykymuotoisia verkkokeskusteluja.

3.1 Selonteot ja konteksti diskurssianalyyssissä

Laveasti ajateltuna diskurssi voidaan määritellä toisiinsa liittyvinä puheina tai teksteinä, niiden tuottamisena, levittämisenä ja vastaanottamisena (Hardy ja Phillips, 2002, s. 3). Tässä tutkimuksessa ajatellaan Arpon (2005, s. 100) tavoin, että diskurssi on kielen käyttämisen lisäksi sosiaalisen todellisuuden luomista sillä se uusintaa, purkaa ja säilyttää tiettyjä kielenkäytön tapoja. Tämä syventää diskurssien ja niiden tutkimisen yhteiskunnallista ja viestinnällistä merkitystä siihen nähden, jos tutkittaisiin kielenkäyttöä irrallaan sitä ympäröivästä todellisuudesta.

Pynnönen (2013, s. 6) tuo esille, että sosiaalista todellisuutta ei luo vielä yksittäinen teksti vaan tekstikokonaisuudet, jotka voivat sisältää keskenään hyvin erilaisiakin tekstejä. Tekstikokonaisuudet edustavat valitun tutkimusaiheen pohjalta rakentuvia diskursseja. Tässä tutkimuksessa diskursseja ovat sellaisista uutiskommenteista kootut kokonaisuudet, joissa tulkitaan puhuttavan keskenään samankaltaisesti lapsiin ja / tai heidän vanhempiinsa kohdistuvista asenteista.

Diskurssintutkimuksen tehtävä on siis tutkia diskurssin ja todellisuuden suhdetta (Hardy ja Phillips, 2002, s. 3). Kuten Pynnönen (2013, s. 5) tuo esille, diskurssintutkimuksessa

keskeisintä on kieli, toiminta, tilanne sekä näiden kolmen välinen vuorovaikutus. Tällöin diskurssintutkimuksessa yhdistyy kielenkäytön mikrotaso ja yhteiskunnallinen makrotaso. Mäntynen ja Pietikäisen (2019, s. 34) avaavat tätä siten, että diskurssintutkimuksessa kieli on sekä sosiaalista toimintaa (mikrotaso) että todellisuutta rakentava resurssi (makrotaso). Tämän vuoksi kielenkäytöllä on aina seurauksia, joita voivat olla tiedon rakentaminen, suhteiden solmiminen, käytäntöjen muuttaminen ja vallan käyttäminen.

Diskurssintutkija saa kielen sosiaalisia piirteitä tutkiessaan tietoa yhteiskunnasta ja kulttuurista, jossa kieltä käytetään (Mäntynen ja Pietikäinen, 2019, s. 17). Näiden ominaispiirteiden vuoksi diskurssintutkimus sopii hyvin yhteiskunnallisesti merkittävien aiheiden, kuten lapsiin ja heidän vanhempaisensa kohdistuvien asenteiden, tutkimiseen tässä ajassa ja tutkimuksen kohteeksi valitussa paikassa, eli uutiskommentoinnissa.

Diskurssianalyysin ulottuvuuksia ovat Pynnösen (2013, s. 9) mukaan selonteot, konteksti, genre, intertekstuaalisuus ja interventiot. Seuraavassa avataan enemmän vain selontekojen ja kontekstin käsitettä, koska niitä hyödynnetään tutkimuksen analyysissä ja johtopäätöksissä.

Pynnönen (2013, s. 10–11) kirjoittaa, että selonteoilla tarkoitetaan kuvauksia, joiden avulla kielenkäyttäjät tekee muille ymmärrettäväksi sekä omaa itseään että maailmaa. Tämä voi tarkoittaa kielenkäyttäjän subjektiivisia käsityksiä esimerkiksi ideoista ja arvoista. Pynnönen (2013, s. 11) jatkaa, että selonteot ylläpitävät kulttuuria kolmella eri tavalla. Ensinnäkin ne pitävät yllä kulttuurille perinteisiä tai sovinnaisia rakenteita, joko perustelemalla miksi niitä noudatetaan tai miksi niistä poiketaan. Toiseksi selonteot pitävät yllä sellaisia diskursseja, joihin viittaamalla tai vetoamalla yleisö pyritään vakuuttamaan. Kolmanneksi selonteot tuottavat seurauksia joko symbolisesti tai aineellisesti. Seuraus voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että kun yleinen asenneilmapiiri yhteiskunnassa muuttuu, se voi alkaa vaikuttaa myös poliittisiin päätöksiin. Uutiskommenttiketjussa, jossa käsitellään kansalaisten mielipidettä jotain asiaa kohtaan,

selonteot voivat näkyä kaikilla edellä mainituilla tavoilla eli normien ylläpitämisessä, argumentoinnissa sekä tuottamalla liikeyhtälöitä yleiseen asenneilmapiiriin. Selontekojen vaikutus asenteisiin on merkittävin syy siihen, miksi selonteot ovat olennainen käsite tässä tutkimuksessa.

Selonteot syntyvät usein vuorovaikutuksen seurauksena, jolloin vuorovaikutuksen osapuolet odotuksineen ja oletuksineen vaikuttavat niiden sisältöön (Pynnönen, 2013, s. 10–11). Mäntynen ja Pietikäinen (2019, s. 15) esittävät asian niin, että kielenkäyttö on tilanteista ja siihen tuovat vaihtelua sekä kielenkäyttäjän valinnat että se sosiaalinen tilanne, jossa kieltä käytetään. Vaikka kielenkäyttäjällä on periaatteessa vapaus valita, miten hän kieltä käyttää, taustalla vaikuttaa kuitenkin aina kyseisen kielenkäyttötilanteen muut läsnäolijat sekä ympäröivän ajan arvot, normit ja rutiinit (Mäntynen ja Pietikäinen, 2019, s. 25).

Maailman muuttuessa syntyy myös uusia kielenkäytön mahdollisuuksia ja tapoja (Mäntynen ja Pietikäinen, 2019, s. 67). Esimerkiksi sosiaalinen media on lisännyt erilaisia mahdollisuuksia käyttää kieltä ja toisaalta tuonut uusia tapoja kielen käyttöön. Yle Uutisten uutiskomentoinnissa ja esimerkiksi X:ssä (entinen Twitter) on kummassakin omat tekniset mahdollisuutensa ja rajoituksensa sekä tiettyjä tapoja ja normeja, miten keskustelua käydään.

Kontekstin käsitteen kautta kielenkäyttöä tulkitaan ja selitetään juuri siinä tilanteessa kuin se tapahtuu. Kontekstin huomioiminen etenkin yhteiskunnallista aihetta käsittelevässä diskurssianalyysissä tuntuu melko väistämättömältä. Asenteet lapsiperheitä kohtaan voivat näyttäytyä erilaisilta uutiskommenttiketjussa, jonka pohjana on lapsivihamielisyyttä käsittelevä uutisartikkeli kuin esimerkiksi lapsiperheaiheisen blogin kommenttiketjussa. Mäntynen ja Pietikäisen (2019, s. 44–45) mukaan kontekstin käsitteistä tilannekonteksti on diskurssintutkijalle erityisen huomionarvoinen. Tilannekonteksti sisältää kielenkäytön tilanteen välittömän sosiaalisen ja kielellisen toiminnan, toimijoiden roolit sekä ympäristön. Tilannekonteksti

voidaan huomioida ainakin seuraavilla tavoilla; mitä ja miten tilanteessa on mahdollista tai mahdotonta tehdä, millaisia toimijoita siinä rakentuu ja miten kieli ja muut resurssit tilanteessa toimivat ja järjestyvät.

Mäntynen ja Pietikäinen (2019, s. 51) kirjoittavat, että konteksti on dynaaminen ja jatkuvasti muuttuva, sillä toisaalta kielenkäyttö muokkaa kontekstia ja toisaalta konteksti vaikuttaa siihen, miten kieltä käytetään. Koska kontekstia ei pysty luomaan uudelleen, tutkijan tehtäväksi tulee pohtia ja rajata, miten hän näkee jonkin tietyn kielenkäytön ja sen kontekstin.

Tämän tutkimuksen aineistona toimivan uutiskommentoinnin tilannekontekstia on ollut luomassa keskustelun aloittanut Ylen verkkouutinen (Nivala & Uusitalo, 2023) sekä sen kirjoittamiseen johtanut Helsingin Sanomien verkkoartikkeli (Hovi-Horkan, 2023). Kontekstiin liittyvät aiheesta julkaistut muut artikkelit ja sosiaalisen median julkaisut, joita ainakin osa kommentoijista on voinut lukea ja joihin he saattavat viitata. Lisäksi tilannekontekstiin on vaikuttanut verkkokeskustelujen ja uutiskommentoinnin erityispiirteet, joita on käsitelty luvussa kaksi. Vielä laajemmin ajateltuna kontekstiin vaikuttaa myös se yhteiskunnallinen tilanne, jossa esimerkiksi verkkokeskustelua käydään. Tässä tutkimuksessa yhteiskunnallinen konteksti jää analyysivaiheesta pois tutkimuksen rajallisuuden vuoksi pois, mutta sen merkitys nostetaan lyhyesti esille johtopäätöksiä tehtäessä.

Diskurssianalyysin tutkijanpositioita ovat Juhilan (2016, s. 412–413) mukaan analyytikko, asianajaja, tulkitsija ja keskustelija. Tässä tutkimuksessa tutkijanpositio on pääosin analysoija eli tutkijan osallisuus suhteessa aineistoon pidetään mahdollisimman vähäisenä. Tarkoituksena ei siis varsinaisesti ole edistää asianajajana mitään asiaa. Analyysissä ei oteta huomioon tutkijan ja aineiston vuorovaikutusta, kuten tulkitsijan positiossa eikä tutkija osallistu tutkimusta tehdessään aiheesta käytävään keskusteluun, kuten keskustelijan positiossa tehtäisiin. Pynnösen (2013, s. 26) mukaan analyytikon roolissa voidaan tehdä tekstuaalista diskurssianalyysiä. Tekstuaalinen analyysi pysyttelee

tekstin tasolla eli se ei mene kovin syvälle kontekstiin tai esimerkiksi siihen, millaisia tarkoitusperiä tai positioita puhujilla on. Nämä diskurssianalyysille sinänsä olennaiset asiat pidetään mielessä, mutta analyysin päätavoitteena on pitäytyä kiinni kyseisessä tekstissä ja siinä, miten teksti konstruoi tutkittua ilmiötä.

Tekstuaalisessa analyysissä tekstiä havainnoidaan tekemällä huomioita esimerkiksi sen sisällöstä, rakenteesta, järjestyksestä ja kielellisistä tekijöistä (Pynnönen, 2013, s. 32). Vaikka analyysi pyrkii pysymään neutraalina, sisältää se tutkijan tulkintaa, sillä kuten Pynnönen (2013, s. 32) toteaa, tutkija tekee erilaisia luokitteluja huomioidensa perusteella. Tässä tutkimuksessa luokitteluja tehdään diskursseja rakennettaessa, kun samantyyppiset argumentit niputetaan yhteen. Pynnönen (2013, s. 33) toteaa, että tekstuaalisen analyysin kautta syntyy tekstin perusrakenteen, kantavien teemojen ja ominaisuuksien luokittelu, jonka pohjalta voidaan kuvata sitä, mitä ja miten käsiteltävästä ilmiöstä sanotaan.

3.2 Vaikuttamisulottuvuus uudessa retoriikassa

Retoriikan tutkimusta on Palosen ja Summan (1996, s. 10) mukaan mahdollista luokitella sen mukaan, mihin kielenkäytön tasoon huomio keskitetään. Heidän luokittelussaan retoriikan suuntauksia on puheiden ja esitysten retoriikka, argumentoinnin retoriikka ja sanaleikkien tai kielikuvien retoriikka. Tässä tutkimuksessa keskitytään argumentointiin, jonka tutkimuksessa on Palosta ja Summaa (1996, s. 11) mukailleen kaksi eri suuntausta, formaalinen ja retorinen.

Formaalissa suuntauksessa tutkitaan tai arvioidaan argumenttien pätevyyttä. Retorisessa suuntauksessa tarkastellaan sitä, mikä on eri retoristen keinojen merkitys puheenvuoron vakuuttavuudelle (Palonen ja Summa, 1996, s. 11). Tässä tutkimuksessa kallistutaan enemmän retoriseen suuntaukseen, koska tutkimuksen kohteena ovat retoriset keinot eli argumentaatiotekniikat. Tarkoituksena ei kuitenkaan ole tutkia uutiskommenttien vakuuttavuutta vaan ainoastaan sitä, millaisia

argumentaatiotekniikoita arkipuheen tyyllisessä uutiskommentoinnissa käytetään. Tämä on mielenkiintoista sen vuoksi, että se voi kertoa, millaiset argumentaatiotekniikat ovat ihmisille luontaisimpia silloin kun argumentaatio ei ole niin hiottua.

Eronen-Valli ja Lehti (2018, s. 159) kertovat erottavansa retoriikan tutkimuksessa Amossyn (2008) tapaan viestinnän vaikuttamispyrkimyksen ja vaikuttamisulottuvuuden. Vaikuttamispyrkimyksessä on kyse eriävien mielipiteiden vastakkaisasettelusta ja strategisesta pyrkimyksestä muuttaa toisen ajattelua. Arkisemmissä kielenkäyttötilanteissa ei pääsääntöisesti ole kyse tällaisesta strategisesta toiminnasta, mutta puheeseen voi silti sisältyä vaikuttamisulottuvuus. Tästä on kyse myös uutiskommentoinnissa. Kuten jo edellä on todettu, viestejä harvemmin kirjoitetaan pitkään ja hartaasti miettien sitä, millaisia argumentteja käyttämällä vakuuttaminen voisi tapahtua. Kyse on enemmän arkipäiväisestä, inhimillisestä toiminnasta, jossa ihmisen perustoimintaan kuuluu omien mielipiteiden esittäminen ja hyväksynnän hakeminen.

3.2.1 Perelmanin argumentaatioteoria

Klassinen retoriikka syntyi antiikissa ja sitä pidettiin aikanaan suuressa arvossa. Klassiselle retoriikalle oli tyypillistä, että se oli hyvin käytännöllistä ja normatiivista sisältäen muun muassa ohjekirjoja puheiden pitäjille (Puro, 2006, s. 107). Retoriikka ehti kuitenkin menettää akateemisen arvonsa lähestulkoon kokonaan ennen kuin 1950-luvulla alkunsa saanut retoriikan kunnianpalautukseksi kutsuttu vaihe toi tutkimuskentälle uuden retoriikan. Puron (2006, s. 107) mukaan siinä haluttiin korostaa puhujan ja kuulijan välistä suhdetta sekä sitä, ettei retoriikassa ole kyse vain julkisista esiintymisistä ja kaunopuheisuudesta vaan hyvin erilaisissa tilanteissa käydyistä keskusteluista.

Chaïm Perelman kirjoitti alkuperäisen pääteoksensa *The New Rhetoric – A Treatise on Argumentation* yhdessä Lucie Olbrecht-Tytecan kanssa vuonna 1958 ja jatkoi teoriasa kehittelyä alun perin vuonna 1977 julkaistussa *Retoriikan valtakunnassa* (suomennettu

1996). Perelmanin (1996, s. 11–12) mukaan uudessa retoriikassa tutkitaan kaikenlaisille yleisöille, maallikoista asiantuntijoihin tarkoitettuja esityksiä. Uudessa retoriikassa huomioidaan sekä suuret yleisöt, keskustelu yhden ihmisen kanssa tai jopa vain omassa mielessä käyty pohdiskelu. Esityksen aiheella ei ole merkitystä sen kannalta voidaanko sitä pitää retoriikkana, kunhan on kyse perustelevasta puheesta.

Summa (1996, s. 63) toteaa, että Perelman alkoi tutkia argumentaatiota sen vuoksi, että hän halusi selvittää, miten arvopäätelmien hyvyttä tai huonoutta voitaisiin arvioida rationaalisesti. Ongelma oli Perelmanin mukaan se, että tosiasiapäätelmät nähdään yhteiskunnassa ensisijaisiksi arvopäätelmiin nähden. Tästä huolimatta yhteiskunnassa tehdään myös arvoihin liittyviä ratkaisuja järkeen perustuen. Perelmanin ratkaisu ongelmaan oli se, että luonnollista argumentaatiota tutkittaisiin sellaisena kuin se erilaisissa elämäntilanteissa näyttäytyy.

Perelmanin tavoitteena oli Puron (2006, s. 131) mukaan osoittaa, että pelkkä logiikka ei voi toimia retoriikan perustana, koska se ei osoita mikä on oikeudenmukaista, inhimillistä ja eettistä. Vaikka argumentaatiossa tarvitaan myös logiikkaa, se voi joissain arvoihin kohdistuvissa päätelmissä olla harhaan johtavaa. Tällainen näennäislogiikkaa Perelman kutsuu kvasilogiikaksi. Esimerkki Perelmanin tarkoittamasta kvasilogiikasta voisi olla seuraava:

Aikuiset ovat ilkeitä ja valittavia → Lapset ovat aikuisten vastakohta → Lapset eivät ole ilkeitä ja valittavia

Kyseisessä lauseessa ei päde logiikka, koska se, että aikuiset lasten vastakohtina ovat ilkeitä ja valittavia ei automaattisesti tarkoita sitä, että lapset eivät olisi ilkeitä ja valittavia. Puro (2006, s. 131) tuo vielä esille, että kvasilogiikan ongelma on siinä, että se pyrkii osoittamaan väistämättömän, kun taas argumentaatiossa tulisi kyetä myös vastaväitteiden hyväksymiseen.

Verkkokeskusteluja käsittelevässä luvussa 2.2 avattiin lyhyesti yleisön ja julkison käsitteet, koska ne ovat olennaisia tutkittaessa julkista keskustelua, kuten uutiskomentointia. Olbrechts-Tytecan ja Perelmanin (2013, s. 31) teorioissa keskeinen käsite on universaaliyleisö. He kirjoittavat, että silloin kun yleisö muodostuu kenestä tahansa, joka pystyy ymmärtämään puhujaa, on kyse universaaliyleisöstä. Universaaliyleisön vastakohtana on erityisyleisö, jonka koostumus tiedetään ennalta ja täten argumentit voidaan kohdistaa tarkemmin.

Uutiskomentoinnissa on kyse universaaliyleisöstä tai voisiko sanoa universaalijulkisosta, koska uutisartikkelia tai kommentteja lukemaan ja kommentteihin vastaamaan voi päätyä periaatteessa kuka tahansa. Summa (1996, s. 68) tuo esille, että Perelmanin teoriassa universaaliyleisöön tulisi vaikuttaa järkeen perustuvalla argumentoinnilla, kun taas erityisyleisö on mahdollista sitouttaa myös tunnepitoisemmalla puheella. Perelman (1996, s. 25) toteaa, että universaaliyleisö vakuutetaan ja erityisyleisöä suostutellaan. Huomionarvoista on se, että tämä erottelu ei riipu kuulijoiden määrästä vaan puhujan pyrkimyksistä liittyen siihen, tavoitteleeko hän vain joidenkin vai kaikkien kuulijoiden hyväksyntää.

Perelmanin universaaliyleisön käsitettä on kritisoitu Summan (1996, s. 68–69) mukaan siitä, että se tuottaa kehäpäätelmän. Universaaliyleisön vakuuttaminen merkitsee vetoamista yleispäteviin, ajattomiin perusteisiin. Jos sitä haluaisi käyttää konkreettisesti argumentoinnin standardina, sille pitäisi kuitenkin antaa jokin historiallinen ja paikallinen sisältö. Kehäpäätelmä on siis seuraava: ”Rationaalisia ovat ne arvot, jotka pystytään perustelemaan niin, että universaaliyleisö ne hyväksyy – mutta sitä, minkä universaaliyleisö milloinkin hyväksyy, ei voida päätellä muusta kuin siitä mikä kulloinkin on hyväksyttyä” (Summa, 1996, s. 69).

Voidaan kuitenkin todeta, että universaaliyleisön käsite on toimiva yleisempänä käsitteenä. Tässä tutkimuksessa ei pyritä arvioimaan sitä, hyväksyykö yleisö heille esitetyt argumentit, vaan selvitetään millaisia diskursseja ne muodostavat.

Uutiskommenttien yleisö on universaali, koska kommentoija ei tiedä sen koostumusta. Toisaalta Perelmanin teoriaa ei voi ottaa sananmukaisesti siinä mielessä, että verkkokeskusteluille on tyypillistä nimenomaan tunnepitoinen puhe, vaikka kyse ei ole erityisyleisöstä. Tässä kohtaa palataan Eronen-Vallin ja Lehden (2018, s. 159) esille tuomaan vaikuttamisulottuvuuteen, joka toteutuu silloinkin, kun vaikuttamiseen ei pyritä harkitusti esimerkiksi pysyttämällä järkeen vetoavissa perusteluissa.

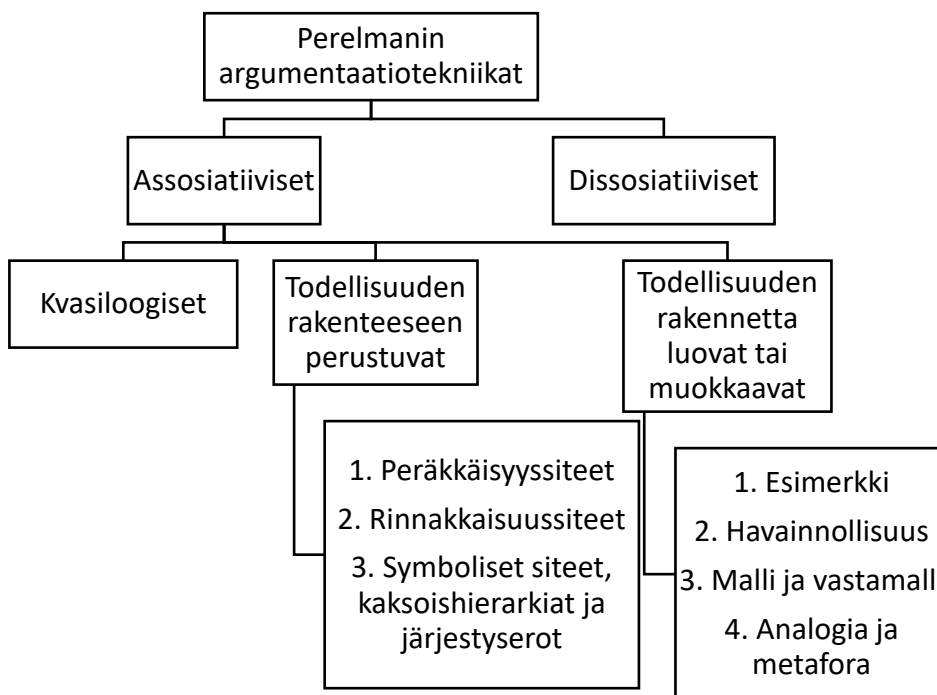
Perelmanin teoriaa on kritisoitu myös siitä, että se supistaa retoriikan käsitteen vain argumentatiiviseen sisältöön eli rationaaliseen puoleen, jättäen pois manipulatiivisuuden ja kaunopuheisuuden huomioimisen (Summa, 1996, s. 72). Toisaalta uutiskommentoinnin tutkimiseen Perelmanin teoria sopii juuri tämän vuoksi, sillä siinä kaunopuheisuus ja manipulointi jäävät todennäköisesti paljon vähemmälle kuin esimerkiksi poliittisissa puheissa. Kyse on useimmiten nopeasti tehdystä oman mielipiteen esille tuomisesta ja ihmisen perustarpeesta saada muita ihmisiä mieluummin puolelleen kuin vastaan. Vaikka ei täysin allekirjoittaisi Papacharissin (2015, s. 19) näkemystä siitä, että julkiseen keskusteluun osallistutaan aina affektien kautta, on mahdollista, että esimerkiksi verkkoartikkelin tai edellisten kommenttien aiheuttama affektinen reaktio voi vaikuttaa kirjoituksen sisältöön enemmän kuin harkittu pohdinta siitä, miten muut kommentoijat saisi vakuutettua puolelleen.

Summa (1996, s. 73) kirjoittaa, että kolmas kritiikin aihe Perelmanin teoriaa kohtaan on se, että siinä oletetaan argumentoinnilla pyrittävän yhteistoiminnallisuuteen. Tällöin kaikki retoriset tilanteet olisivat sellaisia, että niissä olisi mahdollisuus päätyä konsensukseen argumentoinnin kautta. Tämä kritiikin kohta sivuaa myös tätä tutkimusta siten, että universaaliyleisön käymässä keskustelussa on jopa epätodennäköistä, että keskustelu päättyisi konsensukseen. Osa kommentoijista voi oman kommenttinsa kirjoittamisen jälkeen jättää keskustelun sikseen ja siirtyä muihin aiheisiin. Toiset kommentoijat toki jatkavat samassa keskustelussa pidempään esittämällä useamman kommentin tai vastaamalla heille esitettyihin vasta-argumentteihin. Joka tapauksessa tavoitteena tuskin on yhteistoiminnallisuus ja toisinaan päinvastoin, verkkokeskustelut

voivat ryöpsähtää riitelyksi ilman, että riitaa koskaan sovitaan. Vaikka konsensukseen pyrittäisiin, sitä voisi vaikeuttaa kommenttiketjun rajattu aukioloaika. Tämä ei kuitenkaan tuota ongelmaa tutkimuksen kannalta, koska Perelmanin teoriasta hyödynnetään käytännössä ainoastaan argumentoinnin keinoja eikä sukella syvemmin Perelmanin filosofisiin lähtökohtiin.

Kritiikistä huolimatta Perelmanin argumentaatioteoria on Summan (1996, s. 65) mukaan kiinnostava nykytutkijalle sen vuoksi, että se tarjoaa analyysikehikon sen tutkimiselle, millaisista osatekijöistä tekstin vaikuttavuus voi syntyä. Perelmanin analyysikehikko rakentuu sekä argumentoinnin lähtökohdista että argumentaatiotekniikoista (Summa, 1996, s. 70).

Argumentoinnin lähtökohdissa eli esisopimuksissa on Olbrechts-Tytecan ja Perelmanin (2013, s. 65) mukaan kyse julkilausumattomista oletuksista liittyen siihen, miten kulloistakin yleisöä kannattaisi lähestyä, jotta argumentit olisivat vakuuttavia. Tässä tutkimuksessa keskitytään argumentaatiotekniikoihin, jotka Perelman (1996, s. 59) jakaa kahteen pääryhmään eli assosiatiiviseen ja dissosiatiiviseen argumentointiin. Kuusiston (1996, s. 280) mukaan assosiatiivinen argumentaatio on asioiden yhdistämistä ja dissosiatiivisessa argumentoinnissa erotetaan ennestään yhteenkuuluviksi miellettyjä asioita. Perelman (1996, s. 59) kirjoittaa, että assosiatiiviset tekniikat jakautuvat kolmeen alaluokkaan, joita ovat jo aikaisemmin mainittujen kvasiloogisten argumenttien lisäksi todellisuuden rakenteeseen perustuvat argumentit ja todellisuuden rakennetta luovat tai muokkaavat argumentit. Argumentaatiotekniikat esitellään kuviossa 3.

Kuvio 3. Perelmanin argumentaatiotekniikat (mukaillen Perelman, 1996)

Tässä tutkimuksessa Perelmanin argumentaatiotekniikoita hyödynnetään todellisuuden rakenteeseen perustuvien ja todellisuuden rakennetta luovien ja muokkaavien argumenttien osalta. Perusteluna on se, että ne ovat argumentaatiotekniikoina käytännön läheisimmät ja sopivat hyvin puhekielen omaisen uutiskomentoinnin analysointiin. Tutkimuksen analyysin ulkopuolelle jäävät kvasiloogiset ja dissosiatiiviset argumentointitekniikat esitellään vain lyhyesti. Analyysissä käytettävistä argumentaatiotekniikoista esitetyt esimerkit ovat peräisin tutkimuksen aineistosta, vaikka varsinaiseen analyysiin siirrytään vasta seuraavassa luvussa.

Kuusisto (1996, s. 280) kirjoittaa, että kvasiloogisten argumenttien tarkoitus on luoda sellaista kuvaa, että asia on yksinkertaisesti tosi. Kvasiloogisissa argumenteissa ei oteta huomioon sellaisia kilpailevia tulkintoja, yksilöllisiä arviointiperusteita tai muuttuvia ympäristötekijöitä, joita inhimilliseen elämään kuuluu. Kvasiloogiset argumentit ovat siis usein kytköksissä luonnontieteisiin ja matematiikkaan.

Todellisuuden rakenteeseen perustuvista argumenteista *peräkkäisyysiteet* tarkoittavat syy-seuraussuhteita, jolloin joko ihmisen toiminnalla on tiettyjä seurauksia tai jostakin tapahtumasta seuraa jotakin (Kuusisto 1996, s. 282). Tutkimuksen aineiston esimerkkisyys-seuraus -suhteesta: ”Täällä kun ei ole sitä yhteisöllistä kulttuuria lapsen kasvatuksessa niin se näkyy myös siinä vanhempien suhtautumisessa jos joku yrittää puuttua heidän asioihinsa”. *Rinnakkaisuussiteillä* Perelman (1996, s. 102–103) tarkoittaa sitä, että niiden avulla esimerkiksi henkilön teot voidaan osoittaa johtuvan hänen luonteestaan: ”Suomalaiset ovat hiljaisuutta arvostavia ja ”hyveellisiä”, siinä mielessä, että poikkeavaa käytöstä vältellään”. Rinnakkaisuussiteisiin liittyvillä *symbolisilla siteillä* ilmiö ja sen symboli liitetään yhteen (Perelman, 1996, s. 114–155): ”Sen sijaan, että kansallisrunoilijan liputuspäivän kunniaksi olisi esitetty lasten kirjastossa käyminen iloisena uutisena, päätettiin lapsiperheiden kirjastovierailut esittää ongelmana”.

Perelmanin (1996, s. 116–117) mukaan *kaksoishierarkiat* voivat perustua sekä peräkkäisyys- että rinnakkaisuussiteisiin. Kaksoishierarkisten argumenttien kautta voidaan luoda esimerkiksi moraalिसääntöjä: ”Sellaista lasten ja heidän huoltajiensa käytöstä, joka ärsyttää ihmisiä, näkee harvemmin vanhuksilta”. Vanhukset ovat siis hierarkisesti lapsia ja heidän huoltajiaan ylempänä ja käyttäytyvät heitä paremmin. Tästä voisi laatia moraalिसäännön ”käyttäydy kuin vanhukset”. *Järjestyeroissa* on kyse siitä, että määrällisistä eroista pyritään tekemään laadullisia (Perelman, 1996, s. 118). Aineistosta löytyy tähän seuraava esimerkki: ”Eri tahojen teettämässä maavertailuissa Suomi sijoittuu yleensä sijoille 4-5, kun kysytään mitkä ovat parhaita maita lapsiperheille ja lasten kannalta. Edelle menevät yleensä muut Pohjoismaat, ei Espanja, vaikka sekin on yleensä 20 parhaan joukossa”.

Todellisuuden rakennetta luovista tai muokkaavista argumenteista *esimerkeillä* pyritään yleistyksiin (Kuusisto, 1996, s. 284): ”Esimerkiksi vauvoin viitattiin sanalla ”ne” eikä ”he””. Yleisesti hyväksytyjä yleistyksiä *havainnollistetaan* yksittäistapausten avulla (Kuusisto, 1996, s. 284): ”He tukkivat kulkutilat lastenvaunuilla...vaativat lämmittämään lasten soseita...ja jättivät aina, aina, aina jälkeensä aivan kauhean sotkun”. *Mallin*

osoittamisella on tarkoituksena saada aikaan mallin mukaista toimintaa ja *vastamallin osoittamisella* osoitetaan mikä ei ole suotavaa (Kuusisto, 1996, s. 284). Tässä esimerkissä käytetään kumpaakin näistä argumentaatiotekniikoista: ”Samassa ravintolassa kävi myös paljon muita eurooppalaisia, erityisesti saksalaisia, mutta en ikinä nähnyt heidän juoksevan villinä pitkin käytäviä, vaan istuivat rauhassa pöydissään vanhempinsa kanssa”.

Perelman (1996, s. 129) kirjoittaa, että *analogialla* osoitetaan kahden suhteen yhtäläisyydet eli esimerkiksi a:n suhde b:hen muistuttaa c:n suhdetta d:hen: ”Tavallaan lapset ovat kuitenkin eri lajia..Kaiken lisäksi lapset ovat vielä jonkun toisen ”omaisuutta”...Sanoohan moni, ettei pidä koiristakaan”. *Metafora* on analogioiden tiivein muoto, jolla osoitetaan kahden, eri ulottuvuuksissa oleva ilmiön samankaltaisuutta (Kuusisto, 1996, s. 284): ”Ehkä kritisoijat olisivat halunneet Oodin pysyvän perinteisenä kirjastona, eivätkä lasten temmellyskenttänä”.

Dissosiativiset tekniikat toimivat edellä kuvailtujen assosiativisten tekniikoiden vastavoimana (Puro, 2016, s. 134). Dissosiativiset tekniikat käyttävät hyväkseen sitä, että jonkin ilmiön on helpompi saada hyväksyntää niin, että sen jakaa pienempiin osiin. Esimerkiksi poliittinen päätös, jolla leikataan kansalaisten taloudellisia etuuksia, on helpompi sulattaa, kun päätös esitetään pienemmissä osissa ja täten kuulijaa tietyllä tapaa harhautetaan päätöksen kokonaisuudesta. Kuusiston (1996, s. 286) mukaan dissosiativisessa argumentoinnissa väitetään esimerkiksi, ettei jonkin asian ulkomuoto vastaa sen syvempää olemusta tai ettei satunnainen yksittäistapaus edusta yleistä sääntöä.

3.2.2 Digitaalisen retoriikan lähtökohtia

Digitaalinen retoriikka voidaan määritellä yksinkertaisimmillaan siten, että se on retoriikan teorian soveltamista digitaalisiin aineistoihin (Eyman, 2015, s. 44). Digitaalinen retoriikka on syntynyt tilanteessa, jossa vaikuttamisen prosessit ovat muuttuneet

merkittävästi (Eronen-Valli ja Lehti, 2018, s. 161). Kuten aikaisemmin on todettu, journalismi ei toimi enää samalla tavalla julkisuuden portinvartijana, kun sosiaalisen median kanavissa keskustelua voivat käydä julkisesti ketkä vain. Vaikuttamisesta on tullut monisuuntaista ja sosiaalisen median julkiso voi kommunikoida organisaatioiden kanssa sekä niiden ohi. Sosiaalinen media toimii tiedon välittäjänä journalismin rinnalla ja samaan aikaan se on väylä mielipiteiden esittämiselle. Uutiskomentoinnin kohdalla on toisaalta todettava, ettei sitä olisi olemassa ilman sen aloittanutta verkkouutista ja sen tarjoamaan konkreettista alustaa keskustelulle.

Eronen-Valli ja Lehti (2018, s. 161) tuovat esille, että kun perinteisemmin retoriikassa on tutkittu tekstikokonaisuuksia, digitaalisessa retoriikassa tutkitaan kokonaisuuksia, jotka voivat sisältää lisäksi esimerkiksi kuvaa, liikkuvaa kuvaa ja linkkejä. Edelleen perinteisessä retoriikassa on tutkittu yhtenäisiä ja johdonmukaisia tekstejä, kun taas digitaalisen retoriikan aineistot voivat koostua hajanaisista osista, mikä on verkkokeskusteluille ominaistakin. Uutiskomentointiin ei liity kuvia eikä tässä aineistossa jaettu myöskään linkkejä. Se tämän tutkimuksen aineistoon kuitenkin pätee, että kommentit eivät muodosta yhtä johdonmukaista tekstiä vaan osa kommentteista jää hyvinkin yksinäisiksi, kun taas osaa on jatkokommentoitu, jolloin on voinut syntyä pientä keskusteluakin.

Itseilmaisullinen retoriikka on Eronen-Vallin ja Lehden (2018, s. 163) mukaan ominainen viestintämuoto digitaaliselle retoriikalle. Heidän mukaansa itseilmaisuus ei sinänsä ole uusi asia, sillä ihmiset ovat aina ilmaisseet omia mielipiteitään toisilleen. Uutta on se, että digitaaliset viestintäteknologiat ovat mahdollistaneet sen, että näistä mielipiteiden ilmaisuista on tullut julkisia eikä mielipiteen esittäjä voi tietää millaista yleisöä he ovat vakuuttamassa. Tällöin voisi ajatella palattavan universaaliyleisön käsitteeseen.

Kuten Eronen-Valli ja Lehti (2018, s. 163) kirjoittavat, itseilmaisullinen retoriikka on mukana rakentamassa digitaalisia yhteisöjä sekä hyvässä että pahassa. Yhteisöllisyyden ja samanmielisyyden tarve voi johtaa mielipiteiden kärjistymiseen ja tätä kautta epäasialliseen käytökseen keskusteluissa, mikä on otettava huomioon myös lapsiin ja

heidän vanhempiinsa kohdistuvia asenteita tutkittaessa. Eronen-Valli ja Lehti (2018, s. 168) tuovat esille, että helposti kärjistyvät keskustelut ovat herättäneet myös huolta ja tämä on esimerkiksi saanut osan uutismedioista lisäämään uutiskommenttikenttiin toiminnon, jossa keskustelijat voivat arvioida toistensa kommentteja. Tämä ominaisuus oli myös tutkimuksen aineiston kommenttikentässä.

Tässä tutkimuksessa digitaalinen retoriikka on enemmän huomioon otettava taustatekijä kuin että tutkimuksessa käytettäisiin suoraan jotain digitaalisen retoriikan menetelmää. Toisaalta Eyman (2015, s. 44) toteaaakin, että digitaalista retoriikkaa voi tutkia sekä hyödyntämällä olemassa olevia, perinteisiä analyysimenetelmiä että luomalla uusia käsitteitä ja malleja. Tässä tutkimuksessa sivutaan Perelmanin universaaliyleisön käsitettä ja hyödynnetään Perelmanin argumentaatiotekniikoita, mutta niitä muokataan sopimaan uutiskommentointiin digitaalisena aineistona ja digitaalisen retoriikan paikkana.

4 Uutiskommentoinnin asenteet, aiheet ja affektit

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millaista lapsiin ja heidän vanhempiinsa kohdistuviin asenteisiin liittyvää verkkokeskustelua käytiin Yle uutisten 8.2.2023 julkaistun (Nivala & Uusitalo, 2023) verkkouutisen pohjalta. Aineistona on kyseisen uutisartikkelin lisäksi sen yhteydessä käyty uutiskomentointi ajalla 8.–9.2.2023, jossa kommentteja on yhteensä 172. Diskurssianalyysin ulkopuolelle jää 56 kommenttia, koska niiden aiheena on esimerkiksi Suomen lapsivihamielisyys, Suomen ja ulkomaiden vertailu ilman diskurssia lapsiin kohdistuvista asenteista tai kommentti harhautui koko muusta keskustelusta omille teilleen. Diskurssit rakentuivat täten 116 kommentista. Kaikki 172 kommenttia on kuitenkin mukana analyysin toisessa vaiheessa, jossa tarkastellaan uutisartikkelin vaikutuksia uutiskomentointiin. Analyysin eteneminen on esitetty vaiheittain luvussa 1.3.

Ensimmäisessä alaluvussa vastataan tutkimuksen tavoitteeseen tuomalla esille, millaisia aiheeseen liittyviä diskursseja uutiskommentoinnissa rakentui. Diskurssien rakentumisessa huomioidaan se, millaisia argumentteja niissä esitettiin ja millaisin argumentaatiotekniikoin niitä perusteltiin. Kuten Jokinen (2016, s. 338) kirjoittaa, diskurssianalyysiä ja retoriikkaa yhdistettäessä tutkitaan sekä puheen rakenteita ja retorisia keinoja että sitä, mitä kyseisillä argumenteilla tehdään.

Toisessa alaluvussa uutiskommentteja peilataan keskustelun aloittaneeseen verkkouutiseen ja tuodaan esille, oliko journalismin päiväjärjestyksellä merkitystä kommenttikentän keskusteluun. Tässä vaiheessa palataan enemmän tutkimuksen teoreettiseen viitekehykseen hyödyntäen esimerkiksi Sheaferin (2007), Breinerin ja muiden (2017) sekä Alkazemin ja Wantan (2018) tutkimustuloksia artikkelin ja kommenttiketjun vertailussa.

4.1 Lapsia ja heidän vanhempiaan koskevat diskurssit

Diskurssianalyysissä sosiaalista todellisuutta luovat keskenään hyvin erilaisistakin teksteistä rakentuvat tekstikokonaisuudet (Pynnönen, 2013, s. 6). Tekstien erilaisuus kuvaa uutiskommenttiketjua hyvin ja kommenttien muodostama tekstikokonaisuus antaisi mahdollisuuksia hyvin erilaisille analyyseille riippuen valitusta aiheesta. Lapsiperheisiin kohdistuvien asenteiden osalta toiset kommentteista saattavat sivuta kahtakin eri diskurssia, mutta niitä ryhmiteltiin sen perusteella, mikä oli kulloisenkin kommentin pääasiallinen argumentti. Diskurssit on nimetty seuraavasti: aikuisten rauhaa rikkovat lapset, hyvin käyttäytyvät lapset ovat ok, lapsilla oikeus näkyä ja kuulua, huonosti käyttäytyvät vanhemmat sekä ongelmana suomalainen kasvatus.

Vaikka Perelman kehitti teoreettisia tulkintakehyksiä retoriikan tutkimiseen, hänen perusajatuksiaan oli, että luonnollista argumentaatiota tutkittaisiin juuri sellaisena kuin se erilaisissa elämäntilanteissa näyttäytyy (Summa, 1996, s.63). Aineiston uutiskommentteja on analysoitu kommenttien sisältö edellä, mutta Perelmanin argumentaatiotekniikat nousivat niissä hyvin esille. Aineistossa ilmeni sekä todellisuuden rakenteeseen perustuvia (peräkkäisyyside, rinnakkaisuuside, kaksoishierarkia, symbolinen side) että todellisuuden rakennetta luovia ja muokkaavia (esimerkki, havainnollisuus, malli, vastamalli, analogia ja metafora) argumentaatiotekniikoita.

Uutiskommentoinnin diskursseja ja argumentteja avataan seuraavissa alaluvuissa. Kommenttiesimerkkejä on valittu ensinnäkin sillä perusteella, että ne antaisivat kattavaa kuvaa siitä, miten kutakin diskurssia rakennettiin. Toinen valintaperuste on se, että ne esittelisivät erilaisia Perelmanin argumentaatiotekniikoita. Argumentaatiotekniikat on seuraavissa alaluvuissa lukemisen helpottamiseksi kursivoitu.

Kuten Rafaeli ja Sudweeks (1998, s. 175) ovat tuoneet esille yleisesti verkkokeskusteluista, aineiston uutiskommentoinnissa ilmeni sekä monologisia, reaktiivisia että vuorovaikutteisia viestejä. Osa esimerkkikommenteista on vastaus

johonkin keskusteluketjun edelliseen kommenttiin ja tämä tuodaan esimerkkien kohdalla esille, jos asialla on erityistä merkitystä analyysin kannalta. Suurin osa vastauskommenteista on riittävän itsenäisiä kokonaisuuksia, jolloin tämä maininta on jätetty pois. Kommenttiesimerkit on kirjoitettu siten kuin ne ovat alkuperäisessä muodossaan olleet. Esimerkeissä on täten kieliopillisia virheitä, mutta niistä on merkitty sic-merkinnällä ainoastaan selkeästi virheellisiltä näyttävät sanat. Kirjoitusvirheet tietyllä tapaa kuuluvat uutiskommentoinnin kaltaiseen nopeatahtiseen julkiseen keskusteluun, jossa muutoseikkoja harvemmin jäädytään viilaamaan. Kommentit on numeroitu siinä järjestyksessä kuin ne tässä tutkimuksessa esiintyvät. Aineistona toimineessa uutiskommenttiketjussa ne ovat siis voineet olla eri järjestyksessä.

4.1.1 Aikuisten rauhaa rikkovat lapset

Aikuisten rauhaa rikkovat lapset -diskurssia tuotetaan melko yksiselitteisesti sen kautta, että kommentoijien mielestä lapset meluavat, juoksentelevat ja sotkevat. Tällä tavoin käyttäytymällä lapset rikkovat aikuisten oikeutta rauhaan ja järjestykseen julkisilla ja puolijulkisilla paikoilla. Diskurssin kommentoijilla on melko äärimmäisiä kokemuksia lapsista, jotka muun muassa itkevät lentokoneessa jopa kaksitoista tuntia putkeen tai aiheuttavat leikeillään tapaturmia.

- (1) ...Kirjasto ei ole enää kirjasto vaan lastentarha jossa syödään sormilla ja pidetään meteliä.
- (2) ...En siis tiedä miksi lapsiperheille se saisi olla olohuoneen jatke, jossa melutaan huomioimatta lainkaan muita eikä edes siivota omia jälkiään?

Kommentoija (1) argumentoi, että kirjastosta on tullut kuin lastentarha, jolloin hänen argumentaatiotekniikkansa on *metaforan* käyttö. Hän antaa asiasta myös *esimerkkejä* eli kirjastossa syödään sormilla ja pidetään meteliä. Kommentoija (1) ei suoraan sano, että lapsiperheet häiritsisivät häntä, mutta se on luettavissa sarkasmina, jota kommentti vaikuttaa sisältävän. Kommentoija (1):n mukaan ongelma ovat holtittomasti käyttäytyvät

lapset, mutta myös "lastentarha" esitetään melko villinä tilana, jossa melutaan ja syödään sormilla.

Myös kommentoija (2):n argumentaatiotekniikka on *metafora*, jonka kautta hän esittää, että lapsiperheet pitävät Oodi-kirjastoa kuin olohuoneen jatkeena, jossa saa sotkea ja meluta huomioimatta muita ihmisiä. Kommentoija (2) esittää argumenttinsa kysymyksen muodossa ja hänen asenteensa välittyy negatiivisesti kysymyksen asettelusta: "en siis tiedä miksi lapsiperheille se saisi olla...". Kommentoija (2):n kommentissa on mielenkiintoista se, että siinä on oletus, että "olohuoneessa" eli kotona lapset saisivat käyttäytyä häiriköiden huomioimatta muita ihmisiä.

- (3) Mutta laittakaapa noitten sotkijoiden ja metelöijien paikalle nuoret ja kyllä tulee muuten hyvin äkkiä lähtö ja porttikielto! Eihän oikeasti voi olla niin, että jollain yhdellä porukalla on oikeus käyttäytyä epätoivotusti, sotkea ja jättää siivoamatta tai häiritä muita kovalla äänellä!!!???
- (4) Mutta kyllä se kuulokojeinen tai pyörätuolilla liikkuvakin sieltä poistetaan, mikäli kiljuu kurkku suorana tai hakkaa avustajaansa kepillä. Myös kaikkialta muualta. Vai onko vain lapsilla erioikeus käyttäytyä näin? Eräessä marketissa lapset ovat asiakas nr 1. He saavat leikkiä siellä, ajaa leikkiautoilla ja mopoilla, tai juosta keppihevosten kanssa käytävillä. Sain leikkiauton vauhdilla jaloilleni takaapäin vuosia sitten, eikä oikean jalan akillesjänne ole kivuton vielääkään.

Kommentoija (3) argumentoi kysymyksen muodossa, että eihän "yhdellä porukalla" eli lapsiperheillä voi olla oikeutta käyttäytyä epätoivotusti eli sotkea ja meluta. Hän käyttää argumentaatiotekniikkanaan *vastamalla* esittämällä, että jos nuoret jossain paikassa sotkisivat ja meluaisivat, heidät poistettaisiin ja annettaisiin sinne porttikielto.

Kommentoija (4) käyttää argumentaatiotekniikkanaan *vastamalla* samaan tapaan kuin kommentoija (3). Hän argumentoi, että myös vammainen henkilö poistettaisiin julkisesta tilasta, jos hän huutaisi tai käyttäytyisi väkivaltaisesti avustajaansa kohtaan. Tällainen käytös ei siis ole lapsillekaan sallittua. Kommentoija (3) argumentoi myös sarkastisesti, että hän tietää ruokakaupan, jossa lapsia pidetään ykkösasiakkaina. Hän *havainnollistaa*

argumenttiaan kertomalla siitä, että lapset saavat leikkiä kaupan käytävillä ja kuinka hän itse on vuosia sitten loukkaantunut pysyvästi saatuaan leikkiauton jaloilleen.

Kommentojien (3) ja (4) tapaan moni kommentoija tässä diskurssissa vertaa pieniä lapsia suoraan aikuisiin siinä, miten heidän tulisi käyttäytyä. Ylipäätään diskurssia rakennetaan sen kautta, että on olemassa tiettyjä normeja, joiden mukaan tulee toimia, tässä tapauksessa rauhallinen, hiljainen ja siisti käytös. Diskurssissa tämä pätee sekä julkisiin että puolijulkisiin tiloihin eli esimerkiksi yksityisessä omistuksessa oleviin kauppoihin tai ravintoloihin. Toisaalta esimerkeissä tuotiin esille erilaisia ihmisryhmiä, joiden tulisi kaikkien käyttäytyä samalla tavoin, iästä tai muista erityispiirteistä huolimatta.

- (5) Ei se vihamielisyyttä ole, että haluaa esimerkiksi ravintolassa syödä ja seurustella rauhassa ja hiljaisuudessa, ilman että joku veronmaksajan alku huutaa viereisessä pöydässä. Sitten vasta julkisille paikoille, kun osaavat käyttäytyä.
- (6) Esim. pienet (syli)lapset parhaimpaan aikaan aikuisille suunnatuissa ravintoloissa eivät ehkä ole ihan oikeassa paikassa...Ja se, jota ei ota yhtään hermoon 1-12 h lennolla koko ajan täyttää kurkkua itkevä pienokainen, niin nostaa käden ylös nyt. Ja se, jota ei haittaa, että vieraat lapset huutaa, riehuu, leikkii, sotkee ja häiriköi...Olen nähnyt mm. eläinlääkärin vastaanotolla, että pienet lapset juoksevat, ottavat tavaroita hyllystä, ja menevät vieraiden eläinten luokse eläimen omistajan kielloista huolimatta...

Kommentoija (5) argumentoi, että lapset saa tuoda julkisille paikoille vasta kun he osaavat käyttäytyä eli esimerkiksi antavat aikuisten syödä ravintolassa rauhassa ja hiljaisuudessa. Kommentista on luettavissa, että aikuiset ovat kommentoija (5):n mukaan lapsia korkeammalla hierarkiassa ja luovat täten mallia sille mikä on hyvää käytöstä, jota tulee noudattaa. Argumentaatiotekniikkana on täten *kaksoishierarkian* luominen. Kaksoishierarkiaa käytetään tässä diskurssissa selvästi eniten verrattuna muihin diskursseihin. Diskurssissa pidetään myös itsestäänselvyytenä, että sen lisäksi että aikuiset osaavat käyttäytyä oikealla tavalla eli rauhallisesti ja siististi, he myös

tekevät niin.

Kommentoija (6):n suora argumentti on, että pienet lapset eivät ole oikeassa paikassa ollessaan ”parhaaseen aikaan” aikuisille suunnatussa ravintolassa. Hän perustelee tätä argumenttiaan ja myös yleisesti lasten häiritsevyyttä *esimerkein* siitä, missä (ravintolat, lentokoneet) ja mistä syystä (huutaa, riehuu, leikkii, sotkee, häiriköi) aikuiset voivat häiriintyä. Lopuksi kommentoija (6) *havainnollistaa* kokemaansa tilannetta, jossa lapset ovat häiriökäyttäytyneet eläinlääkärin vastaanotolla juoksentelemalla, koskemalla myytäviin tuotteisiin ja kielloista huolimatta toisten ihmisten lemmikkeihin.

- (7) Aikuisilla on aikuisten oikeudet, lapsilla lasten. On syynsä sille miksi lapsi ei saa äänestää, tehdä isoja kaappoja, solmia avioliittoa tai juoda alkoholia. On myös samalla lailla syynsä sille miksi lasten kanssa ei tarvitse mennä kirjastoon, ravintolaan tai lentokoneeseen, jos lapsen kehitys ei ole vielä sillä tasolla että se osaisi käyttäytyä paikan vaatimalla tavalla.

Kommentoija (7) argumentoi myös *kaksoishierarkian* keinoin, miten lapsi ei kuulu julkisiin tiloihin ennen kuin on sellaisella kehitystasolla, että osaa käyttäytyä kuin aikuiset. Kommentissa mielenkiintoista on se, että kommentoija (7) vertaa alaikäisen ja täysikäisen juridisia oikeuksia (äänestäminen, isojen kaappojen tekeminen, avioliiton solmiminen ja alkoholin juominen), oikeuksiin olla julkisissa tiloissa (kirjasto) ja puolijulkisissa tiloissa (ravintola ja lentokone). Edellä mainittuihin juridisiin oikeuksiin ihmisen käyttäytyminen ei pääsääntöisesti vaikuta, mutta kommentoija (7) tuo esille, että oikeuteen olla erilaisissa tiloissa käyttäytymisen tulee vaikuttaa. Kommentoija (7) käyttää hyväkseen *peräkkäisyssidettä*, kun hän tuo esille, että aikuisilla on aikuisten oikeudet ja lapsilla lasten.

4.1.2 Hyvin käyttäytyvät lapset ovat ok

Hyvin käyttäytyvät lapset ovat ok -diskurssia rakentaneet kommentoijat haluavat viestittää, että he eivät ole lapsivihamielisiä ja saattavat myös tuoda esille, että lapsivihamielisyyttä ei Suomessa ole vaan aiheesta nousseessa keskustelussa on

kyse ”mielensäpahoittaja-vanhempien” aiheuttamasta turhasta somekohahduksesta. Kommentoijien näennäisesti positiiviseen lapsikuvaan sisältyy kuitenkin ehto. Lapsista pidetään tai heitä siedetään, kunhan he eivät häiritse aikuisia. Lasten vanhemmat saavat tässä diskurssissa ohjeita, miten heidän kuuluisi pitää lapsensa rauhallisina.

Hyvin käyttäytyvät lapset ovat ok -diskurssin kommenteissa lapsista lähtevä ääni nostetaan erityisesti esille, vaikka lapsilta odotetaan muutoinkin rauhallista käytöstä. Lasten ääni on usein kimakampaa kuin aikuisten, lapset pitävät erilaisia ääniä enemmän kuin aikuiset eli esimerkiksi kiljahtelevat eivätkä aivan pienet lapset osaa säädellä äänenvoimakkuuttaan. Lasten äänet erottuvat täten äänimassasta ja tämä tuottaa toisille aikuisille iloa, toisille hermojen kiristymistä tai jopa fyysisiä oireita. Uutiskommenteissa oli mukana useampia puheenvuoroja, joissa tuodaan esille aistiyliherkkyyttä tai migreenialttiutta. Näillä kommenteilla halutaan luoda etäisyyttä siihen, etteivät kommentoijat hyväksyisi lapsia, mutta toisaalta lasten holtiton äänenkäyttö todetaan konkreettiseksi ongelmaksi.

- (8) Muissa maissa lapset eivät huuda aikuisille ja osaavat ottaa muut ihmiset huomioon. Helppoahan sellaisiin herranterttuihin on suhtautua myönteisesti.

Kommentoija (8) tuo napakassa kommentissaan esille diskurssin olennaisimman sisällön eli positiivinen suhtautuminen lapsiin vaatii sen, että lapset ottavat muut ihmiset huomioon eivätkä huuda aikuisille. Kommentoija (8) perustelee näkemystään *peräkkäisyysiteellä*, jonka mukaan muualla maailmassa lapset käyttäytyvät hyvin, jolloin heihin on helppo suhtautua myönteisesti. Se mitä nimenomaan aikuisille huutaminen tarkoittaa on tulkinnanvaraista, tarkoittaako kommentoija, että Suomessa lapset huutavat vanhemmilleen vai kaikille aikuisille. Kommentoija (8) on yksi monista, jotka lähtivät keskusteluun vertailemalla Suomea ulkomaihin, etenkin Espanjaan.

- (9) ..Voimakas, kimakka ääni saattaa laukaista minulla migreenikohtauksen...En silti mitenkään inhoa saati vihaa lapsia. Ahdistuksen tunteeni eivät kohdistu yksilöön, vaan kovaan ääneen, joka

häneestä välillä lähtee. Noin yleisesti ottaen on kohteliasta huomioida muut, joten odotan aikuisten edes yrittävän pitää lapsensa äänenvoimakkuuden kohtuullisena. Eihän se aina onnistu, vaan lapsista, koirista ja välillä aikuisista ihmisistäkin saattaa välillä lähteä ääntä.

Kommentoija (9) argumentoi, että koska on kohteliasta huomioida muut ihmiset, vanhempien olisi hyvä pitää lasten äänenvoimakkuus kohtuullisena. Hän *havainnollistaa* asiaa tuomalla esille oman tilanteensa, jossa kovat äänet voivat laukaista migreenikohtauksen. Kommentoija (9) tuo esille, ettei inhoa lapsia vaan ahdistuu lapsista lähtevästä kovasta äänestä. Toisaalta kommentoija (9) toteaa ymmärtävänsä, että välillä lasten hiljaa pitäminen ei onnistu vaan sekä heistä, koirista ja aikuisista ihmisistäkin lähtee ääntä. Kommentin kirjoitusasu saattaa olla tahaton, mutta sen voisi ymmärtää niin, että hän yhdistää toisessa argumentissaan *analogialla* lapset ja koirat, joista lähtee ääntä ja vertaa heitä aikuisiin, jotka ovat jo ”ihmisemmällä” tasolla ja täten heistä lähtee ääntä vain toisinaan.

- (10) Aitoon suomalaiseen tyyliin tulkitset kirjoituksen ja sen viestin virheellisesti. Tuskinpa kovinkaan moni kaupunkilainen kaipaa ehdotonta hiljaisuutta tai ei halua normaaleja elämisen ääniä. Mutta se ei tarkoita, että kaikessa pitäisi mennä lasten ehdoilla ja sallia lapsille kaikki vain sen takia, että he ovat lapsia...
- (11) En usko, että kyseessä on lapsiviha. Me ihmiset olemme vain niin erilaisia ja erilaisissa elämäntilanteissa, toiset eivät kestä jatkuvaa häiriötä tai elämäntilanteen, sairauden tai hektisen työpäivän jälkeen halua rauhaa. On hyvä kunnioittaa myös rauhaa kaipaavaa henkilöä, hänellä kun ei enää ole paikkaa kodin ulkopuolella mihin voi mennä.

Kommentoija (10) vastaa keskusteluketjussa esiintyneeseen aikaisempaan kommenttiin, jossa kirjoittaja on tuonut esille, että suomalaisissa elää tänäkin päivänä ”eristäytynyt metsäläinen”, joka ei ymmärrä, että kaupungissa ei voi elää samalla tavalla rauhassa kuin ”korven hiljaisuudessa”. Kommentoija (10) argumentoi ja samalla näpäyttää aikaisempaa kommentoijaa, että hän taas tulkitsee asioita aitoon suomalaiseen tapaan väärin. Hän antaa tästä *esimerkin*, että kaupunkilaiset tuskin kaipaava täyttä hiljaisuutta, mutta se ei tarkoita, että lapsille täytyisi sallia kaikenlainen käytös. Kommentoija (10)

odottaa lapsilta ja toisaalta vanhemmilta sitä, että esimerkiksi äänet eivät ylittäisi ”normaaleja elämisen ääniä.”

Kommentoija (11) argumentoi, että vaikka asenne lapsia kohtaan ei olisi lähtökohtaisesti kielteinen, toiset ihmiset eivät vain kestä jatkuvaa häiriötä ja kaipaavat rauhaa. Hän perustelee kommenttiaan *peräkkäisyysiteellä* toteamalla, että tähän voi vaikuttaa ihmisen elämäntilanne, kuten sairaus tai takana oleva hektinen työpäivä. Kommentoija (11) tuo esille, että rauhaa haluavalla ei ole enää kodin ulkopuolella paikkaa mihin mennä eli missä hän saisi olla rauhassa. Tällä hänen voisi ajatella tarkoittavan kaupunkiympäristöä ylipäätään, koska tuskin ajatuksena on, että lapsiperheet ovat kaupungissa ainoita melua ja hälinää aiheuttava ryhmä.

4.1.3 Lapsilla oikeus näkyä ja kuulua

Lapsilla oikeus näkyä ja kuulua -diskurssissa noustaan puolustamaan lasten oikeutta olla lapsi sekä lasten ja heidän vanhempiensa oikeutta näkyä ja kuulua julkisissa tiloissa. Kommentoijat tuovat toisaalta esille, että liikkumalla ulkomaailmassa lapset oppivat käyttäytymään siellä. Diskurssissa todetaan, että on luonnollista, että lasten kehitys on vielä monelta osin kesken ja että heistä muun muassa lähtee lapsenomaista ääntä. Toisaalta diskurssissa tuodaan negatiivisena asiana esille, että aikuisista on tullut itsekeskeisiä ja yksilöt odottavat, että maailma pyörii heidän itsensä heille itselleen määrittelemien oikeuksien ympärillä.

- (12) Olen ääniherkkä, mutta en edellytä maailman olevan minun vaatimusteni mukainen...Kahviloissa käyn helposti kiittämässä lapsia ”konsertista” ja myöntänyt, että silloin kuuluukin itkeä kun on paha mieli. Yleensä vastauksena saan hymyn, jonka kanssa jaksaa taas ääniä kadulla kulkiessa.
- (13) ...Vaikka olen ääniherkkä, arvostan lapsia eikä minua haittaa heidän kiljuminen tai mikään muukaan. Elän kaupungissa, kaupungissa on ihmisiä, ihmisistä tulee ääntä. Hiljaisuutta kaipaava menköön metsään asumaan, minäkin menen jos ääniin kyllästyn.

Kommentoija (12) tuo esille argumenttinsa kertomalla *esimerkin* omasta elämästään. Hän kertoo olevansa itse ääniyliherkkä, mutta toteaa, ettei edellytä muun maailman sopeutuvan hänen henkilökohtaiseen haasteeseensa. Kommentoija (12) antaa myös *mallia* siitä, miten elämään normaalisti kuuluvien asioiden, kuten lapsen itkun kanssa voisi toimia. Hän kertoo, että suorastaan kiittää lapsia siitä, että nämä reagoivat pahaan mieleen, kuten ihmisen kuuluukin. Hän tuo esille, että tämä malli toimii, sillä lapsilta palkaksi saatu hymy tuo hänelle voimia jaksaa äänien täyhteisessä maailmassa. Luvussa 4.1.2 todettiin, että kommenttiketjussa oli useita puheenvuoroja siitä, kuinka esimerkiksi lasten kovat äänet voivat olla aistiyliherkälle haaste. Näin on myös kommentoija (12):sta itsensä kohdalla, mutta hän suhtautuu asiaan siten, että äänet ovat osa kaupunkitilaa ja hän voi täten vaikuttaa vain omaan toimintaansa.

Kommentoija (13) argumentoi *rinnakkaisuussiteellä* eli toteaa, että on kaupungin ominaisuus, että siellä on ääntä, joka johtuu ihmisistä ylipäätään. Lapsia hän mainitsee arvostavansa, jolla hän vielä korostaa sitä, etteivät he ole ongelma, vaikka myös hän on itse ääniyliherkkä. Kommentoija (13) antaa myös *malli*-ehdotuksen, että jos kaupungin äänet häiritsevät, voi muuttaa metsään asumaan, kuten hänkin aikoo tarvittaessa tehdä.

(14) Miten ajattelit, että lasta ei voisi viedä kirjastoon, ravintolaan tai lentokoneeseen? Missä iässä he mahdollisesti osaavat käyttäytyä? Olen kuullut, että kaikki aikuisetkaan eivät osaa käyttäytyä noissa mainituissa paikoissa. Voi olla, että se johtuu siitä, että heitä ei ole viety lapsena näihin paikkoihin...Ei ole ollut lasten hoitoon apua, niin kyllä ne pienet silloin mukana kulkee, jos johonkin mennään ja siinä samalla tottuvat ja oppivat.

(15) ...Lapset opettelevat olemaan ihmisiksi, eivätkä siten osaa sitä vielä. Välillä siinä opettelussa palaa pinna itse kullakin. Jos lapsi kuitenkin aina viedään pois, ei tunteidenhallintaa miljöössä pääse oppimaan...

Kommentoija (14) vastaa luvussa 4.1.1 esimerkkinä olleeseen kommentoija (7):n kirjoitukseen argumentoimalla, että lapsia nimenomaan tulisi viedä julkisiin paikkoihin esimerkiksi sen vuoksi, että nämä oppisivat niissä käyttäytymään. Hän käyttää argumentaatiotekniikkana *peräkkäisyysuhdetta* todetessaan, oletettavasti sarkastisesti,

että ehkä julkisissa paikoissa häiriökäyttäytyviä aikuisia ei ole lapsina otettu kotoa mukaan eivätkä he ole täten hyvää käyttäytymistä oppineet. Kommentoija (14) antaa myös *mallia* oman perheensä toiminnasta, jossa lasten kanssa mennään eri paikkoihin ja täten lapset tottuvat ja oppivat niissä olemaan.

Kommentoija (15) käyttää *kaksoishierarkiaa* todetessaan, että lapset vasta opettelevat olemaan ihmisiksi eli käytännössä käyttäytymään kuin aikuiset. Vaikka hän asettaa aikuiset korkeammalle hierarkiassa, hän on kuitenkin lasten puolella. Hierarkian olemassaolosta huolimatta ei ole kyse siitä, että lapset tekisivät jotain väärää, he vain ovat vasta lapsia. Kommentoija (15) argumentoi lisäksi, *peräkkäisyysidettä* käyttäen, että jos lapsi aina viedään julkisesta tilasta pois, kun hänellä palaa pinna, hän ei opi tunteidenhallintaa ulkomaailmassa.

- (16) ...Lapsista nyt tulee ääntä ja he ovat keskeneräisiä taidoiltaan. Ongelma on aikuisten minä minä Minä...Eli hyväksytäänkö lapset keskeneräisinä tänne asumaan kerrostaloihin, matkustamaan bussilla, pysähtymään kauppareissulla lounaalle jne...vai saako täällä olla vaan aikuisten näköinen maailma...

Kommentoija (16):sta argumentti on, että aikuisten itsekeskeisyys on ongelman ydin, sillä se, että lapset ovat kehitykseltään kesken ja se että heistä lähtee ääntä, on luonnollista. Hänen argumentaatiotekniikkansa on *rinnakkaisuusside*, sillä hän tuo esille, että aikuisten käytös johtuu heidän ”minä minä minä -asenteestaan”. Toisaalta kommentoija (16) käyttää tietyllä tapaa käänteisesti *kaksoishierarkiaa* kysyessään onko vain aikuisten näköinen maailma sallittu vai pitäisikö lapset hyväksyä mukaan sellaisina kuin he ovat. Hän erottelee lapset ja aikuiset kahdeksi eri ryhmäksi, joista aikuiset ovat se ryhmä, joka päättää esimerkiksi siitä, mikä on hyväksyttävää. Hän kuitenkin kehottaa korkeammalla hierarkiassa olevat aikuiset tarkastelemaan omaa ajatteluaan.

- (17) ...Kyllä lapsille kannattaa lorutella ja lukea kurkistuskirjoja ym. jo aivan vauvaiästä asti. Se edistää kielellistä kehitystä, jolle kaikki kriittinen ja korkeamman tason ajattelu perustuu...Kirjaston yksi tehtävä on myös inhimillisen kulttuurin välittäminen ja siirtäminen seuraaville sukupolville.

Tässä loruttelukerhot ym. ovat ihan keskeisiä pienille lapsille, ja ne ovat vain pienenpieni osa kaikesta kirjaston toiminnasta. Myös aikuisille ja muille käyttäjäryhmille on aineistoja ja tapahtumia riittämiin...

Kommentoija (17) palaa alkuperäiseen keskustelun aiheeseen eli lapsiperheiden ajanviettoon (Oodi-)kirjastossa. Hän argumentoi, että lapsilla on kaikkien muiden käyttäjäryhmien tavoin oikeus viettää aikaa kirjastossa. Hän perustelee argumenttiaan *peräkkäisyysiteellä* lapselle lukemisen ja loruttelun tärkeydestä hänen kehityksensä kannalta. Hänen mukaansa se kehittää kriittistä ja korkeamman tason ajattelua, jonka voi ajatella olevan ainakin yleisellä tasolla aikuisten taito, eli kommentissa piilee *kaksoishierarkian* käyttäminen. Kommentissa on sama viesti kuin kommentoijien (14) ja (15) kirjoituksissa, eli jos haluamme, että lapset kehittyvät lopulta aikuisella tavalla ajatteleviksi, aikuisten tulee antaa siihen mahdollisuus. Kommentoija (17) käyttää myös *esimerkkiä* argumentoidessaan, että kirjaston yksi tehtävä on välittää ja siirtää kulttuuria sukupolvelta toiselle. Esimerkkinä hän esittää lasten loruttelukerhot ja sen että kirjasto tarjoaa myös aikuisille aineistoja ja tapahtumia riittämiin.

- (18) ...Kyllä se on ihan aiheellinen keskustelun paikka, kun J.L. Runebergin päivän uutinen on se, että kirjastossa käy liikaa lapsia. Olisihan voitu kansallisrunoilijaa juhlistaa niinkin, että olisi uutisoitu, kuinka hienoa on, että suomalaiset lapset saavat käydä kirjastossa. Nämä ovat arvovalintoja.

Kommentoija (18) viittaa 5.2.2023 julkaistuun, keskustelun aloittaneeseen Helsingin Sanomien artikkeliin (Hovi-Horkan, 2023) ja argumentoi, että kansallisrunoilija Runebergin päivänä olisi voitu uutisoida siitä, kuinka hienoa on, että suomalaiset lapset saavat käydä kirjastossa eikä siitä, että heitä käy siellä liikaa. Kommentoijan (18) argumentti on mielenkiintoinen siitä syystä, että se sisältää *symbolisen* argumentaatiotekniikan piirteitä ja sitä käytettiin koko aineistossa vain kaksi kertaa. Runeberg kansallisrunoilijana voidaan nähdä symbolina sille, miten kirjaston yksi tehtävä on tukea lukutaitoa ja kirjallista kulttuuria.

- (19) Yksi muisto 70-luvulta. Aamuisin ja iltapäivisin bussimatkoilla päiväkodista tytärtämme hakiessa, hän lauloi omaksi ilokseen osaamiaan lauluja

antaumuksella vieläpä nuotilleen. Sepä sai matkustajien hymyt huulille. Kivaa oli kaikei kuunnella lapsen laulua. Kiva on myös kuunnella ulkopuolisena julkisissa lapsen ja vanhemman välistä keskustelua, kun lapsi kyselee asioita...

Kommentoija (19) tuo lasten äänistä esille positiivisen puolen *havainnollistamalla* asiaa oman lapsensa lapsuusajalta, kun tämä lauloi päiväkodista palatessaan bussissa saaden muut matkustajat hymyilemään. Hän antaa myös *esimerkin* siitä, miten lapsen ja aikuisen välistä keskustelua on mukava kuunnella julkisissa kulkuvälineissä. Kommentoija (19) viestistä ei voi varmaksi sanoa vertaako hän nykyaikaa 70-lukuun sillä ajatuksella, että tuolloin aikuiset vielä hymyilivät lasten äänille vai haluaako hän vain jakaa oman hyvän muistonsa.

4.1.4 Huonosti käyttäytyvät vanhemmat

Huonosti käyttäytyvät vanhemmat -diskurssissa arvostelun kohde eivät ole niinkään lapset vaan heidän vanhempansa, etenkin äidit. Diskurssissa vallitsee näkemys, jonka mukaan vanhemmat itse käyttäytyvät töykeästi tai aggressiivisesti muita kanssaihmiä kohtaan. Se sisältää näkemyksiä, joiden mukaan vanhemmat käyttäytyvät välinpitämättömästi myös lapsiaan kohtaan, jolloin muiden kanssaihmiten lisäksi lapset ovat vanhempiansa huonon käyttäytymisen kohteena. Suurin osa diskurssin kommentoijista asettaa itsensä vanhemmuuden tai ainakin nykyvanhemmuuden ulkopuolelle. Vain muutama kommentoija totesi, että ovat itsekin vanhempina ihmetelleet toisten vanhempien toimintaa.

- (20) ...En todellakaan arvosta vanhempien törkeää käytöstä julkisissa: bussiin tungetaan vaunujen kanssa, vaikka tilaa ei ole. Maksavat matkustajat joutuvat väistämään, tunkemaan bussin käytävälle seisomaan ja hyppäämään kyydistä aikaisemmin kuin olisi ollut aikeissa....kaivetaan esille tabletti, josta huudatetaan ryhmähauta täysillä, ja sitten aletaan kuorimaan mandariineja, että jäljelle jäävät matkustajat varmasti viihtyvät aivastellessaan. Sitten rynnittää kahvilaan lämmityttämään omia eväitä, että maailmannapa saa sotkea soseensa tuoleihin ja pöydille...Sitten onkin aika mennä leikkipuistoon, jossa pitää tietysti olla

maksettua henkilökuntaa, että vanhempi saa olla rauhassa. Sitten mennään jatkamaan leikkimistä ruokakauppaan, ja uhriudutaan ja syytellään muita asiakkaita, kun emme jaksu hymyillä ja vilkuttaa jokaiselle vastaantulevalle, uniikille lapselle...Lapsissa ei tosiaankaan ole vikaa, pidän lapsista. Heissä on tulevaisuus, ja ihastelen heidän avoimuuttaan ja vilpittömyyttään. Valitettavasti vikaa on itsekkäissä, kiittämättömissä, laiskoissa, pingottavissa, tönkeissä, omaan kuplaansa uponneissa vanhemmissa.

Kommentoija (20):n kirjoitus on uutiskommenteissa pisimmästä päästä. Kommentoija (20) *havainnollistaa* hyvin tunnepitoisen, mutta tässä diskurssissa pitkälti jaetun kokemuksensa siitä, miten pienten lasten vanhemmat eivät ota muita ihmisiä huomioon ja käyttäytyvät tönkeästi. Kommentissa vaikuttaa yhdistyvän havaintoja, joita kommentoija (20) on tehnyt eri lapsiperheistä yksittäisissä tilanteissa. Tiivistämällä havainnot yhtenäiseen tarinaan, hän vahvistaa diskurssia siitä, kuinka monet vanhemmat käyttäytyvät huonosti monenlaisissa tilanteissa, kuten julkisissa liikennevälineissä, ravintolassa, leikkipuistossa ja kaupassa. Vanhemmat muun muassa tunkevat vaunujen kanssa täynnä oleviin busseihin ja huudattavat siellä lastenohjelmaa täysillä.

Kommentoija (20) jatkaa, että lapsissa ei ole vikaa ja että hän pitää lapsista. Hän korostaa tätä tuomalla esille *esimerkkejä* lasten positiivisista puolista, kuten lasten avoimuus ja vilpittömyys. Toisaalta hän näyttää olevansa lasten puolella myös toteamalla sarkastiseen sävyyn *peräkkäisyysiteellä*, että leikkipuistoissa vanhemmat haluavat olla rauhassa ja antavat lapsensa maksetun henkilökunnan vastuulle. Lopussa hän käyttää myös *rinnakkaisuussidettä* tuodessaan esille vanhempien luonteenpiirteitä, kuten itsekäs, laiska ja pingottava, jotka johtavat siihen, että lasten sijaan vika on vanhemmissa.

- (21) Nykyvanhemmat luulevat lastensa olevan aivan maailman ainoaita [sic] lapsia...Hössötystä, taukoamatonta kimakkaa ylinopeuspuhetta ja vaadetta vauvalle/lapselle, ulkoilukin on suoritus ja urheilua, juoksurattaiden kanssa juostaan, sometellaan vauvan kanssa, videoidaan vauvaa YouTubeen, marttyroidaan jne. Vanhemmat voivat itsekkin miettiä, millaisia itse ovat.

Kommentoija (21):n argumentti on ensinnäkin se, nykyvanhemmat luulevat lastensa olevan maailman ainoita lapsia. Hän jatkaa, että nykyään vanhemmuutta ja sitä kautta lapsen lapsuutta suoritetaan ja kuvataan sosiaaliseen mediaan. Kommentoija (21):n argumentaatiotekniikka on *esimerkkien* lista siitä, miten vanhempien negatiiviseksi nähtävä käytös ilmenee, kuten taukoamattomana kimakkana ylinopeuspuheena ja vaateina lapsille. Lopuksi kommentoija (21) huomauttaa, että vanhemmat voisivat miettiä, millaisia he itse ovat. Tähän argumenttiin sisältyy *rinnakkaisuusside*, koska kommentoija (21) esittää, että nykyvanhempien käytös johtuu nykyvanhempien luonteesta. Hän ei itse nimeä tätä luonteenpiirrettä vaan laittaa vanhemmat miettimään sitä itse heidän käyttäytymisensä perusteella.

- (22) Niin, kyllä aina riipaisee jos näkee rattailla istuvia lapsia joita usein työntää kauniiksi itsensä laittanut vanhempi koko huomio kiinnittyneenä kädessä olevaan puhelimeen. Lapsi yrittää saada huomioita moneen kertaan, siinä onnistumatta. Tai jossain kahvilassa lapset saavat rauhassa meuhkata ja lääpiä soseensa ja kaadella juomansa pöydille ja lattioille, aikuisen taas tuijottavan puheluntaan [sic].

Kommentoija (22):n argumentit tiivistyvät vanhempien puhelimen käytön ympärille. Hän tuo ensinnäkin esille, että kun vanhempi keskittyy puhelimeensa, lapsi jää vaille kaipaamaansa huomioita ja tämä tuntuu kommentoija (22):sta pahalta lapsen puolesta. Argumentaatiotekniikkana on *havainnollisuus*, koska kommentoija (22) tuo esille, että hän on useamman kerran todistanut tällaista tilannetta. Toiseksi argumentikseen kommentoija (22) esittää, että lapset meluavat ja sotkevat kahviloissa, kun vanhemmat eivät puhelimensa takaa puutu lasten käyttöön. Tässä argumentaatiotekniikkana on *peräkkäisyyside*, koska lasten häiritsevä käytös johtuu heidän vanhempiensa käytöksestä.

- (23) Ikävää että vanhempien edustajat piiloutuvat lasten taakse. Useinmiten [sic] se kanssaihminen kritiikki suuntautuu lasten vanhempien toimintaan, eikä suinkaan lapsiin. Joillakin vanhemmillä kun vaikuttaa oleva tarve ja kyky hankkia itselleen erivapauksia ihan vain sillä perusteella, että ”kun minulla nyt on tämä lapsi tässä”. Erivapauksia asioissa, joissa he pystyisivät toimimaan aivan yhtä hyvin muut huomioiden kuin

lapsettomatkin toimivat. Tarkkailkaapa itseänne, vanhemmat.

- (24) Naulan kantaan! Usein se ärsyttävä kanssaihminen on sen lapsen vanhempi, eikä lapsi. Olen törmännyt monia kertoja vanhempiin, jotka yleisessä tilassa puhuvat ylikovalla äänellä lapsilleen ja ”esiintyvät” muille. Ja he odottavat, että kaikki esim. jonossa hymyilevät tai katsovat ”suvaitsevaisesti” heidän jälkikasvuaan, mutta jos ei lapsia noteeraa tai kohtelee neutraalisti, tulkitaan heti jotenkin lapsivihaajaksi...

Kommentoija (23):n ensimmäinen argumentti on, että kritiikin kohteena ovat usein lasten sijaan heidän vanhempansa. Hän perustelee argumenttiaan *peräkkäisyysiteellä*, sillä hänen mukaansa vanhemmat eivät huomioi muita ihmisiä vaan ottavat erivapauksia lastensa varjolla. Kommentoija (23) kehottaa toisessa argumentissaan vanhempia tarkkailemaan itseään ja antaa heille *malliksi* lapsettomien käytöksen, joka on hänen mukaansa muut huomioon ottavampaa.

Kommentoija (24) vastaa kommentoija (23):n kirjoitukseen olemalla siitä samaa mieltä. Hän argumentoi myös, että usein ärsyttävä kanssaihminen on nimenomaan vanhempi. Perustelut hän esittää *havainnollistamalla*, kuinka vanhemmat ”esiintyvät” puhumalla lapselleen kovalla äänellä ja odottavat kanssaihminen reagoivan lapsen läsnäoloon jollain positiivisella eleellä. Kommentoija (24) ajattelee siis, että vanhempien käytös on huomionhakuista ja lapset toimivat tässä välikappaleina.

4.1.5 Ongelmana suomalainen kasvatus

Ongelmana suomalainen kasvatus -diskurssissa negatiivisen suuntaan osoittavaa asennetta lapsiperheitä kohtaan esitetään hieman kiertäen. Diskurssissa ongelmaksi koetaan (nyky)kasvatus, joka nähdään liian vapaaksi tai olemattomaksi. Tällöin lopputulos on se, että vanhemmat eivät hoida tehtävänsä hyvin ja lapset häiriökäyttäytyvät, mutta syy siirretään passiivin omaisesti lastenkasvatukseen, ei suoraan henkilöihin. Sinänsä samat teemat, kuten lasten korkeat äänet ja sotkuisuus toistuvat. Diskurssissa korostetaan suomalaisen kasvatuksen ongelmia ja verrataan sitä

ulkomaihin, erityisesti Espanjaan. Ongelmana suomalainen kasvatus -diskurssiin kuuluu myös toinen puoli, jossa vanhempien kasvatustapojen nähtiin olevan vahingollisia lapsen kannalta ja niihin esitettiin vaihtoehtoisia tapoja.

- (25) ...Suomalaislapsia ei kasvateta kovin hyvin. Osa kiljuu julkisissa kulkuvälineissä (enkä nyt tarkoita vauvan itkua) ja vanhemmat eivät sano mitään...Seurasin joskus aasialaisoletettua perhettä, jossa lapselle sanottiin heti tiukasti, ettei saa huutaa.
- (26) Espanjassa näen selvän eron Suomeen, lapset pidetään kurissa ja ojennetaan tarpeen mukaan..täällä ei. Siksi siellä ei ole näitä ongelmia, lapsi tietää miten kuuluu käyttäytyä ja eivät ole kuin pellossa, täällä vapaakasvatus kukoistaa ja vanhemmat ovat kuin lasten viihdyttäjiä: haluaisitko..rakas voisitko jne..

Kommentoija (25) tiivistää diskurssin keskeisimmän sisällön eli suomalaisen kasvatuksen ongelman lähteenä. Kommentoija (25) antaa argumentaatiotekniikkanaan ensiksi *vastamallin* liittyen siihen, kuinka osa suomalaislapsista kiljuu julkisissa kulkuvälineissä eivätkä vanhemmat reagoi tähän mitenkään. Toiseksi hän tarjoaa *mallin* ulkomaalaiseksi olettamansa perheen hyvästä toiminnasta, kun vanhemmat heti komensivat lapsiaan hiljaisiksi.

Kommentoija (26):n argumentaatiotekniikka on *peräkkäisyysiteen* esittäminen, kun hän toteaa, että Espanjassa ei ole lasten käyttäytymiseen liittyviä ongelmia, koska lapset pidetään kurissa. Toisaalta kommentoija (26) käyttää käänteisesti *kaksoishierarkian* osoittamista. Hänen viestinsä on, että ongelmat vähenisivät, jos vanhemmat eivät kysyisi lapsilta joka asiasta vaan hierarkiseen järjestykseen perustuen asiat tehtäisiin niin kuin vanhemmat sanovat.

- (27) ...Useassa maassa lapsilta odotetaan paljon siistimpää käytöstä. Se ei tietenkään ole lasten syy, mutta suomalainen tapa kasvattaa lapsia ei usein huomioi muita ihmisiä. Sormiruokailu on hyvä esimerkki tai vaatteiden pukeminen. Missä muussa maassa lapset aloittavat pukeutumisen heittämällä vaatteensa lattialle? Suomalaiset ovat ylpeitä siitä, että lapsille on täällä sotku sallittu. No, kaikki ei ehkä tykkää siitä.

Kommentoija (27) argumentoi, että Suomessa lapsia ei kasvateta huomioimaan toisia ihmisiä. Hän korostaa, ettei tämä ole lasten syy, mutta ei toisaalta tuomitse yksittäisiä vanhempiaakaan, vaan yleisemmin suomalaista kasvatuskulttuuria. Kommentoija (27):n mukaan suomalaiset ovat suorastaan ylpeitä kasvatuskulttuurista, jossa sotku on sallittua, mutta huomauttaa, etteivät kaikki välttämättä pidä tästä. Hän perustelee argumenttiaan *esimerkein* sormiruokailusta ja siitä, että pukeutuessaan lapset heittävät ensin vaatteensa lattialle.

- (28) ...Näen kriittistä suhtautumista lapsiin täällä paljon enemmän kuin esim. Keski-Euroopassa. Se on mielestäni lisääntynyt viime vuosina. Se kertoo että kasvatuksessa on jotain muuttunut ja lapset ovat muuttuneet. Tämä antaa heijastuksen myös heikenneeseen Pisa-tulokseen...

Myös kommentoija (28) vertaa Suomea Keski-Eurooppaan, mutta siitä näkökulmasta, että kriittisyys lapsia kohtaan on Suomessa lisääntynyt toisin kuin muualla. Kommentoija (28):n argumentaatiotekniikka on *peräkkäisyyside*, sillä hänen mukaansa lisääntynyt kriittisyys lapsia kohtaan johtuu siitä, että kasvatusta ja lapset ovat muuttuneet. Hän liittää *peräkkäisyysiteellä* myös heikentyneet Pisa-tulokset näihin muutoksiin. Kommentoija (28):n näkemys on vastakkainen esimerkiksi kommentoija (17):sta näkemyseseen (lapsilla oikeus näkyä ja kuulua -diskurssissa), jossa tuotiin esille, että aikuiset ovat muuttuneet itsekeskeisiksi eivätkä he tämän vuoksi siedä esimerkiksi lapsista lähtevää ääntä.

- (29) Missä kasvatuksessa? Tuntuu enempi siltä, että lapsia ei ole osattu vuosikausiin kasvattaa ja lapset saavat tehdä mitä [sic] haluavat. Toisinaan on uutisoitu miten jopa lomat ja asuinpaikat valitaan puhtaasti lasten [sic] mieltymysten perusteella...

Kommentoija (29) argumentoi, että lapsia ei osata nimenomaan nykypäivänä kasvattaa. Hän korostaa argumenttiaan alkulausahduksella ”Missä kasvatuksessa?”, toteamalla, ettei koko kasvatusta ole edes olemassa. Hän perustelee argumenttiaan *esimerkeillä* siitä, että lapset saavat tehdä mitä haluavat ja päättävät kokonaan perheen yhteisistä asioista, kuten lomista ja asuinpaikoista.

- (30) En ota kantaa korrelaatioon, mutta ruumiillisesti kurituksesta huolimatta (tai sen ansiosta) mm. Espanjassa lapset käyttäytyvät paremmin ja kunnioittavat vanhempia ihmisiä. Joku sikäläisessä kasvatuksessa siis toimii.

Kommentoija (30) edustaa kovinta linjaa kasvatusta koskevista uutiskommenteista. Vaikka hän toteaa, ettei ota kantaa onko Espanjassa sallitun lapsen ruumiillisen kurituksen ja lasten paremman käytöksen välillä yhteyttä, hän kuitenkin pohtii asian mahdollisuutta. Kommentoija (30) ei ole kommenttinsa kanssa yksin vaan suomalaisen lasten kasvatukseen vaaditaan useammassa kommentissa lisää kuria ja järjestystä. Nämä kommentit ovat huomioon otettavia sen vuoksi, että suomalaisten asenteet liittyen kuritusväkivaltaan ovat viime vuosina lieventyneet mikä on toki huolestuttavaa (Lastensuojelun Keskusliitto, 2021).

- (31) Kaupassa tyypillinen tilanne on, kun lapsen kanssa aletaan neuvottelemaan siitä, että miksi ei osteta lelua tai karkkia...Niin alkaa uhkailut "ensi kerralla et pääse ollenkaan mukaan ja jäät yksin kotiin"...tai "me lähdetään nyt, jää sinä tänne kauppaan". Ehkä vanhemmilta puuttuu tietoa ja / tai taitoa miten lapsille on hyvä puhua ja miten asetetaan ja pidetään selkeät turvalliset rajat ja samalla käsitellään lapsen luonnolliset tunnereaktiot rakentavasti. Varsinkin nämä pienen lapsen yksin itkemään ja huutamaan jättävät paikalta poistuvat vanhemmat voivat aiheuttaa lapselle isotkin traumat...

Kommentoija (31):n argumentti on, että vanhemmat voivat vahingoittaa lastaan epäsovivilla kasvatustavoilla. Hän toteaa, että vanhemmilta saattaa puuttua tietoa siitä, miten lapsille olisi hyvä puhua ja miten heidän tunnereaktioihinsa tulisi vastata. Hän antaa *esimerkin*, että lapselle voi syntyä trauma, kun vanhempi uhkaa jättää tai jättää hänet yksin esimerkiksi kauppaan. Kommentoija (31:n) koko kirjoitus on pitkä, mutta hän myös *havainnollistaa* sen aikana yksityiskohtaisesti tällaista kaupassa tapahtuvaa tilannetta.

4.1.6 Yhteenveto diskursseista ja argumentaatiotekniikoista

Tässä alaluvussa käydään taulukoiden avulla läpi eri diskursseissa esiintyneiden kommenttien ja argumentaatiotekniikoiden määrät sekä esitetään havaintoja siitä, mitä ne kertovat tutkimuksen aineistona toimineesta uutiskomentoinnista. Taulukkoon 1 on koottu aineiston uutiskommenttimäärät kussakin diskurssissa.

Taulukko 1 Uutiskommentoinnin diskurssit ja kommenttien määrät.

Uutiskommentoinnin diskurssit	Kommentteja (kpl)
Aikuisten rauhaa rikkovat lapset	27
Hyvin käyttäytyvät lapset ovat ok	9
Lapsilla oikeus näkyä ja kuulua	31
Huonosti käyttäytyvät vanhemmat	32
Ongelmana suomalainen kasvatus	17
Yhteensä (kpl)	116

Taulukosta 1 nähdään, että eri tavoin negatiivissävytteisesti lapsiin ja heidän vanhempinsa asennoituvia kommentteja ja täten myös diskursseja oli aineistossa valtaosa. Tutkimuksen aiheena olevien asenteiden kannalta negatiivisiksi kommentteiksi määriteltiin sellaiset, joissa jokin piirre lapsissa, heidän vanhemmissaan, jommankumman käytöksessä tai suomalaisessa kasvatuksessa koettiin negatiivisesti. Toisella tapaa negatiivissävytteisiksi kommentteiksi voidaan lukea myös sellaiset kirjoitukset, joissa pidettiin ikävänä, että lapsiperheistä puhuttiin negatiivisesti.

Keskustelun negatiivissävytteisyys voi johtua esimerkiksi siitä verkkokeskustelujen ominaispiirteestä, että ne lähtökohtaisestikin tarjoavat mahdollisuuden yhteisesti jaettujen ongelmien käsittelylle julkisuuden piirissä (Kangaspunta, 2016, s. 26). Toisaalta verkkokeskustelijat pyrkivät aktiivisesti siihen, että he saisivat toisistaan irti reaktioita silloinkin, kun keskustelu ei lähde suoranaisten epäasialliselle linjalle (Rantasila, 2018, s. 43). Edelleen, kuten Eronen-Valli ja Lehti (2018) ovat todenneet, itseilmaisullisella

retoriikalla on suuri merkitys digitaalisessa retoriikassa ja digitaalisten yhteisöjen rakentumisessa. Yhteisöllisyyden ja samanmielisyyden tarve johtaa verkkokeskusteluissa toisinaan juuri negatiivisten tunteiden korostumiseen. Keskustelun kokonaisuuden negatiivisävytteisyyttä tullaan pohtimaan tarkemmin luvussa 4.2, kun uutiskommenteja verrataan uutisartikkelin sisältöön.

Retoriikan tutkimuksessa puhujan tekemien valintojen tarkastelu on keskeisimmässä osassa, sillä viestinnällä vaikuttaminen tapahtuu näissä valinnoissa (Eronen-Valli ja Lehti, 2018, s. 159). Taulukkoon 2 on koottu eri argumentaatiotekniikoiden määrät diskursseittain. Muutamista kommenteista esitettiin vain mielipide perustelematta sitä, joten nämä kommentit ovat olleet mukana diskursseja rakennettaessa, mutta eivät enää argumentaatiotekniikoita tutkittaessa.

Osassa uutiskommenteista esitettiin useampi argumentti ja käytettiin kahta, muutamissa kolmeakin eri argumentaatiotekniikkaa. Verkkokeskustelujen merkitystä pessimistisemmin arvioivat voisivat ajatella, että tässä on kyse juuri siitä, että verkkokeskustelut rakentuvat muutaman kovaäänisimmän keskustelijan ja heidän agendojensa ja argumenttiansa varaan (Ojajärvi ja Valtonen, 2011, s. 66). Siinä mielessä tämä ei ole ongelma, että tutkimuksen tarkoituksena ei ole kertoa yhtä totuutta suomalaisten lapsiin ja heidän vanhempiinsa kohdistuvista asenteista tai esimerkiksi arvioida eri argumenttien vaikuttavuutta.

Taulukko 2. Uutiskommentoinnissa käytetyt argumentaatiotekniikat.

	Aikuisten rauhaa rikkovat lapset	Hyvin käyttäytyvät lapset ovat ok	Lapsilla oikeus näkyä ja kuulua	Huonosti käyttäytyvät vanhemmat	Ongelmana suomalainen kasvatus	Yhteensä (kpl)
Peräkkäisyys-side	9	5	10	10	12	46
Rinnakkaisuus-side	-	-	10	4	-	14
Symboliset siteet	-	-	2	-	-	2
Kaksoishierarkia	6	-	3	-	1	10
Järjestysero	-	-	-	-	-	-
Esimerkki	10	1	12	11	4	38
Havainnollisuus	8	1	9	18		36
Malli	2	1	5	6	2	16
Vastamalli	4	1	1	6	-	12
Analogia	3	2	-	3	-	8
Metafora	4	-	-	1	-	5
Yhteensä (kpl)	46	11	52	59	19	187

Taulukko 2 näyttää, että havainnollisuus, esimerkit ja peräkkäisyysiteet olivat aineistossa eniten käytettyjä argumentaatiotekniikoita. Havainnollisuuden ja esimerkkien vahvaa esiintyvyyttä voi selittää se, että lapsiperheet ovat arkinen, meitä jokaista jollain tapaa lähellä oleva aihe, josta on helppo jakaa omia kokemuksia. Toisaalta esimerkkejä, havainnollisuutta ja myös peräkkäisyysiteitä käytetään muutenkin paljon arkisessa puhekielessä, johon uutiskommentit voi rinnastaa. Esimerkiksi metaforia, analogiaa ja symboleita voisi ajatella ilmaantuvan enemmän suunnitelluissa puheenvuoroissa ja järjestyseroja voisi ilmetä enemmän joidenkin alojen ammatillisessa argumentoinnissa. Symbolinen argumentaatiotekniikka ilmeni vain kaksi kertaa ja näissä molemmissa kommentteissa yhdistettiin kansallisrunoilija Runebergin päivä ja kirjaston merkitys lapsille. Järjestyseroa ei lopullisen aineiston kommentteissa käytetty kertaakaan. Koko uutiskommenttiketjussakin sitä käytettiin vain kerran (kts. sivu 40).

Havainnollisuutta käytettiin kaikista eniten huonosti käyttäytyvät vanhemmat - diskurssissa, jossa myös annettiin eniten malleja ja vastamalleja siitä, miten vanhemmat voisivat toimia paremmin. Rinnakkaisuussidettä käytettiin vain lapsilla oikeus näkyä ja kuulua -diskurssissa sekä huonosti käyttäytyvät vanhemmat -diskurssissa, joista ensinnä mainitusta enemmän. Tämä johtuu siitä, että diskurssissa käsiteltiin paljon sitä, että esimerkiksi äänet, vauhti leikin tuoksinassa ja myös sotkut kuuluvat luonnollisena osana lapsuuteen eikä kyse ole häiriökäyttäytymisestä vaan lasten kehitysvaiheesta. Kaksoishierarkiaa ei käytetty kovin paljoa, eniten aikuisten rauhaa rikkovat lapset - diskurssissa. Tämä on ymmärrettävää, koska diskurssi rakentui argumenteista, joiden mukaan lasten ja heidän vanhempiansa tulisi elää (muiden) aikuisten ehdoilla, heitä häiritsemättä.

4.2 Verkkouutisen vaikutus uutiskommenttiketjuun

Tässä luvussa analyysiä jatketaan lisäämällä sen kohteeksi Yle Uutisten artikkeli ”Suomessa saa vapaasti sanoa, ettei pidä lapsista - Oodissa käyvä äiti sanoo huomaavansa Suomen lapsivihamielisyyden aina tullessaan Espanjasta” (Nivala & Uusitalo, 2023). Uutisartikkelia ja sen uutiskomentointia verrataan toisiinsa sekä sisällön että affektien tasolla ja käsitellään sitä, mitkä asiat mahdollisesti lisäsivät lukijoiden kommentointihalukkuutta.

Journalistiset tekstit ja niiden yhteydessä käytävä keskustelu muodostavat julkisuustilan, jossa sosiaalista todellisuutta kuvataan ja tulkitaan eri toimijoiden toimesta (Ojajärvi ja Valtonen, 2011, s. 20). Tämän tutkimuksen aineistossa journalistisen tekstin voi ajatella sisältävän useamman eri toimijan. Ensinnäkin toimittajat vaikuttavat tietenkin omilla valinnoillaan artikkelin aiheeseen, sen sanavalintoihin, rakenteeseen sekä haastateltavien henkilöiden valintaan. Toimijoita ovat myös kyseiset haastateltavat, joihin kuuluvat tässä tapauksessa tavalliset kansalaiset eli pienten lasten äidit, erityisasiantuntija eli Väestöliiton toimitusjohtaja sekä viranomainen eli Helsingin keskuskirjasto Oodin johtaja.

4.2.1 Aiheen siirtyminen keskustelun sisältöön

Lapsiperheitä koskeva keskustelu ryöpsähti sosiaalisessa mediassa Helsingin Sanomien artikkelin (Hovi-Horkan, 2023) jälkeen. Kaikissa journalistisissa artikkeleissa, jotka jatkoivat keskustelua, mainittiin sekä kyseinen Helsingin Sanomien artikkeli että sosiaalisen median kohahdus. Toisto syntyi siitä, että aihetta käsiteltiin eri medioissa ja eri sosiaalisen median alustoilla. Ei siis siitä, että Yle Uutiset olisi jäänyt käsittelemään aihetta pidemmäksi aikaa, kuten voisi olla esimerkiksi jonkin poliittisen aihealueen kohdalla. Nämä huomiot vahvistavat aikaisempia tutkimustuloksia siitä, että kun jotain aihetta toistetaan mediassa, se jää lukijoiden mieleen tärkeänä aiheena (Sheafer, 2007, s. 30–31).

Yle Uutisten julkaiseman artikkelin uutiskommenttiketju oli 172 kommentilla melko pitkä siihen nähden, että kommentointiaika oli rajallinen. Aihe siis kiinnosti, mitä voi ensinnäkin selittää Alkazemin ja Wantan (2018, s. 190–191) tutkimustuloksiin peilaten se, että lukijoita lähellä olevat, konkreettiset ja henkilökohtaisilta tuntuvat journalistiset sisällöt vaikuttavat enemmän kuin kaukaisemmat aiheet. Lapsiperhekeskustelun voi nähdä olevan kaikkea edellä mainittua sekä lapsiperheellisille että lapsiperheettömille lukijoille. Lapsiperheellisille, etenkin jos perheessä on juuri sen ikäisiä pieniä lapsia, joita keskustelussa tarkoitetaan, aihe voi olla jopa sensitiivinen. Vanhemmillä on vahva tarve puolustaa lastaan ja vanhemmuuttaan. Tällöin hyvin arkisetkin aiheet (kts. s. 28) saattavat herättää kiivasta keskustelua (Haara ja muut, 2013, s. 79–80). Toisaalta todennäköisesti kaikki ovat kohdanneet lapsiperheitä julkisilla paikoilla ja täten aiheeseen on helppo tarttua ja siitä on helppo esittää oma mielipide.

Median päiväjärjestyksessä on pohjimmiltaan kyse siitä, että esimerkiksi uutisartikkelit tuovat esille, mistä asioista julkisuudessa juuri nyt keskustellaan (Ojajärvi ja Valtonen, 2011, s. 20). Yle Uutisten artikkelissa (Nivala & Uusitalo, 2023) käsiteltiin isoina teemoina lapsia koskevien asenteiden lisäksi (esimerkki 1) sitä, onko Suomi lapsivihamielinen maa (esimerkki 2), verrattiin Suomea ja ulkomaita, pääosin Espanjaa, lapsiystävällisyydessä (esimerkki 3) sekä palattiin Helsingin Sanomien aiheeseen käsittelemällä Oodi-kirjastoa

(esimerkki 4) ja muita julkisia tiloja lapsiperheiden paikkoina. Nämä teemat toistuivat isoimpina myös uutiskomentoinnissa. Uutiskomentoinnissa käsiteltävien aiheiden osalta voi siis todeta, että päiväjärjestyksellä oli merkitystä.

- (1) Koivuranta nostaa esille Suomen Kuntaliiton esimerkiksi positiivisesta toimintatavasta Oodia koskeneen keskustelun jälkeen. Koivuranna [sic] mukaan Kuntaliitto on toivottanut lapset tervetulleiksi lounastamaan taloonsa sekä tutustumaan esillä olevaan näyttelyyn.
- (2) Leskinen kertoo kohdanneensa Suomessa yllättävän paljon lapsivihamielisyyttä.
- (3) Paljon Espanjassa lastensa kanssa oleskellut Leskinen kehuu sikäläistä kulttuuria lapsirakkaaksi. Kontrastin näkee heti kun tulee Suomeen.
- (4) Lapsiperheitä toivotaan viihtymään eri tiloihin, mutta kestämmekö lasten aiheuttamaa meteliä ja vilskettä.

Artikkelin vaikutus keskusteluun näkyy myös seuraavissa yksityiskohtaisemmissa esimerkeissä. Uutisartikkelin ingressi eli otsikon jälkeinen johdatteleva teksti on seuraava: ”Lapset juoksevat ja meluavat, syntyy vilskettä ja sotkua. Suomi on lapsimyönteinen monin tavoin, mutta Väestöliiton asiantuntijan mukaan lapsiin suhtaudutaan silti joskus muita erityisryhmiä kriittisemmin”. Uutiskommenteissa käytiin paljon keskustelua lasten pitämästä äänestä, juoksentelusta ja siitä, että ruokaillessa syntyy sotkua. Myös sitä pohdittiin puoleen ja toiseen ovatko lapset erityisryhmä.

Uutisartikkelissa haastateltu Väestöliiton toimitusjohtaja pohti, että negatiiviset asenteet lapsia kohtaan voivat juontua suomalaisille tyyppillisestä tarpeesta hiljaisuuteen ja omaan tilaan. Osalle kommentoijista tämä oli jäänyt artikkelista mieleen, jolloin he esimerkiksi totesivat, että suomalaiset ovat edelleen metsäläisiä, jotka eivät kestä tavallisia elämisen ääniä ja / tai kehottivat kaupungin äänistä häiriintyviä muuttamaan metsään. Kommentoijat esittivät nämä ajatukset kuitenkin ominaan eivätkä viitanneet haastatellun asiantuntijan ajatukseen.

Sekä uutisartikkelissa että uutiskommentoinnissa näkökulma oli pitkälti aikuisten. Lapsiperheitä koskevissa negatiivisissa kommentteissa oli kyse aikuisten oikeuksista rauhaan ja hiljaisuuteen. Toisaalta myös positiivisissa kommentteissa oli pitkälti kyse siitä, että lasten kanssa tulee olla oikeus liikkua kodin ulkopuolella, ei siitä, että lapsilla tulee olla tähän oikeus. Osassa kommentteista todettiin, että nimenomaan pienten lasten vanhempien, etenkin äitien tulee päästä neljän seinän sisältä pois ja tapaamaan muita aikuisia. Se, että positiivisissa kommentteissa korostuu aikuisten oikeus liikkua kodin ulkopuolella, johtuu toki myös siitä, että pienet lapset eivät voi kulkea ilman vanhempiaan. Korostunut aikuislähtöinen näkökulma asiaan voi kuitenkin olla yksi ilmentymä artikkelissa haastatellun Väestöliiton edustajan toteamuksista: ”Lapsia on totuttu pitämään aikuisille alisteisina.” ja että Lasten oikeuksien täysimittainen hahmottaminen on vielä kesken Suomessa”. Lapsen oikeuksien täysimittainen hahmottaminen pitäisi sisällään sen, että lapsella itsellään on oikeuksia eikä niitä tarkasteltaisi aikuisten kautta.

Yle Uutisten toimittajia nostettiin uutiskommenttiketjussa toimijoina esille melko vähän, mutta artikkelin suhteen tehtyjä valintoja ihmeteltiin jonkin verran, kuten sitä että lapsia kutsuttiin erityisryhmäksi ja että puhuttiin lapsivihasta, joka koettiin äärimmäiseksi käsitteeksi. Myös vertailua Suomen ja Espanjan välillä kritisoitiin sillä perusteella, että kyseessä on kaksi aivan erilaista kulttuuria. Kokonaisuudessaan kommentoijat keskustelivat enemmän keskenään kuin että olisivat esimerkiksi puhutelleet toimittajia kysymyksillä tai suoraan heille esitetyillä kommentteilla.

Kommenteista löytyi vain yksi suora viittaus toimittajaan sekä Ylen artikkelin että Helsingin Sanomien ulkopuolelle: ”Toki on ääriesimerkkejä, olikohan Thurénin kolumnissa esimerkki kun tullaan suoraan vanhemmuutta kommentoimaan”. Tältä osin tutkimustulokset eroavat jossain määrin Hakalan ja Vesan (2013, s. 234) esille tuomasta seikasta, että journalismin rooli näkyy verkkokeskusteluissa vahvasti, koska sitä esitetään usein yhtenä toimijana keskustelussa, siihen viitataan ja siihen jaetaan linkkejä. Toisaalta Helsingin Sanomien artikkeliin (Hovi-Horkan, 2023) ja sen kirjoittaneeseen toimittajaan

viitattiin useamman kerran todeten, että toimittajan asenne koettiin lapsivihamielisenä. Yle Uutisten toimittajat olivat viitanneet artikkeliin neutraalisti näin: ”Keskustelu lapsiperheistä ja lapsista asioimassa julkisissa tiloissa virisi Helsingin Sanomien julkaistua sunnuntaina artikkelin Helsingin keskuskirjasto Oodista”.

Verkkokeskustelun ominaispiirteisin kuuluu, että keskustelijat eksyvät välillä aiheesta, puhuvat jatkuvasti toistensa ohi tai vaihtelevat aihetta (Saarikoski ja muut, 2019, s. 16). Tämän tutkimuksen aineistossa aiheesta ei juurikaan harhauduttu yksittäisten kommenttien osalta, saatiikka että koko keskustelu olisi vaihtanut suuntaa. Muutama yksittäinen kommentoija lähti omille teilleen, mutta siihen ei juurikaan reagoitu. Tästä voi vetää johtopäätöksen, että uutisartikkelin päiväjärjestys ohjasi keskustelua myös estämällä sen rönsyilyt. Toki on muistettava mahdolliset moderaattorin valinnat eli onko moderoinnissa todellisuudessa poistettu vain epäasiallisia ja loukkaavia kommentteja vai myös Ylen maineenhallinnan kannalta aiheesta poukkoilevia tai muutoin keskusteluketjun uskottavuutta horjuttavia kommentteja.

4.2.2 Affektien siirtyminen keskustelun tunnelataukseen

Tässä alaluvussa tutkimuksen aineistoa tarkastellaan esimerkiksi Sheafferin (2007, 30-31) esille tuomien huomioiden kautta siitä, että lukijoihin vaikuttaa enemmän affektiivinen medianäkyvyys kuin pelkkä medianäkyvyys. Yle Uutisten artikkelissa (Nivala & Uusitalo, 2023) haastatellut osapuolet, kuten luonnollisimmin pienten lasten äidit, vaikuttavat lapsiperhepositiivisilta. Oodin johtaja tuo esille, että on seurannut Helsingin Sanomien artikkelista (Hovi-Horkan, 2023) virinnyttä keskustelua surullisin mielin ja toteaa että: ”Olemme halunneetkin, että vauvat ja vauvaperheet löytävät Oodiin”. Hän myös puolustaa lapsia sotkuisuuskeskusteluun liittyen ja pyrkii rauhoittamaan keskustelua normalisoimalla siisteysasiaa esimerkissä (5).

- (5) Soininvaara muistuttaa, että esimerkiksi siisteys on kaiken ikäisten asia: on hyvä jättää jälkeensä sellainen tila, johon toinen voi tulla myös viihtymään. -Ei se ole vain lapsiperheiden asia. Toki kaikki ymmärtävät,

etteivät pienet lapset itse vastaa siisteydestään, vaan hänen huoltajansa. Ja joskus aikuisetkin jättävät kahvikuppeja lojumaan.

Soininvaara normalisoi myös ääni-asiaa. Hän ei kiistä, etteikö lapsista lähtisi ääntä, mutta toteaa esimerkissä (6), että kirjastoissa riittää tilaa kaikille.

- (6) Esimerkiksi täällä kolmannen kerroksen Kirjaitaivaassa toinen pääty on lasten aluetta ja toinen pääty rauhallisempaa lehdenlukualuetta. Hyvin onnistuvat arkkitehdit suunnittelemaan sellaisen rakennuksen, jossa lasten päädyn välillä aika kovaksi äityvä äänimaailma ei kuulu toiseen päähän.

Yle Uutisten artikkelista (Nivala & Uusitalo, 2023) sai kuvan, että siinä pyrittiin objektivoidaan uutismuotoon (Ojajärvi ja Valtonen, 2011, s. 31) eli toimittajien tarkoituksena oli osallistua objektiivisesti lapsiperheitä koskevaan keskusteluun. Jotkut toimittajien sanavalinnat, kuten otsikon: ”Lapset juoksevat ja meluavat, syntyy vilskettä ja sotkua...” voisi tulkita negatiivisesti asenteellisiksi, mutta todennäköisesti niiden tarkoitus on vain kuvailla sitä, mistä asioista aikuiset saattavat lasten toiminnassa häiriintyä. Kommenttiketjussa ei kertaakaan kommentoitu, että Yle Uutisten toimittajat olisivat ikävällä asenteella lapsia kohtaan.

Artikkelin eri toimijoiden positiivisella tai neutraalilla asenteella lapsiperheitä kohtaan ei juurikaan ollut merkitystä uutiskommentoinnin kannalta. Kommenttoijiin vaikutti enemmän se, että keskustelun aiheena oli jokin ongelma (Sheafer 2007, s. 23-24 ja 30-31). Kuten eräs kommentoija itsekkin totesi: ”Tässä uutisessahan on nimenomaan kyse siitä, miten lapsiin suhtaudutaan ja näkökulma on nimenomaan se, että suomalaiset vihaa lapsia. Totta kai kommentteissa on negatiivisuutta”.

Ongelman tuntu syntyy jo uutisartikkelin otsikoinnista. Pääotsikko on negatiivissävytteinen: ”Suomessa saa vapaasti sanoa, ettei pidä lapsista – Oodissa käyvä äiti sanoo huomaavansa Suomen lapsivihamielisyyden aina tullessaan Espanjasta. Väliotsikoista jollain tapaa negatiiviseen viittaavia ovat seuraavat: ”Lapsiin kohdistuvia kielteisiä tunteita on sallittua ilmaista”, ”Jostakin syystä meillä on sallittua ilmaista

nimenomaan lapsiin kohdistuvaa kielteistä tunnetta tai kokemusta”, ”Lasten oikeuksien täysimittainen hahmottaminen Suomessa on kesken”. Positiivisia otsikoita on yksi: ”Olemme halunneetkin, että vauvat ja vauvaperheet löytävät Oodin” ja yksi neutraaliksi luettava: ”Pienten lasten perheet ovat toivoneet Oodista omaa tilaa”. Otsikoiden ja muun visuaalisesti silmiinpistävän merkitystä ei voi uutisartikkelissakaan sivuuttaa. Ne ovat yksi osa kehystä, jonka avulla journalisti kertoo mistä artikkelissa on kyse ja ohjeistaa, miten artikkeli tulisi lukea (Ojajärvi ja Valtonen, 2011, s. 30–31).

Journalistin pienilläkin valinnoilla voi olla merkitystä siinä, millaiseksi artikkelissa luotu representaatio jostain asiakokonaisuudesta muodostuu. Yle Uutisten artikkelin (Nivala ja Uusitalo, 2023) alussa on kuva, jossa on kolme hymyilevää äitiä vauvoineen ja kuvatekstissä kerrotaan, että kyseiset äidit eivät ole kokeneet ikäviä tai vihamielisiä asenteita lapsia kohtaan omassa kotikaupungissaan Vaasassa. Jutun varsinaisen tekstin aloittaa kuitenkin haastattelu, jossa Helsingissä asuva äiti kertoo kokeneensa lapsivihamielisyyttä ja kertoo, kuinka on kokenut Espanjan lapsiystävällisemmäksi maaksi. Toimittajat tuovat siis esille kaksi vastakkaista näkemystä, mutta niistä positiivisempi saa huomattavasti vähemmän tilaa. Sitä onko tämän kehyksen luominen ollut julkilausumaton vai tiedostamaton valinta (Ojajärvi ja Valtonen (2011, s. 31), on mahdotonta varmaksi sanoa.

Uutiskomentoinnissa lapsiperheitä koskevat mielipiteet kallistuivat enemmän negatiivisen puolelle, kuten luvussa 4.1.6 todettiin. Toisaalta myös lapsiperhemyönteiset kommentit esitettiin pääosin puolustuksena negatiivisia diskursseja esittäneille ja niissä saatettiin esimerkiksi kritisoida itsekeskeisiä aikuisia. Aineistossa oli vähemmän kommentteja, joissa olisi puhuttu lapsista tai lapsiperheistä suoraan positiivisesti, kuten tässä kommentissa: ”Kyllä maailmaan lasten ääniä mahtuu, sehän on ihaninta mitä olla voi...” tai esimerkiksi todettu, että lapsiperheet luovat yhteiskunnalle tulevaisuutta. Jälkimmäinen tuotiin esille vai muutamassa kommentissa, joissa huomautettiin, että lapset tulevat hoitamaan myös lapsiin negatiivisesti suhtautuvia sitten, kun nämä ovat ikäihmisiä. Myös nämä kommentit toistivat uutisartikkelissa esitettyä, Väestöliiton

toimitusjohtajan toteamusta: ”Kuitenkin kaikki me aikuiset olemme tulevaisuudessa lasten hyvinvoinnin varassa, jotta saamme itse kukin aikanaan ikäihmisinä huolenpitoa edelliseltä sukupolvelta”. Yhteenvedona voi todeta, että vaikka Yle Uutisten artikkeli (Nivala & Uusitalo, 2023) sisälsi sekä positiivisia että negatiivisia affekteja, negatiiviset affektit siirtyivät uutiskommentoijiin.

Lukijoiden halukkuutta sekä affektiivisen että asiapitoiseen uutiskomentointiin lisää aihe, jossa käsitellään joidenkin osapuolten erimielisyyttä jostain aiheesta tai käsitellään sellaista aihetta, joka on haitaksi yksilölle tai yhteiskunnalle (Breiner ja muut (2017, s. 1430–1432). Yle uutisten artikkelissa (Nivala & Uusitalo, 2023) erimielisyys tuotiin esille esimerkiksi näin: ”Väestöliiton toimitusjohtaja Eija Koivuranta uskoo, että suomalaisessa kulttuurissa lapsiin suhtautuminen vaihtelee”. Mahdollisena haittana yksilöille tuotiin esille lasten lapsenomaisen käytös: ”Lapset juoksevat ja meluavat, syntyy vilskettä ja sotkua...” ja ”...Kestämmekö lasten aiheuttamaa meteliä ja vilskettä”. Lisäksi tuotiin esille yhteiskunnallinen ongelma esimerkiksi (7) näin:

- (7) Suomessa lapsiin ja lapsiperheisiin esimerkiksi investoidaan yhteiskuntatasolla huomattavan paljon, mikä kertoo maan lapsimyönteisyydestä. - Mutta sitten toisaalta näkyy niitä tilanteita, joissa lapsiin tai lapsiperheisiin suunnataan avoimesti kielteistä asennetta ja suhtautumista, torjumista, ja jopa vihamielisyyttä, Koivuranta sanoo.

Koivuranta uskoo, että suomalaisessa kulttuurissa lapset saatetaan joskus nähdä eriarvoisessa suhteessa muihin erityistarpeita omaaviin väestöryhmiin, kuten vanhuksiin ja vammaisiin. - Ei ole tavatonta, että joku vaikka kyselytutkimuksessa voi vastata suoraan, että en pidä lapsista. On isompi kynnyks sanoa, että en pidä vanhuksista tai että en pidä vammaisista henkilöistä.

Kommenttikentän asiapitoisia kommentteja tai kommenttien osia olivat sellaiset, joissa kerrottiin muualla julkaistuista artikkeleista tai blogeista, joissa keskustelun aihetta oli käsitelty. Affektiivisia kommentteja oli huomattavasti enemmän ja ne sisälsivät mielipiteitä kaikista artikkelin päiväjärjestykseen liittyvistä aiheista.

Aikaisemmassa tutkimuksessa on tuotu esille, että kun uutisartikkeli tai aikaisempi kommentointi herättää lukijassaan negatiivista affektia, syntyy enemmän epäkohteliaista kommentointia, kun taas asiapitoisemmat sisällöt vähentävät sitä (esim. Breiner ja muut, 2017, s. 1430–1432). Vaikka aineiston uutisartikkelissa ja kommenttiketjussa liikuttiin paljon negatiivisten affektien puolella ja monin tavoin lapsiperheitä arvostelevat kommentit liikkuvat epäkohteliaan rajamailla, keskustelu pysyi verrattain rauhallisena, vähintäänkin moderaattorin valintojen jälkeen. Kommentoijien väittelytilanteet toistensa kanssa jäivät lyhyiksi, muutamien kommenttien pituisiksi eikä aivan suoranaista toisten ihmisten epäasiallista arvostelua ilmaantunut kuin muutamassa kommentissa. Asiapitoisia kommentteja oli aineistossa vähemmän, joten niistä ei voi vetää yleistettäviä johtopäätöksiä, mutta näihin yksittäistapauksiin ei kommentoitu epäasiallisesti jos kommentoitiin mitenkään.

5 Päätäntö

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millaista lapsiin ja heidän vanhempiinsa kohdistuviin asenteisiin liittyvää verkkokeskustelua käytiin Yle Uutisten verkkouutisen (Nivala & Uusitalo, 2023) pohjalta. Aineistona oli kyseinen artikkeli ”Suomessa saa vapaasti sanoa, ettei pidä lapsista : Oodissa käyvä äiti sanoo huomaavansa Suomen lapsivihamielisyyden aina tullessaan Espanjasta” ja sen uutiskommentit (172 kpl). Aineistoa tarkastelemalla vastattiin seuraaviin tutkimuskysymyksiin: 1. millaisia diskursseja uutiskomentoinnissa rakentui liittyen lapsia ja heidän vanhempiaan koskeviin asenteisiin? sekä 2. siirtyivätkö verkkouutisen aiheisällöt ja mahdolliset tunnelataukset keskusteluketjuun?

Tutkimusmenetelminä toimivat analyttinen diskurssianalyysi ja retoriikan tutkimus. Retoriikan tutkimuksesta keskityttiin uuteen retoriikkaan ja Chaïm Perelmanin argumentaatioteoriaan. Analyysissä hyödynnettiin Perelmanin assosiativisia argumentaatiotekniikoita poissulkien kvasiloogiset argumentaatiotekniikat.

Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen vastattiin etsimällä uutiskommenteista argumentteja, joissa käsiteltiin lapsia ja heidän vanhempiaan koskevia asenteita. Aikuisten rauhaa rikkovat lapset -diskurssi, lapsilla oikeus näkyä ja kuulua -diskurssi sekä huonosti käyttäytyvät vanhemmat -diskurssi olivat kommenttimäärien perusteella yhtä vahvoja. Hyvin käyttäytyvät lapset ovat ok -diskurssi oli pienin, mutta se erosi kuitenkin argumentaatioissaan muista diskursseista ansaiten oman paikkansa. Ongelmana suomalainen kasvatus -diskurssi sijoittui kommenttimäärältään edellisten välimaastoon. Huomionarvoista diskursseissa oli se, että lapsiperheisiin tavalla tai toisella negatiivisesti asennoituvia diskursseja oli 2/3.

Diskursseja tutkimalla onnistuttiin luomaan katsaus siihen, millaiseksi verkkokeskustelu lapsiin ja heidän vanhempiinsa kohdistuvista asenteista voi tässä ajassa ja tutkimukseen valitussa paikassa eli uutiskomentoinnissa muotoutua. Johdanto-luvussa on tuotu

esille, että lapsivihamielisyydestä tai lapsiperhevihamielisyydestä ei löydy suomalaista tutkimusta. Tutkimuksen kontribuutio on siis tältä osin siinä, että se on avaamassa tieteellistä keskustelua aiheesta.

Utiskommentoinnissa rakentuneiden diskurssien argumentteja perusteltiin sekä todellisuuden rakenteeseen perustuvien (peräkkäisyyside, rinnakkaisuuside, kaksoishierarkia, symbolinen side) ja todellisuuden rakennetta luovien tai muokkaavien (esimerkki, havainnollisuus, malli, vastamalli, analogia ja metafora) argumentaatiotekniikoin. Peräkkäisyysidettä eli syy-seuraussuhteita, esimerkkiä ja havainnollisuutta käytettiin eniten johtuen mahdollisesti keskustelun aiheen "arkisuudesta".

Utiskommentoinnin voisi rinnastaa jokapäiväiseen puhekielen käyttöön siinä mielessä, ettei niistä kummassakaan pitkään harkita mitä ja miten sanotaan. Myös puhekielen suhteen voisi ajatella, että syy-seuraussuhteita, esimerkkejä ja havainnollisuutta käytetään paljon niiden käytännölläisyyden vuoksi. Tässä tutkimuksessa kyseistä pohdintaa ei päästä tutkimuksen rajallisuuden vuoksi syventämään, mutta esille nousseena havaintona se on mielenkiintoinen ja mahdollinen jatkotutkimuksen aihe. Erilaisia argumentaatiotekniikoita koskevia teorioita käytetään tieteellisessä tutkimuksessa toki paljon, mutta suomenkielisessä tutkimuksessa ei ollut löydettävissä tutkimusta, jossa niitä olisi käytetty nimenomaan utiskommentoinnin tutkimiseen.

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys muotoutui tarkastelemalla journalismin vaikutuksia päiväjärjestyksen asettajana sekä journalististen tekstien aiheen että affektien kannalta. Toisena osa-alueena siihen liittyivät verkkokeskustelujen ja utiskommentoinnin erityispiirteet. Lyhyesti käytiin läpi myös epäasiallista käytöstä verkkokeskusteluissa. Sen lisäksi, että teoreettinen viitekehys toimi tutkimuksen taustalla pitkin matkaa, sitä hyödynnettiin erityisesti vastattaessa toiseen tutkimuskysymykseen, jolloin aikaisempia tutkimustuloksia journalismin vaikutuksista verkkokeskusteluihin verrattiin tutkimuksen aineistoon.

Journalismin päiväjärjestyksestä voitiin todeta, että sillä oli merkitystä uutiskommenttiketjuun osaltaan aiheiden ja osaltaan tunnelatauksen osalta. Utiskommentoinnissa käsiteltiin pitkälti samoja isoja aiheita kuin Yle Uutisten artikkelissa, kuten Suomen ja ulkomaiden vertailu lapsiystävällisyydessä, pienille lapsille ominainen käytös ja lapsiperheiden ajanvietto julkisissa tiloissa (Nivala & Uusitalo, 2023). Osan kommentoijista mieliin oli painunut myös yksityiskohtia artikkelissa haastateltujen henkilöiden puheenvuoroista, joihin he palasivat omassa kommentissaan, joko tietoisesti tai huomaamattaan.

Tunneviritys oli kaikissa diskursseissa negatiivissävytteinen joitain poikkeuksia lukuun ottamatta. Tämä näkyi esimerkiksi kommenteissa, joissa ilmeni negatiivisia näkemyksiä lapsista tai heidän vanhemmistaan sekä niiden vastakommenteissa, joissa kyseiset näkemykset nimettiin vihamielisyydeksi ja sitä pidettiin ikävänä asiana. Ylipäättään ongelmalähtöisesti latautunut uutisartikkeli sai lukijat liikkeelle eli kommentoimaan runsain määrin lyhyessä ajassa mikä osaltaan vahvistaa sitä, että negatiiviset journalismin aihepiirit kiinnostavat ihmisiä enemmän kuin positiiviset (Sheafer, 2007, s. 23). Toisaalta lapsiperheet ovat myös kaikkia meitä lähellä oleva, tuttu keskustelunaihe, johon on helppo tarttua (Alkazemi ja Wanta, 2018, s. 191). Tutkimus oli siis osaltaan vahvistamassa aikaisempaa tutkimusta journalismin päiväjärjestyksen merkityksestä, mutta uutiskommentoinnin kannalta tuore lähtökohta oli se, että analyysissä pureuduttiin sekä asiasisältöihin että affekteihin.

Verkkojournalismin ja verkkokeskustelujen välisen rajan hälventyminen (Kantola ja Pöyhtäri, 2013, s. 39–40) näkyi tutkimuksen aineistossa kahdella tavalla. Sen lisäksi, että uutiskommentointi perustui artikkelissa käsiteltyihin aiheisiin, artikkeli kirjoitettiin ainakin osittain siitä syystä, että se herätti verkossa tunnepitoista keskustelua (Haara ja muut (2013, s. 166). Artikkelin (Nivala & Uusitalo, 2023) toimittajatkin totesivat: ”Keskustelu lapsiperheistä ja lapsista asioimassa julkisissa tiloissa virisi Helsingin Sanomien julkaistua sunnuntaina artikkelin Helsingin keskuskirjasto Oodista”.

Journalismissa on aina viitattu muihin mediasisältöihin, mutta sosiaalisen median kautta toimittajat ovat entistä tietoisempia siitä, mistä julkiso keskustelee sekä mitä ja miten kyseisestä aiheesta puhutaan. Yle Uutisten artikkeli (Nivala & Uusitalo, 2023) vaikutti sen yhteydessä käytyyn uutiskomentointiin, mutta olisiko artikkelia lainkaan kirjoitettu, jos Helsingin Sanomien (Hovi-Horkan, 2023) artikkeli ei olisi virittänyt laajaa, tunteikasta keskustelua sosiaalisessa mediassa.

Yle Uutisten verkkoartikkeleita saa kommentoida anonyymisti ja kirjautumatta palveluun. Keskustelun anonyymisyys voi madaltaa kynnystä osallistumiseen (Harju, 2018, s. 52), minkä voi ajatella tukevan yhteiskunnallista julkista keskustelua moniäänisyyden näkökannalta. Uutiskomentoiijat reagoivat uutisartikkeliin, muilla alustoilla samasta aiheesta käytyyn keskusteluun ja etenkin toistensa kommentteihin vahvan affektiivisesti, mikä voi olla anonyymisyyden toinen puoli (Harju, 2018, s. 52). Uutiskomenttiketju ei ollut avoimen aggressiivinen, mutta ei voi sanoa, että keskusteluilmapiiri olisi ollut neutraalikaan, saatikka pelkästään positiivinen. Tämän voisi ajatella tukevan sitä, että silloinkin, kun verkkokeskustelusta ei muodostu suoranaisen epäasiallinen, keskustelijat pyrkivät saamaan reaktioita irti toisistaan (Rantasila, 2018. s. 43).

Haaran ja muiden (2013, s. 227) tutkimuksessa tuotiin esille ajatusmalleja suhtautumisesta aggressiiviseen verkkokeskusteluun ja ne liikkuvat tällä välillä: ”vihamielisellä keskustelulla on vakavia ja kielteisiä yhteiskunnallisia seurauksia”–”verkossa tapahtuvaa vihamielisyyttä ei kannata ottaa niin vakavasti, koska sitä harjoittaa vain pieni häiriköiden joukko. Jälkimmäiseen ajatusmalliin sisältyy, että verkossa voidaan sallia epäasiallista käytöstä enemmän kuin julkisessa keskustelussa muutoin. Vaikka tutkimuksen aineiston uutiskomenttiketju ei vaikuttanut erityisen epäasialliselta, se sisälsi ajoittain kommentoijien välistä naljailua ja lievää hyökkäävyyttä. Olisi mielenkiintoista pohtia lisääkin, onko tämä tulkinta lähellä ”totuutta” vai johtuuko se siitä, että verkkokeskusteluissa on jo totuttu siihen, että ne voivat äityä hyvinkin epäasiallisiksi ja tämän vuoksi affektiivinen, mutta ei pahimmasta päästä oleva

keskustelu vaikuttaakin suhteellisen rauhalliselta. Ylittäisikö vastaava keskustelu kasvokkain toteutettuna epäasiallisen määritelmän helpommin.

Tämän tutkimuksen rajoituksia ovat aineiston koko ja se, että diskurssintutkimukselle olennainen konteksti on kovin rajattu. Aineiston koko merkitsee sitä, että diskurssit ovat vain yhdessä uutiskommenttiketjussa syntyneitä eivätkä ne täten kerro sen yleisemmin aiheesta käydystä keskustelusta saatikka esimerkiksi yhtä totuutta suomalaisten asenteista lapsia ja heidän vanhempiaan kohtaan. Toisaalta yksi uutiskommentti ei myöskään kerro yksittäisen kommentoijan koko asennetta lapsiperheitä kohtaan vaan se on kyseisessä hetkessä, todennäköisesti melko nopeasti kirjoitettu, mahdollisesti affektilähtöinen ajatus. Tutkimuksen konteksti on rakentunut uutiskomentoinnin ja uutisartikkelin kokonaisuudesta sivuten muuta julkista keskustelua, jota aiheesta oli jo käyty. Laajempi yhteiskunnallinen konteksti on jouduttu jättämään pois. Sen huomioon ottaminen jatkotutkimuksessa voisi osaltaan antaa lisätietoa siitä, miksi keskustelu lapsista ja heidän vanhemmistaan muotoutui juuri tällaiseksi juuri nyt.

Lapsia ja heidän vanhempiaan koskevaa uutiskomentointia voisi tutkia lisää huomioiden enemmän uutiskomentoinnin sisäistä vuorovaikutusta, kuten esimerkiksi sitä ovatko kommentit monologisia, reagoivatko ne edeltäviin kommentteihin tai jopa keskustelevat niiden kirjoittajien kanssa (Rafaeli ja Sudweek, 1998, s. 175). Huomioon voisi ottaa myös sen, miten paljon tykkäyksiä eri kommentit ovat saaneet. Aiheesta kirjoitettuja verkkouutisia ja niiden uutiskommenttiketjuja vertailtaessa voisi tutkimuksen kohteeksi ottaa sen millaista kommentointia toisaalta asiapitoinen uutisartikkeli tai uutiskommentti ja toisaalta affektinen uutisartikkeli tai uutiskommentti aiheuttaa sekä huomioida keskusteluketjun ensimmäisten kommenttien merkityksen keskustelun tyyliin huomioiden esimerkiksi Breinerin ja muiden tutkimustulokset (2017).

Negatiivisesti sävyttynyt puhe sekä pienistä arkipäiväisistä että suuremmista yhteiskunnallisista aiheista voi normalisoitua, ellei asiaa huomata tarkastella ja nostaa esille. Kuten Pynnönen (2013, s. 11) toteaa diskurssianalyysin selonteosta,

asenneilmapiirin muutos kansalaisten keskuudessa ja täten se, miten jostain asiasta puhutaan julkisuudessa, voi vaikuttaa pitkällä tähtäimellä esimerkiksi poliittisiin päätöksiin, kuten palvelujen tarjoamiseen, tässä tapauksessa lapsille ja lapsiperheille. Tässä tutkimuksessa luotiin viestintätieteiden näkökulmasta katsaus siihen, millaista lapsiperheisiin kohdistuviin asenteisiin liittyvää keskustelua julkisuudessa käydään tällä hetkellä. Tutkimus voi toimia yhtenä keskustelunavauksena aiheeseen, jota olisi tarpeen tutkia eri tutkimuksen aloilla lisää. Diskurssien esille tuomisen kautta jatkotutkimuksessa ja julkisessa keskustelussa voitaisiin lähteä miettimään, onko tällainen keskustelu- ja asenneilmapiiri sellainen, jota haluamme ylläpitää vai pitäisikö siihen pyrkiä saamaan muutosta. Tällä hetkellä nähdään, että Suomi on rakenteiden näkökulmasta lapsiperheystävällinen maa, mutta jos näin halutaan olevan myös tulevaisuudessa, keskustelu ja lapsiin ja heidän vanhempiinsa kohdistuvista asenteista on paikallaan.

Lähteet

- Ahva, L. (2018). Osallistavan journalismin ankkuroivat käytännöt. *Media & viestintä* 41(1), 75-96. <https://doi.org/10.23983/mv.69955>
- Alkazemi, M. & Wanta, W. (2018). Journalism as Agenda Setting. Teoksessa Vos, T. P. (toim.) *Journalism* (s. 189-204). De Gruyter Mouton. Noudettu 24.1.2024 osoitteesta https://www.researchgate.net/publication/326248941_10_Journalism_as_Agenda_Setting
- Arpo, R. (2005). Internetin keskustelukulttuurit: Tutkimus internet-keskusteluryhmien viesteissä rakentuvista puhetavoista, tulkinnoista ja tulkinnan kehyksistä kommunikaatioyhteiskunnassa. [väitöskirja, Joensuun yliopisto]. Noudettu 13.1.2024 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:952-458-705-X>
- Atkin, D. & Wu, T-Y. (2017) Online News Discussions : Exploring the Role of User Personality and Motivations for Posting Comments on News. *Journalism & Mass Communication Quarterly* 94(1), 61-80. Noudettu 14.1.2024 osoitteesta <https://journals-sagepub-com.proxy.uwasa.fi/doi/10.1177%2F1077699016655754>
- Brandt, M. & Evans, A. & Rosenbusch, H. & Stavrova, O. (2023). Expressions of Doubt in Online News Discussions. *Social Science Computer Review* 41(1), 163-180. <https://doi.org/10.1177/08944393211034163>
- Breiner, T. & Quiring, O., Weber, M. & Ziegele, M. (2017). The Dynamics of Online News Discussions: Effects of News Articles and Reader Comments on User's Involvement, Willingness to Participate, And the Civility of Their Contributions. *Information, communication and society* 21(10), 1419-1435. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2017.1324505>
- Buck, A. & Ralston, D. (2021). I Didn't Sign Up for Your Research Study: The Ethics of Using "Public" Data. *Computers and composition* 61(5), 1-16. Noudettu 8.2.2024 osoitteesta <https://www-sciencedirect-com.proxy.uwasa.fi/science/article/pii/S8755461521000323?via=ihub>

- Eronen-Valli, M. & Lehti, L. (2018). Diskurssin tutkimuksen menetelmiä digitaalisen retoriikan tutkimuksessa. *3AFinLA-Teema* (11) 156-176.
<https://doi.org/10.30660/afinla.69104>
- Eyman, D. (2015). *Digital rhetoric: Theory, Method, Practice*. University of Michigan Press. Noudettu 9.10.2023 osoitteesta
<https://library.oapen.org/viewer/web/viewer.html?file=/bitstream/handle/20.500.12657/24037/1006096.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Haara, P. & Pöyhtäri, R. & Raittila, P. (2013). *Vihapuhe sananvapautta kaventamassa*. Tampere University Press. Noudettu 13.1.2024 osoitteesta
<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/103170/978-951-44-9249-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Hakala, S. & Vesa, J. (2013). Verkkokeskustelut ja sisällön erittely. Teoksessa Laaksonen, S.-M. & Matikainen, J. & Tikka, M. (toim.) *Otteita verkosta : Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät* (s. 216-244). Vastapaino.
- Hardy, C. & Phillips, N. (2002). *Discourse analysis : Investigating Processes of Social Construction*. Sage Publications.
- Harju, A. (2018). Suomi 24-keskustelut kohtaamisten ja törmäysten tilana. *Media & viestintä* 41(1), 51-74. <https://doi.org/10.23983/mv.69952>
- Hermida, A. (2011). Mechanisms of Participation – How Audience Options Shape the Conversation. Teoksessa Domingo, D. & Heinonen, A. & Hermida, A. & Paulussen, S. & Quandt, T. & Singer, J. B. & Vujnovic, M. (toim.) *Participatory Journalism – Guarding Open Gates at Online Newspapers* (s. 13-33). Wiley-Blackwell.
- Hovi-Horkan, J. (2023, 5. helmikuuta). Lapsiperheet valtasivat Oodin. Helsingin Sanomat. Noudettu 4.10.2023 osoitteesta <https://www.hs.fi/kaupunki/helsinki/art-2000009359204.html>
- Jasinskaja-Lahti, I. & Lönnroth-Olin, M. & Pauha, T. & Venäläinen, S. (2022). Discursive Analysis of Intersectional Moral Exclusions in Online Discussions on Women to Be Repatriated to Finland From the Al-Hol Camp. *Feminist media studies*.
<https://doi.org/10.1080/14680777.2023.2258298>

- Jokinen, A. (2016). Diskurssianalyysin suhde sukulaistraditioihin. Teoksessa Jokinen, A. & Juhila, K. & Suoninen, E. (toim.) *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö* (s. 249-265). Vastapaino.
- Jokinen, A. (2016). Vakuuttelevan ja suostuttelevan retoriikan analysoiminen. Teoksessa Jokinen, A. & Juhila, K. & Suoninen, E. (toim.) *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö* (s. 337-368). Vastapaino.
- Jokinen, A. & Juhila, K. (2016). Diskurssianalyttisen tutkimuksen kartta. Teoksessa Jokinen, A. & Juhila, K. & Suoninen, E. (toim.) *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö* (s. 268-310). Vastapaino.
- Jokinen, A. & Juhila, K. & Suoninen, E. (2016). Diskursiivinen maailma : Teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. Teoksessa Jokinen, A. & Juhila, K. & Suoninen, E. (toim.) *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö* (s. 25-50). Vastapaino.
- Juhila, K. (2016). Tutkijan positiot. Teoksessa Jokinen, A. & Juhila, K. & Suoninen, E. (toim.) *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö* (s. 412-443). Vastapaino.
- Juuti, P. & Puusa A. (2020). Johdanto : Mitä laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan? Teoksessa Juuti, P. & Puusa, A. (toim.) *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. (s. 9-24). Gaudeamus.
- Kangaspunta, V. (2016). Talvivaara ja kommentteissa keskustelevat julkiset : Keskusteluanalyttinen menetelmäkokeilu verkkouutisten kommentoinnista. *Media & viestintä* 39(1), 24–54. <https://doi.org/10.23983/mv.61438>
- Kangaspunta, V. (2021). Verkkouutisten kommentit julkisen osallistumisen muotona ja julkisen rajapinnoilla [väitöskirja, Tampereen yliopisto]. Trepo. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1818-5>
- Kantola, M. & Pöyhtäri, R. (2013). Vihapuhe ja sananvapaus. Teoksessa Haara, P. & Pöyhtäri, R. & Raittila, P. (toim.) *Vihapuhe sananvapautta kaventamassa* (s. 26-72). Tampere University Press. Noudettu 13.1.2024 osoitteesta <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/103170/978-951-44-9249-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

- Kuusisto, R. (1996). Sodan retoriikasta : Persianlahden ja Bosnian konfliktit läntisten suurvaltajohtajien lausunnoissa. Teoksessa Palonen, K. & Summa, H. (toim.) *Pelkkää Retoriikkaa : Tutkimuksen ja politiikan retoriikat* (s. 267-292). Vastapaino.
- Laaksonen, S-M. & Matikainen, J. (2013). Tutkimuskohteena vuorovaikutus ja keskustelu verkossa. Teoksessa Laaksonen, S-M. & Matikainen, J. & Tikka, M. (toim.) *Otteita verkosta : Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät* (s. 193-215). Vastapaino.
- Lastensuojelun keskusliitto. (2021). Kovemmin käsin – Suomalaisten kasvatusasenteet ja kuritusväkivallan käyttö 2021. Noudettu 15.2.2024 osoitteesta <https://www.lskl.fi/julkaisut/kovemmin-kasin-suomalaisten-kasvatusasenteet-ja-kuritusvakivallan-kaytto-2021/>
- Leiwo, M. & Pietikäinen, S. (1996). Kieli vuorovaikutuksen ja vallankäytön välineenä. Teoksessa Palonen, K. & Summa, H. (toim.) *Pelkkää Retoriikkaa : Tutkimuksen ja politiikan retoriikat* (s. 85-108). Vastapaino.
- Mäntynen, A. & Pietikäinen S. (2019). Uusi kurssi kohti diskurssia. Vastapaino.
- Nivala, J. & Uusitalo, A. (2023, 8. helmikuuta). Suomessa saa vapaasti sanoa, ettei pidä lapsista : Oodissa käyvä äiti sanoo huomaavansa Suomen lapsivihamielisyyden aina tullessaan Espanjasta. Yle Uutiset. Noudettu 4.10.2023 osoitteesta <https://yle.fi/a/74-20016785>
- Ojajärvi, S. & Valtonen, S. (2011). Karhun ja kassakoneen naapurissa : Journalismin ja kansalaisten Venäjät. Teoksessa Lounasmeri, L. (toim.) *Näin naapurissa : Median ja kansalaisten Venäjä-kuvat* (s. 19-67). Vastapaino.
- Olbrechts-Tyteca, L. & Perelman, C. (2013). *The New Rhetoric – A Treatise on Argumentation*. University of Notre Dame Press.
- Palonen, K. & Summa, H. (1996). Johdanto: Retorinen käänne? Teoksessa Palonen, K. & Summa, H. (toim.) *Pelkkää Retoriikkaa : Tutkimuksen ja politiikan retoriikat* (s. 7-19). Vastapaino.
- Papacharissi, Z. (2015). *Affective Publics : Sentiment, Technology, and Politics*. Oxford University Press.

- Perelman, C. (1996). Retoriikan valtakunta. Vastapaino
- Pietilä, V. (2010). Pohdintoja julkisesta keskustelusta joukkoviestimissä. Teoksessa Pietilä, V. ja julkisuuspiiri (toim.) *Julkisot, yleisöt ja media : Suomennoksia ja kirjoituksia julkisista vuorovaikutus- ja toimintamuodoista* (s. 373-396). Tampere University Press.
- Pietilä, V. & Ridell, S. (2010). Julkisosta – Tunteella. Teoksessa Pietilä, V. ja julkisuuspiiri (toim.) *Julkisot, yleisöt ja media : Suomennoksia ja kirjoituksia julkisista vuorovaikutus- ja toimintamuodoista* (s. 291-294). Tampere University Press.
- Puro, J-P. (2006). Retoriikan historia. WSOY.
- Pynnönen, A. (2013). Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen. Jyväskylä : Jyväskylän yliopisto. Noudettu 10.12.2013 osoitteesta <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/42412/978-951-39-5471-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Pöyhtäri, R. (2023, 7. helmikuuta). ”Mistään muusta ryhmästä ei voisi kirjoittaa näin” : HS:n juttu lapsiperheiden kirjastoinvaasiosta nosti älämölön. Iltalehti. Noudettu 22.10.2023 osoitteesta <https://www.iltalehti.fi/perheartikkelit/a/df08a156-8dd1-42a8-b06c-d75d08d5e759>
- Rafaeli, S. & Sudweeks, F. (1998). Interactivity on the Nets. Teoksessa McLaughlin, M. & Rafaeli, S. & Sudweek, F. (toim.) *Network and Netplay : Virtual Groups on the Internet* (s. 173-189). AAAI Press / The MIT Press
- Rantasila, A. (2018). Tahmaiset affektit. Fukushima Daiichin ydinonnettomuus Yle:n uutisoinnin verkkokommenteissa. *Lähikuva* (31/3), 30-45. <https://doi.org/10.23994/lk.76570>
- Reich, Z. (2011). User Comments – The Transformation of Participatory Space. Teoksessa Domingo, D. & Heinonen, A. & Hermida, A. & Paulussen, S. & Quandt, T. & Singer, J. B. & Vujnovic, M. (toim.) *Participatory Journalism – Guarding Open Gates at Online Newspapers* (s. 96-117). Wiley-Blackwell.
- Ruuskanen, L. (2023, 17.helmikuuta) Lasten ajaminen pois kirjastoista on yhtä älytöntä kuin kieltäisi koirat koirapuistosta. Savon Sanomat. Noudettu 4.10.2023 osoitteesta <https://www.savonsanomat.fi/paakirjoitus-mielipide/5731104>

- Saarikoski, P. & Suominen, J. & Vaahensalo, E. (2019). Digitaalisia kohtaamisia :
Verkkokeskustelut BBS-purkeista sosiaaliseen mediaan. Gaudeamus.
- Seppänen, J. & Väliverronen, E. (2012). Mediatyhteiskunta. Vastapaino.
- Sheafer, T. (2007). How to Evaluate It : The Role of Story-Evaluative Tone in Agenda
Setting and Priming. *Journal of communication* (57), 21-39.
<https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2006.00327.x>
- Summa, H. (1996). Kolme näkökulmaa uuteen retoriikkaan. Teoksessa Palonen, K. &
Summa, H. (toim.) *Pelkkää Retoriikkaa : Tutkimuksen ja politiikan retoriikat* (s. 51-
84). Vastapaino.
- Unicef. (2020). Unicefin raportti : Suomi viidenneksi paras rikas maa lasten
hyvinvointivertailussa. Noudettu 23.10.2023 osoitteesta
[https://www.unicef.fi/tyomme/ajankohtaista/uutiset-ja-
nakokulmat/2020/unicefin-raportti-suomi-viidenneksi-paras-rikas-maa-lasten-
hyvinvointivertailussa/](https://www.unicef.fi/tyomme/ajankohtaista/uutiset-ja-nakokulmat/2020/unicefin-raportti-suomi-viidenneksi-paras-rikas-maa-lasten-hyvinvointivertailussa/)
- Yle Uutiset. (2019). Keskusteluohje. Noudettu 21.10.2023 osoitteesta
<https://yle.fi/aihe/s/keskusteluohje>